

NÕUETELE VASTAVUS

Käsiraamat
II OSA

NÕUETELE Käsiraamat
VASTAVUS **II OSA**
2011

**NB! Käsiraamatus viidatud õigusaktide ning nõuete puhul on lähtutud
2011. aasta mai seisust.**

Nõuetele vastavuse nõuded võivad muutuda ja täieneda.

Samuti võivad Euroopa Liidu ja Eesti Vabariigi seadusandluse muutumisel muutuda ka seadusandlust puudutavad viited.

Kehtiva seadusandluse leiab Riigi Teatajast www.riigiteataja.ee ja
Euroopa Liidu Teatajast <http://eur-lex.europa.eu/et/index.htm>.

**Käsiraamat on soovitatav abimaterjal. Koostajad ei vastuta õigusaktide muutumisest
tingitud ja käsiraamatu põhjal tehtud otsuste eest.**

Maaelu Arengu Euroopa
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Koostaja Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus

Toimetajad Argo Peepson, Merit Mikk

Fotod Armin von Halen, Maarja Jüris, Indrek Melts, Eskil Nilsson/Visavi, Argo Peepson, Ülle Puusta, Katrin Rannik, Emjay Smith/Fotolia

Täname Diana Laur, Madli Karjatse, Ivi Randmaa, Jan-Roland Raukas, Airika Salumets, Edward Sooba, Marju Viil, Maili Vodi ja Aivar Vuks

Kujundanud Hele Hanson-Penu/ AS Ecoprint

Trükitud AS Pajo

Väljaandja Põllumajandusministeerium

ISBN 978-9949-462-05-6 (kogu teos)

ISBN 978-9949-462-07-0 (kogu teos, online, PDF)

ISBN 978-9949-462-29-2 (2. kd.)

ISBN 978-9949-462-30-8 (2. kd., online, PDF)

SISUKORD

■	Kasutatud lühendid	4
■	Sissejuhatus	6
■	Nõuetele vastavus	7
■	2011. aastal lisandunud kohustuslikud majandamisnõuded (KM)	10
■	Taimkaitsevahendite kasutamine (taimkaitsevahendite turule viimise direktiiv KM 9).....	12
■	Hormoonide kasutamine loomakasvatuses (hormonaalse või türeostaatilise toimega ainete ja beetaagonistide kasutamise keelamise direktiiv KM 10).....	19
■	Toidu- ja söödaohutus (toidu- ja söödaohutuse määrused KM 11).....	24
■	TSE (transmissiivsed spongiformsed entsefalopaatid; transmissiivsete spongiformsete entsefalopaatiate vältimise, kontrolli ja likvideerimise määrus KM 12).....	52
■	Loomahaigustest teatamine (loomataudide alased direktiivid KM 13–15).....	58
■	Väetiste ja taimekaitsevahendite miinimumnõuded (VTK) 2011	64
■	Kasutatud terminid	81
■	LISAD	85
■	LISA 1. Kohustuslikud majandamisnõuded 2011. a.....	85
■	LISA 2. Eesti taimekaitsevahendite registrist 2007.–2010. a kustutatud taimekaitsevahendid (seisuga mai 2011).....	92
■	LISA 3. Nimekiri toimeainetest, mis on kustutatud direktiivi 91/414 lisast I (seisuga mai 2011).....	93
■	LISA 4. Põllukultuuride sugukondadesse kuulumise nimekiri.....	95
■	LISA 5. Väljavõte Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 29. aprilli 2004. a määrusest (EÜ) nr 853/2004, millega sätestatakse nõuded toorpiima tootmisele.....	96
■	LISA 6. Lubatud loomseid proteiine sisaldava sööda tootmise ja söötmise loa taotluse vorm.....	99
■	LISA 7. Väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise miinimumnõuded (VTK nõuded) 2011.....	100
■	LISA 8. Orienteeruvad tekkiva sõnniku kogused aastas ja sõnniku toitainete sisaldus sõnniku liikide kaupa.....	102

Kasutatud lühendid

EL	Euroopa Liit
EPN	Euroopa Parlament ja Nõukogu
HPK	head põllumajandus- ja keskkonnatingimused
JKK	Jõudluskontrolli Keskus
KKI	Keskkonnainspeksioon
KM	kohustuslikud majandamisnõuded
MAK	Eesti maaelu arengukava
NV	nõuetele vastavus
PKT	põllumajanduslik keskkonnatoetus
PMA	Põllumajandusamet
PRIA	Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet
TKV	taimekaitsevahend
RLTP	riiklik loomatauditõrje programm
VTA	Veterinaar- ja Toiduamet
VTK	väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise miinimumnõuded

Järgnev tabel aitab välja selgitada, millised kontrollitavad nõuded konkreetset taotlejat puudutavad ja kust nende nõuete kohta infot leiab.

Kontrollitavad nõuded	Keda puudutab	Lehekülg
KM 9 Taimekaitsevahendite kasutamine	Taotlejad, kes kasutavad taimekaitsevahendeid	12
KM 10 Hormoonide kasutamine loomakasvatuses	Taotlejad, kes tegelevad loomakasvatusega	19
KM 11 Toidu- ja söödaohutus	Taotlejad, kes tegelevad taimsete ja loomsete esmatoodete tootmise ning sellega seonduvate tegevustega ja/või söödakäitlemisega	24
KM 12 TSE	Taotlejad, kes tegelevad loomakasvatusega	52
KM 13–15 Loomahaigustest teatamine	Taotlejad, kes tegelevad loomakasvatusega	58
Väetiste ja taimekaitsevahendite miinimumnõuded (VTK)	Taotlejad, kes taotlevad põllumajanduslikku keskkonnatoetust	64

Sissejuhatus

Käesolev väljaanne on nõuetele vastavuse (NV) käsiraamatu teine osa. Selles käsitletakse 2011. aastast NV süsteemi raames kontrollitavaid rahva-, looma- ja taimetervise nõudeid. Käsiraamatu esimeses osas, mis anti välja 2010. aastal, tutvustati nõuetele vastavuse üldist süsteemi, nõuetele vastavuse kontrolli üldpõhimõtteid, häid põllumajandus- ja keskkonnatingimusi (HPK, sh püsirohuma säilitamine) ning esimest kaheksat kohustuslikku majandamisnõuet (KM; linnudirektiiv, KM 1; põhjaveedirektiiv, KM 2; reoveesettedirektiiv, KM 3; nitraadidirektiiv, KM 4; loodusdirektiiv, KM 5; loomade registreerimine ja identifitseerimine, KM 6–8). Käsiraamatu esimeses osas toodud kohustuslike majandamisnõuete kontroll rakendus nõuetele vastavuse süsteemi raames 1. jaanuaril 2009. a.

Ülevaate saamiseks kõigist 2011. a kontrollitavatest nõuetest on vajalik tutvuda mõlema käsiraamatu osaga.

Käsiraamatu teises osas käsitletakse lühidalt nõuetele vastavuse üldist süsteemi, nõuete kontrolli üldpõhimõtteid ning viit 2011. aastal NV süsteemi lisandunud KM-i (taimekaitsevahendite kasutamine, KM 9; hormoonide kasutamine loomakasvatuses, KM 10; toidu- ja söödaohutus, KM 11; TSE, KM 12; loomahaigustest teatamine, KM 13–15). Seejärel on esitatud ülevaade väetiste ja taimekaitsevahendite miinimumnõuetest (VTK) ning nende kontrollist.

Käsiraamatu KM-e käsitlevas osas on esmalt esitatud maatriks, mille abil saab välja selgitada, millised kirjeldatud nõuetest on konkreetse ettevõtte jaoks asjakohased. Tutvustatakse nõuete aluseks olevaid EL-i direktiive ja määrusi ning nendega seonduvaid Eesti õigusakte. Iga KM-i juurest leiab kontrollitavate nõuete tutvustuse koos lühikese seletusega ja nõuete kontrolli puudutava osa. Lisaks kirjeldatakse lühidalt nõustamiseks vajalikku kompetentsi ja tuuakse viited täiendava info saamiseks. Nõuetele vastavuse viimase, 2013. aastal lisanduva valdkonna – loomade heaolu (KM 16–18) – nõudeid selles väljaandes ei käsitleta.

Nõuete kontrolli osa koos hindamismaatriksitega põhineb Veterinaar- ja Toiduameti (VTA), Põllumajandusameti (PMA) ja Keskkonnainspektsiooni (KKI) materjalidel.

Käsiraamatu valmimisele aitasid kaasa Diana Laur, Madli Karjatse, Ivi Randmaa, Jan-Roland Raukas, Airika Salumets, Edward Sooba, Marju Viil, Maili Vodi ja Aivar Vuks.

NB! Käsiraamatus on **kohustuslikud majandamisnõuded rohelises kirjas**, **VTK nõuded oranžis kirjas**, õigusaktidest tulenev info nõuete juures tavakirjas ning *nõuete selgitused ja lisainfo kaldkirjas*.

Nõuetele vastavus

Nõuetele vastavuse praegused alused on kehtestatud EL Nõukogu määruse (EÜ) 73/2009 artiklites 4–6, lisades II ja III ning „Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse“ §-s 23–26.

Nõuetele vastavuse süsteemiga tagatakse põllumajandustoetuste maksmine täies mahus vaid neile põllumajandustootjatele, kes täidavad erinevatest seadustest tulenevaid nõudeid ning hoiavad põllumajandusmaad heades põllumajandus- ja keskkonnatingimustes.

Nõuetele vastavus koosneb **headest põllumajandus- ja keskkonnatingimustest** (HPK, sh püsirohumaa säilitamine) ja **kohustuslikest majandamisnõuetest** (KM).

Nõuetele vastavuse nõudeid peavad järgima taotlejad, kes taotleavad järgmisi toetusi:

- otsetoetused:
 - ühtne pindalatoetus (ÜPT),
 - piimasektori eritoetus.
- Eesti maaelu arengukava (MAK) 2007–2013 toetused:
 - ebasoodsamate piirkondade toetus (ESA),
 - põllumajanduslik keskkonnatoetus (PKT),
 - o keskkonnasõbraliku majandamise toetus (KSM),
 - o mahepõllumajandusliku tootmise toetus (MAH),
 - o ohustatud tõugu looma pidamise toetus (OTL),
 - o kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus (Sangaste),
 - o poolloodusliku koosluse hooldamise toetus (PLK);
 - Natura 2000 toetus põllumajandusmaale (NAT),
 - Natura 2000 toetus erametsamaale (NAM),
 - loomade karjatamise toetus (LKT).

Nõuded kehtivad põllumajandustootja põllumajandusliku tegevuse või põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaa suhtes, olenemata sellest, kas sellele maale toetusi taotletakse või mitte.

Nõuete rikkumisel vähendatakse taotleja kõikide eelnevalt loetletud toetuste summat.

HPK nõuded on Eestis kehtinud otsetoetuste taotlejatele alates 2004. aastast ning osadele MAK 2007–2013 toetuste taotlejatele alates 2007. aastast. Vastavalt etteantud ajakavale ja teemadele on nõudeid 2009. ja 2010. aastal täiendatud. 2011. aastal uusi nõudeid ei lisandu ja seni kehtinud nõuetes sisulisi muudatusi ei ole. 2012. aastal lisandub üks veekaitse alane nõue.

HPK nõuded on kinnitatud põllumajandusministri 17. veebruari 2010. aasta määrusega nr 11 „*Head põllumajandus- ja keskkonnatingimused, püsirohumaa pindala säilitamise kohustuse täitmise täpsem kord, püsirohumaa pindala säilitamise kohustuse üleandmise alused ja kord ning püsirohumaa säilitamiseks vajalike abinõude rakendamise täpsem kord*“.

Kohustuslikud majandamisnõuded (KM) põhinevad EL-i direktiividel ja määrustel ning jagunevad kolme valdkonda:

- keskkond (rakendus 2009);
- rahva-, looma- ja taimetervis (rakendus 2011), sh loomade registreerimine ja identifitseerimine (rakendus 2009);
- loomade heaolu (rakendub 2013).

Direktiivide nõuded rakendab iga liikmesriik oma õigusaktidega. Eestis näiteks on keskkonnanõuded sätestatud looduskaitseaduses ja veeseaduses ning nende alamaktides. Neid nõudeid on tavapärase järelevalve käigus kontrollitud ka varem, kuid nüüd toimub see lisaks ka nõuetele vastavuse süsteemi raames.

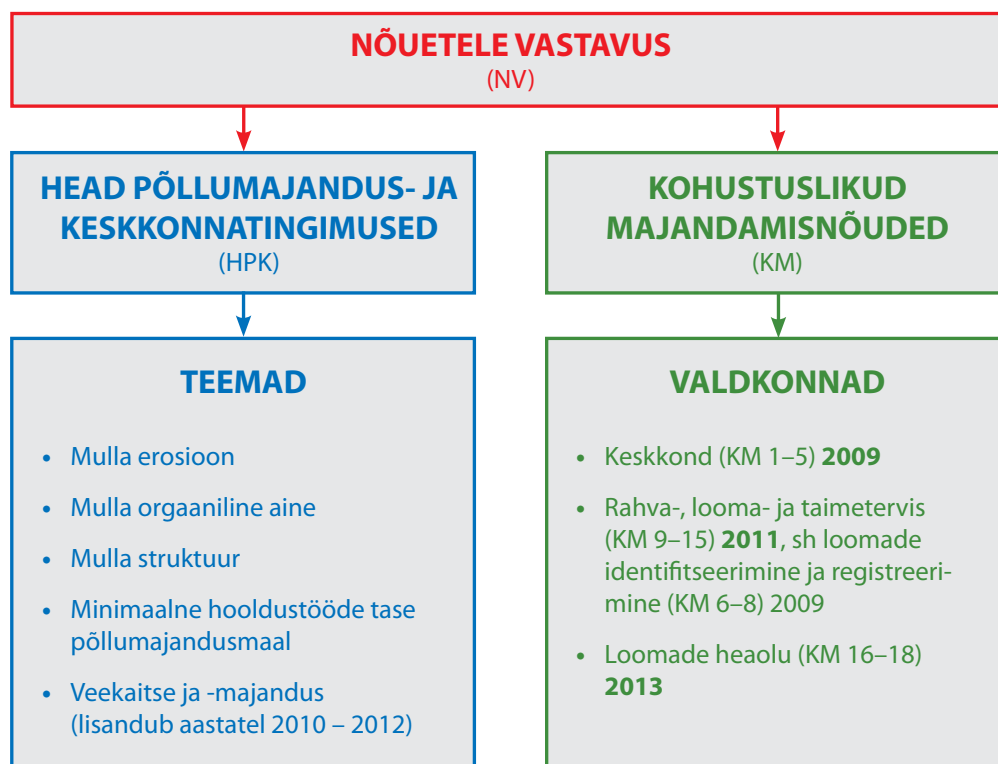
Selliseid nõudeid, mida kehtivates õigusaktides pole, kohustuslike majandamisnõuete rakendamisega ei kaasne.

Väetiste ja taimekaitsevahendite miinimumnõuded (VTK) on oma olemuselt täiendavad nõuetele vastavuse nõuded, mida peavad Nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 artikli 51 kohaselt kogu majandusüksuses **alates 2009. aastast** täitma kõik PKT taotlejad. VTK nõuete kehtestamise üldine põhimõte seisneb selles, et PKT taotlejad peavad täitma rangemaid nõudeid, kui ülejäänud toetuste taotlejad ja seetõttu on PKT taotlejatele kehtestatud täiendavad väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamist reguleerivad nõuded.

2011. aastal jätkub heade põllumajandus- ja keskkonnanõuete ning kohustuslikest majandamisnõuetest keskkonna- ning loomade identifitseerimise ja registreerimise nõuete kontrollimine, samuti VTK nõuete kontrollimine.

2011. aastast lisandusid kohustuslike majandamisnõuete osas **rahva-, looma- ja taimetervise** nõuded ning **2013. aastal** lisanduvad **loomade heaolu nõuded**.

2011. aastal kehtivad kohustuslikud majandamisnõuded on toodud lisa 1.

Joonis 1. Nõuetele vastavuse ülesehitus ja rakendamine Eestis

Nõuetele vastavuse süsteemi raames kontrollitakse kohapeal vähemalt 1% otsetoetuste ja 1% MAK 2007–2013 perioodi taotlejaid. Kontrollide viivad läbi **Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet** (PRIA; head põllumajandus- ja keskkonnanõuetele vastavuse nõuded, osad KM loomade identifitseerimise ja registreerimise nõuded), **Keskonnainspeksioon** (KKI; KM keskkonnanõuded, osad VTK nõuded, HPK nõue 14), **Veterinaar- ja Toiduamet** (VTA; KM loomade identifitseerimine ja registreerimine, rahva- ja loomatervis, alates 2013. a loomade heaolu) ja **Põllumajandusamet** (PMA; taimetervis, osad VTK nõuded).

Järelevalveasutused jätkavad oma tavapäraseid kontrole ka nõuetele vastavuse süsteemist eraldi. Kui nõuetele vastavuse rikkumine on tuvastatud muude kontrollimiste (väljaspool nõuetele vastavuse süsteemi kontrollivalimit) käigus, lähevad ka need rikkumised toetuste määramisel ja maksmisel arvesse.

Kõiki nõuete rikkumisi hindavad kontrolliasutused ühtse meetodika järgi hindamismaatriksitega. Hindamisel lähtutakse kolmest kriteeriumist:

- **tõsidus,**
- **ulatus,**
- **püsivus.**

Nõuetele mittevastavuse *tõsidus* sõltub eelkõige nõuetele mittevastavuse tagajärgede olulisusest, võttes arvesse asjaomase nõude või standardi eesmärke.

Nõuetele mittevastavuse *ulatuse* määramisel võetakse arvesse eelkõige seda, kas nõuetele mittevastavusel on kaugemale ulatuv mõju või piirdub see põllumajandusettevõtte endaga.

Nõuetele mittevastavuse *püsivus* sõltub eelkõige selle mõju ajalisest ulatusest või nende mõjude mõistlike vahenditega lõpetamise võimalusest.

Samuti võetakse arvesse rikkumise korduvust.

Nende kriteeriumite alusel koostatakse iga nõude hindamiseks maatriks, mille järgi antakse rikkumisele kriteeriumite kaupa hinne 4-punkti skaalal, kusjuures madalaim hinne on 1 ja kõrgeim on 4:

- hinde 1 puhul on tegemist väga väikese rikkumisega,
- hinde 2 puhul on tegemist väikese tähtsusega rikkumisega,
- hinde 3 puhul on nõude rikkumisel oluline tähtsus,
- hinde 4 puhul on nõude rikkumisel väga suur tähtsus.

Rikkumise koondhinde saamiseks liidetakse tõsiduse, ulatuse ja püsivuse punktid kokku. Koondhinde alusel leitakse iga konkreetse nõude rikkumise sanktsioon ehk toetuste vähendamise protsent. Koondhindele vastav vähendamine on järgmine:

- **koondhinne 3–5 = 1%,**
- **koondhinne 6–10 = 3%,**
- **koondhinne 11–12 = 5%.**

Sellist hindamissüsteemi kasutatakse võrdse kohtlemise tagamiseks, sest on selge, et ühekordne väikese ulatusega rikkumine ei ole võrreldav näiteks püsivast raskest rikkumisest tingitud põhjavee reostamisega.

Valdkonna (HPK, keskkond, rahva-, looma- ja taimetervis, loomade heaolu) siseselt lähevad arvesse selle nõude rikkumisega seonduvad punktid, mille koondhinne on kõige kõrgem. Kui rikkumised on tuvastatud erinevates valdkondades, siis vähendusprotsendid liidetakse, maksimaalseks **vähendamiseks esmasel rikkumisel on 5% (v.a tahtliku rikkumise korral).**

Rikkumise **korduvuse** puhul on vähendamine **3%–15%**. Korduvust arvestatakse ainult nende toetuste korral, mida taotleti mõlemal rikkumise tuvastamise aastal. Toetussumma arvutamisel võetakse korduvuse korral arvesse ka 2007.–2008. aastal leitud nõuete rikkumisi, mis kehtisid enne nõuetele vastavuse rakendumist. Kui vähendusprotsent on jõudnud 15%-ni, teavitab PRIA põllumajandustootjat, et **sama rikkumise veelkordsel tuvastamisel** käsitletakse rikkumist **tahtlikuna** ning vähendusprotsent on **15%–100%**.

Äärmusliku rikkumise või korduvate tahtlike rikkumiste puhul võidakse toetustaotlus täismahus rahuldamata jätta ka järgmisel kalendriaastal.

Inspektoril on olukorda arvestades ja raskendavatest või pehmendavatest asjaoludest lähtuvalt õigus rikkumist hinnata maatriksist erinevalt.

Ebaoluliste ja lihtsasti eemaldatavate rikkumiste korral on õigus jätta rikkumine arvestamata, samuti võidakse määrata taotlejale tähtaeg puuduse kõrvaldamiseks ja teha tähtaja möödumisel järelkontroll. Kui sellisel juhul on järelkontrolli ajaks puudus kõrvaldatud, ei loeta nõuet rikutuks ning toetuste vähendamist ei toimu.

Kui nõudeid ei ole taotlejast mitteolenevatel põhjustel võimalik täita, tuleb sellest kindlasti PRIA-t teavitada.

2011. aastal lisandunud kohustuslikud majandamisnõuded (KM)

Alljärgnevalt on toodud kohustuslikud majandamisnõuded, mis lisandusid NV süsteemi 2011. aastal.

Nõuded põhinevad EL-i direktiividel ja määrustel (taimekaitsevahendite turuleviimise direktiiv, KM 9; hormoonide kasutamise keelamise direktiiv, KM 10; toidu- ja söödaohutuse määrused, KM 11; TSE vältimise, kontrolli ja likvideerimise määrus, KM 12; loomataudide alased direktiivid, KM 13–15) ja on sätestatud olemasolevates õigusaktides.

Esmalt on esitatud tabel, mille abil saab välja selgitada konkreetse ettevõtte jaoks asjakohased nõuded. Seejärel tutvustatakse nõuete aluseks olevaid EL-i direktiive ja määrusi ning seonduvaid Eesti õigusakte. Iga KM-i juurest leiab kontrollitavate nõuete tutvustuse koos lühikese seletusega ja nõuete kontrolli puudutava osa. Lisaks kirjeldatakse lühidalt nõustamiseks vajalikku kompetentsi ja tuuakse viited täiendava info saamiseks.

Tabeli 1 esimeses tulbas on küsimused, millele jaatava vastuse korral leiab nõuded (tähistatud „✓“), mis on konkreetse ettevõtte jaoks asjakohased. Nõuded on numereeritud KM-ide kaupa ja tähistatud N1, N2 jne. Numeratsioon vastab käsiraamatu tekstis toodud nõuete numeratsioonile. Viimases tulbas on leheküljenumbrid, kust leiab viidatud nõuete täpsema seletuse ja lisainfo.

Nõue on asjakohane	KM 9 Taimkaitse		KM 10 Hormoonid		KM 11 Toidu- ja söödaohutus											KM 12 TSE		KM 13-15 Loomahaigused	Lehekülg	
	N1	N2	N1	N2	N1	N2	N3	N4	N5	N6	N7	N8	N9	N10	N11	N12	N13			N1
Kas Te kasutate taimkaitsevahendeid?	✓	✓																		12-18
Kas Te peate loomi?			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	19-33/39-44/ 46-48/52-63
Kas Te tegelete toidukäitlemisega?					✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	24/31-39/ 44-48
Kas Te tegelete taimsete esmatoodete tootmisega (teravilja, köögivilja, puuvilja, marjade, seemne, maitsetaimede ja ürtide kasvatamine)?					✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	24/31-33/ 44-48
Kas Te tegelete väikeses koguses taimsete esmatoodete tootmisega (turustatakse otse tarbijale või jaekaubandusettevõtjale, sh tootlustettevõtjale)?					✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	24/44-48
Kas Te tegelete lüpsmise ja piima hoiustamisega?					✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	24/31/34/ 46-48
Kas Te tegelete munade tootmise ja kogumise ning müümisega?					✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	24/31/37/ 46-48
Kas Te tegelete mesindusega?					✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	24/31/46-48
Kas Te tegelete kala kasvatamise ja veoga?					✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	24/31/46-48
Kas Te tegelete sööda-käitlemisega?					✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	28/39-44/49
KOOND: Pean oma ettevõtte nõuetele vastavuse väljaselgitamiseks tutvuma järgmistega nõuetega seonduva detailse informatsiooniga																				

Taimekaitsevahendite kasutamine (taimekaitsevahendite turule viimise direktiiv KM 9)

Nõukogu 15. juuli 1991. aasta direktiiv 91/414/EÜ taimekaitsevahendite turuleviimise kohta.

Direktiivi vastuvõtmise tingis asjaolu, et taimekaitsevahendite kasutamine võib tuua kaasa riske ja ohte inimeste, loomade ja keskkonna jaoks, eriti juhul, kui taimekaitsevahendid viiakse turule ilma eelneva ametliku kontrolli ja loata ning kui neid kasutatakse valesti. Ühtlasi oli vajadus ühtlustada ja paremini reguleerida taimekaitsevahendite kasutamine EL-i liikmesriikides.

EL Nõukogu määruses (EÜ) 73/2009, millega kehtestatakse NV põhimõtted, on KM 9 nõuete aluseks Nõukogu 15. juuli 1991. aasta direktiiv 91/414/EÜ taimekaitsevahendite turuleviimise kohta. Alates 14. juunist 2011. a rakendub uus EPN määrus (EÜ) nr 1107/2009 taimekaitsevahendite turulelaskmise kohta ja direktiiv 91/414/EÜ muutub kehtetuks. EPN määruses (EÜ) nr 1107/2009 sätestatakse eeskirjad kaubanduslikus vormis taimekaitsevahendite turule lubamise, nende turulelaskmise, kasutamise ja kontrolli kohta. Määruse eesmärgiks on tagada inimeste ja loomade tervise ning keskkonna kaitse ja parandada siseturu toimimist ning põllumajanduslikku tootmist.

Kuna NV süsteemis lähtutakse Nõukogu määrusest (EÜ) 73/2009 ja nõuded ning nende kontrolli põhimõtted on välja töötatud enne uue EPN määruse kehtima hakkamist, siis on alljärgnevalt toodud viited direktiivile 91/414/EÜ.

Seonduvad Eesti õigusaktid

▪ Taimekaitseseadus

Taimekaitseseadus sätestab taimetervisenõuded ja taimekaitsevahenditele esitatavad nõuded, mis tagavad taimekaitsevahendite ohutuse inimeste ja loomade tervisele ning keskkonnale, samuti taimekaitseseadmetele esitatavad nõuded ning riikliku järelevalve teostamise alused ja ulatuse.

▪ Põllumajandusministri 20. aprilli 2006. a määrus nr 50 „Nõuded taimekaitsevahendite kasutamisele“

Määrusega kehtestatakse nõuded taimekaitsevahendi kasutamisele.

Järgnevad kaks KM nõuet ([roheline tekst](#)) on rakendatud taimekaitsevahendite turuleviimise direktiivi alusel ning sätestatud taimekaitseseaduses. Nõuete juures on toodud lühikesed selgitused ja nõuete kontrolliga seonduv info.

KM 9 NÕUE 1: Kasutada tohib ainult Eestis turule lubatud taimekaitsevahendeid.

(Taimekaitseseadus § 62 lg 2)

Eestis turule lubatud taimekaitsevahendite (TKV) nimekiri on avaldatud Põllumajandusameti (PMA) koduleheküljel <http://www.pma.agri.ee/index.php?id=104&sub=132&sub2=242>. Sealt leiab nimekirja lubatud TKV-dest ja kasvuregulaatoritest, samuti muud informatsiooni.

Nimekirjas toimuvad muudatused, seetõttu tuleb end muudatustega aeg-ajalt PMA kodulehe vahendusel kurssi viia.

Teises Euroopa Liidu liikmesriigis kasutamiseks ettenähtud taimekaitsevahendit, mida ei ole Eestis turule lubatud, võib Eestis toota, ladustada ja vedada, kuid mitte kasutada.

Turule lubatuks loetakse ka TKV-d, mis on registrist kustutatud omaniku avalduse alusel, kuid mille toimeaine on jätkuvalt direktiivi 91/414 lisas I.

Alates 14. juunist 2011. a on lubatud kasutada TKV-sid, mis on registrist kustutatud omaniku avalduse alusel, **kuni 18 kuud** pärast turule lubamise tähtaja möödumist.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal PMA.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, milliseid Eestis turule mittelubatud TKV-d on ettevõttes kasutatud. Vt ka lisad 2 ja 3 (Eesti taimekaitsevahendite registrist 2007., 2008., 2009. ja 2010. aastal kustutatud taimekaitsevahendid ja nimekiri toimeainetest, mis on kustutatud direktiivi 91/414 lisast I. NB! Lisades toodud info on toodud 2011. aasta mai seisuga ja võib muutuda).

Ulatus – lähtutakse sellest, kui suurel osal kogu taotlusel märgitud haritavast maast (st kogu põllumajandusmaa, v.a looduslikud rohumaad) on kasutatud Eestis turule mittelubatud TKV-d.

Püsivus – lähtutakse sellest, mitu korda on ettevõtte samal põllul (ühe vegetatsiooniperioodi jooksul) kasutatud Eestis turule mittelubatud TKV-d.

Kui Eestis turule mittelubatud TKV-d on kasutatud ettevõtte mitmel põllul ja erineval määral, läheb tõsiduse ja püsivuse hindamisel arvesse raskeim rikkumine.

Hindamismatriks

	1	2	3	4
	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
Tõsidus		Kasutatud TKV-d, mis ei ole Eestis turule lubatud; võõrkeelse etiketiga, kuid sisaldab toimeainet, mis on Eestis turule lubatud	Kasutatud TKV-d, mis ei ole Eestis turule lubatud; võõrkeelse etiketiga ja sisaldab toimeainet, mis ei ole Eestis turule lubatud	Kasutatud TKV-d, mis sisaldab toimeainet, mis on direktiivi 91/414 lisast I kustutatud
Ulatus	Kuni 10%	10–20%	20%–30%	Üle 30%
Püsivus	Pritsitud sama põldu üks kord	Pritsitud sama põldu kaks korda	Pritsitud sama põldu kolm korda	Pritsitud sama põldu neli korda

Allikas: PMA

Näide:

Toetuse taotlejal on 40 ha haritavat maad, 3 ha-l on kasutatud Eestis turule mittelubatud taimekaitsevahendit, mis sisaldab toimeainet, mis on Eestis turule lubatud. Põldu on pritsitud üks kord.

Tõsidus: kasutati TKV-d, mis ei ole Eestis turule lubatud, kuid sisaldab toimeainet, mis on Eestis turule lubatud → 2 punkti.

Ulatus: Eestis turule mittelubatud taimekaitsevahendiga on pritsitud haritavast maast 7,5% → 1 punkt.

Püsivus: sama põldu on pritsitud üks kord → 1 punkt.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 2+1+1=4 punkti (1% vähendamist).

KM 9 NÕUE 2: Taimekaitsevahendit tohib kasutada ainult märgistusel nimetatud tingimustel, otsustabel, viisil ja kulunormide piires.

(Taimekaitseadus § 78 lg 1)

Taimekaitsevahendi pakendile ja märgistusele esitatavad nõuded on kehtestatud põllumajandusministri määrusega nr 115 „Taimekaitsevahendi pakendile ja märgistusele esitatavad nõuded“.

Vastavalt määrusele peab märgistus olema eestikeelne, selgelt loetav ja kustumatus kirjas. Märgistus peab sisaldama hulgaliselt erinevat teavet, muuhulgas infot toimeaine ja selle sisalduse kohta, kasutusjuhendit ja -norme, ohutuslaseid nõudeid, säilitamis- ja kasutamistingimusi (sh ooteajad) jmt.

Nõuded taimekaitsevahendi kasutamisele on kehtestatud põllumajandusministri määrusega nr 50 „Nõuded taimekaitsevahendite kasutamisele“, kus sätestatakse muuhulgas TKV ohutu kasutamise nõuded, isikukaitsevahendite kasutamise ja ohutusnõuded ning veekaitse nõuded.

TKV kasutaja peab jälgima, et vahendit kasutataks ainult nendel kultuuridel, mis on vahendi märgistusel loetletud. Kõikide TKV-de kasutamine peab olema kantud põlluraamatusse, sõltumata sellest, kas need on ostetud vabamüügist või taimekaitsetunnistuse alusel. Märgistusel näidatud kulunorme võib kasutamisel vähendada, kuid ei või mingil juhul ületada. TKV kasutamisel tuleb kinni pidada märgistusel nimetatud kasutuspiirangutest (puhvertsoon – vahemaa meetrites pritsitava ala ja veepiiri vahel, taimekaitsevahendi järjestikustel aastatel samal põllul kasutamise keeld). Kasutuspiirangud on toodud TKV märgistusel.

Kui TKV-le ei ole kehtestatud puhvertsooni nõuet, lähtutakse veekogude (kraavid, jõed, järved) läheduses pritsimisel veeseadusega kehtestatud veekaitsevööndi ulatuse nõudest:

- maaparandussüsteemide eesvooludel valgala alla 10 km² – 1 m;
- teistel järvedel, veehoidlatel, jõgedel, ojadel, allikatel, peakraavidel ja kanalitel ning maaparandussüsteemide eesvooludel 10 m;
- Läänemerel, Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järvel ning Võrtsjärvel 20 m.

Infot veekogude kohta (sh valgala pindala) leiab Keskkonnaregistrist <http://register.keskkonnainfo.ee>.

Puhvertsoon kraavi ääres. Selline niidetud puhverriba pole kohustuslik, vaid üks võimalusi.

Foto: Eskil Nilsson, Visavi

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal PMA.

Rikkumise hindamine

Nõude rikkumist hinnatakse alanõuete kaupa:

1. taimekaitsevahendit tohib kasutada ainult märgistusel nimetatud kultuuril.
2. taimekaitsevahendit tohib kasutada ainult märgistusel nimetatud kulunormide piires.
3. taimekaitsevahendite kasutamisel tuleb kinni pidada märgistusel nimetatud kasutuspiirangutest (puhver-tsoon, taimekaitsevahendi järjestikustel aastatel samal põllul kasutamise keeld).

1. Taimekaitsevahendit tohib kasutada ainult märgistusel nimetatud kultuuril.

Tõsidus – lähtutakse sellest, millistel kultuuridel on mittelubatud TKV-d kasutatud. Kultuuride sugukondadesse kuulumise nimekiri on toodud lisa 4.

Ulatus – lähtutakse sellest, kui suurel osal kogu taotlusel märgitud haritavast maast (st kogu põllumajandusmaa, v.a looduslikud rohumaad) on kasutatud kultuurile mittelubatud TKV-d.

Püsivus – lähtutakse sellest, mitu korda on sama põldu pritsitud TKV-ga, mida antud kultuuril pole lubatud kasutada.

Kui TKV kasutamist märgistusel mitternimetatud kultuuril esineb ettevõtte mitmel põllul ja erineval määral, läheb tõsiduse ja püsivuse hindamisel arvesse raskeim rikkumine.

Hindamismatriks

	1	2	3	4
	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
Tõsidus		Kasutatud TKV oli varem sellel kultuuril kasutada lubatud	TKV-d kasutati kultuuril, mis kuulub samasse sugukonda märgistusel nimetatud kultuuriga	TKV-d kasutati märgistusel nimetatud kultuuril, mis ei kuulu samasse sugukonda märgistusel nimetatud kultuuriga
Ulatus	Kuni 10%	10–20%	20%–50%	>50%
Püsivus	Pritsitud sama põldu üks kord	Pritsitud sama põldu kaks korda	Pritsitud sama põldu kolm korda	Pritsitud sama põldu neli ja enam korda

Allikas: PMA

Näide:

Toetuse taotlejal on 40 ha haritavat maad, 3 ha-l on TKV-d kasutatud kultuuril, mida ei ole märgistusel nimetatud, kuid mis varem oli sellel kultuuril lubatud. Põldu on pritsitud kaks korda.

Tõsidus: kasutati TKV-d kultuuril, mida ei ole märgistusel nimetatud, kuid mis varem oli sellel kultuuril lubatud → 2 punkti.

Ulatus: haritavast maast on pritsitud kultuuril mittelubatud TKV-ga 7,5% → 1 punkt.

Püsivus: sama põldu on pritsitud kaks korda → 2 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 2+1+2=5 punkti (1% vähendamist).

2. Taimekaitsevahendit tohib kasutada ainult märgistusel nimetatud kulunormide piires.

Tõsidus – lähtutakse sellest, kui suurel määral (%) on TKV märgistusel näidatud kulunormist suuremat normi kasutatud.

Ulatus – lähtutakse sellest, kui suurel osal kogu taotlusel märgitud haritavast maast (st kogu põllumajandusmaa, v.a looduslikud rohumaad) on kasutatud TKV märgistusel lubatust suuremat kulunormi.

Püsivus – lähtutakse sellest, mitu korda on sama põldu pritsitud TKV märgistusel lubatust suurema kulunormiga.

Kui taimekaitsevahendi märgistusel lubatud maksimaalset kulunormi ületamist esineb ettevõtte mitmel põllul ja erineval määral, läheb tõsiduse ja püsivuse hindamisel arvesse raskeim rikkumine.

Hindamismatriks

	1	2	3	4
	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
Tõsidus	Kasutatud üle lubatud normi kuni 5%	Kasutatud üle lubatud normi 5–20%	Kasutatud üle lubatud normi 20–50%	Kasutatud üle lubatud normi > 50%
Ulatus	Kuni 5%	5–10%	10%–30%	>30%
Püsivus	Pritsitud sama põldu üks kord	Pritsitud sama põldu kaks korda	Pritsitud sama põldu kolm korda	Pritsitud sama põldu neli ja enam korda

Allikas: PMA

Näide:

Toetuse taotlejal on 40 ha haritavat maad, 3 ha-l odral on põlluraamatu andmetel kasutatud preparaati MCPA 750 (maksimaalne lubatud kulunorm 2 l/ha) 2,2 l/ha. Põldu on pritsitud kaks korda.

Tõsidus: ületatud kulunorm on 0,2 l/ha ehk 10% maksimaalsest lubatud kulunormist → 2 punkti.

Ulatus: haritavast maast on pritsitud lubatust suurema kulunormiga 7,5% → 2 punkti.

Püsivus: sama põldu on pritsitud kaks korda → 2 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 2+2+2=6 punkti (3% vähendamist).

3. Taimekaitsevahendite kasutamisel tuleb kinni pidada märgistusel nimetatud kasutuspiirangutest (puhvertsoon, taimekaitsevahendi järjestikustel aastatel samal põllul kasutamise keeld).

Tõsidus – lähtutakse sellest, kui suures ulatuses (%) on TKV märgistusel nimetatud kasutuspiiranguid (puhvertsooni või/ja kahel järjestikusel aastal samal põllul kasutada keelatud TKV nõuet) eiratud.

Ulatus – lähtutakse sellest, missuguse veekogu puhvertsooni on rikutud ja kas veekogu väljub ettevõtte kasutuses olevalt maa-alalt või mitte või kui suurel osal kogu taotlusel märgitud haritavast maast (st kogu põllumajandusmaa v.a looduslikud rohumaad) on rikutud järjestikustel aastatel kasutamise keeldu.

Puhvertsooni nõude rikkumise korral vaadatakse ulatuse hindamiseks ettevõtte kaarti, et selgitada välja, kas veekogu asub osaliselt väljaspool ettevõtte kasutuses olevat maa-ala või mitte.

Püsivus – lähtutakse sellest, mitu korda on samal põllul rikutud puhvertsooni/järjestikustel aastatel kasutamise keelu nõuet.

Kui puhvertsooni või/ja kahel järjestikusel aastal samal põllul kasutada keelatud TKV nõuet on rikutud ettevõtte mitmel põllul, läheb tõsiduse, ulatuse ja püsivuse hindamisel arvesse raskeim rikkumine.

Hindamismatriks

	1	2	3	4
	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
Tõsidus	Puhvertsooni laius kehtestatust kuni 10% väiksem	Puhvertsooni laius kehtestatust 10–30% väiksem	Puhvertsooni laius kehtestatust üle 30% väiksem või järgnevatel aastatel kasutada keelatud TKV-d kasutati samal põllul kahel järjestikusel aastal	Puhvertsooni laius kehtestatust üle 30% väiksem ja järgnevatel aastatel kasutada keelatud TKV-d kasutati samal põllul kolmel või enamal järjestikusel aastal
Ulatus	Puhvertsooni nõuet rikutud kraavi või oja kaldal, mis ei välju ettevõtte kasutuses olevalt maa-alalt Järjestikustel aastatel kasutamise keeldu rikutud alla 10% haritavast maast	Järjestikustel aastatel kasutamise keeldu rikutud 10–20% haritavast maast	Puhvertsooni nõuet rikutud kraavi või oja kaldal, mis väljub ettevõtte kasutuses olevalt maa-alalt. Järjestikustel aastatel kasutamise keeldu rikutud 20–30% haritavast maast	Puhvertsooni nõuet rikutud jõe või järve kaldal. Järjestikustel aastatel kasutamise keeldu rikutud üle 30% haritavast maast
Püsivus	Puhvertsooni nõuet rikutud samal põllul üks kord	Puhvertsooni nõuet rikutud samal põllul kaks korda	Puhvertsooni nõuet rikutud samal põllul kolm ja enam korda	Rikutud TKV järjestikustel aastatel kasutamise keeldu nõuet

Allikas: PMA

Näide:

Toetuse taotleja on pritsinud preparaadiga Karate Zeon järve kaldast 25 m kaugusel. Preparaati on keelatud kasutada lähemal kui 30 m veekogust. Puhvertsooni nõuet on samal põllul rikutud üks kord.

Tõsidus: puhvertsooni nõuet on rikutud 5 m ehk 16,7% ulatuses → 2 punkti.

Ulatus: puhvertsooni nõuet on rikutud järve kaldal → 4 punkti.

Püsivus: puhvertsooni nõuet on samal põllul rikutud üks kord → 1 punkt.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 2+4+1=7 punkti (3% vähendamist).

Nõustamise käigus

- Tuleb välja selgitada, kas tootja kasutab taimekaitsevahendeid. Kui tootja kasutab taimekaitsevahendeid, tuleb välja selgitada, kas tootja on kursis taimekaitsevahendite kasutamisega seotud nõuetega.
- Juhul, kui on puudusi, tuleb teha ettepanekud puuduste kõrvaldamiseks.

Nõustaja

- Peab olema kursis taimekaitsevahendite turule viimise määruse üldiste eesmärkidega.
- Peab olema kursis taimekaitsevahendite ja põllumajandusministri 13. juuli 2008. a määruse nr 50 KM nõuetega seotud paragrahvide detailidega.
- Peab oskama kasutada veekogudega seotud info leidmiseks Keskkonnaregistri infosüsteemi.
- Peab olema kursis PMA funktsioonide ja kontaktidega.

Lisainfo

- Põllumajandusamet: Teaduse 2, 75501 Saku, Harjumaa, tel 671 2602, pma@pma.agri.ee, <http://www.pma.agri.ee/index.php?main=1>
- Taimekaitsevahendite register: <http://www.pma.agri.ee/index.php?id=104&sub=132&sub2=242>
- Keskkonnaregister: <http://register.keskkonnainfo.ee>

Lisalugemist

- Hea põllumajandustava. Põllumajandusministeerium, 2006 http://www.agri.ee/public/juurkataloog/MAAELU/Hea_pollumajandustava.pdf
- Taimekaitse soovitusi. Eesti Maaviljeluse Instituut, Saku, 2004
- Hea taimekaitsetava: <http://www.eria.ee/index.php?page=93&>
- EPN määrus (EÜ) nr 1107/2009 taimekaitsevahendite turulelaskmise ja nõukogu direktiivide 79/117/EMÜ ja 91/414/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta

Hormoonide kasutamine loomakasvatuses (hormonaalse või türeostaatilise toimega ainete ja beetaagonistide kasutamise keelamise direktiiv KM 10)

Nõukogu 29. aprilli 1996. aasta direktiiv 96/22/EÜ, mis käsitleb teatavate hormonaalse või türeostaatilise toimega ainete ja beetaagonistide kasutamise keelamist loomakasvatuses.

Beeta-agonist (β -agonist) – kasvustimulaator
Türeostaatiline aine – kilpnäärme talitlust tõkestav aine

Loomakasvatuses on neid aineid kasutatud loomade kasvu ja tootlikkuse suurendamiseks, kuid need võivad lihasse ja muudesse loomse päritoluga toiduainetesse jäänud jääkide tõttu olla tarbijale ohtlikud ning mõjutada loomse päritoluga toiduainete kvaliteeti.

Seonduvad Eesti õigusaktid

▪ Toiduseadus

Seaduses sätestatakse toidu käitlemise alused, käitleja enesekontroll ning riiklik järelevalve toidu ohutuse ja muudele nõuetele vastavuse tagamiseks.

- **Põllumajandusministri 12. jaanuari 2009. a määrus nr 5 „Biostimulaatorite, hormoonpreparaatide ja muude ainete nimekiri, mille käitlemine põllumajandusloomadel kasutamise eesmärgil on keelatud, ning nimetatud ainete põllumajandusloomade raviks kasutamise erijuhud“**

Määrusega sätestatakse ainete nimekiri, mille käitlemine põllumajandusloomadel kasutamise eesmärgil on keelatud ja nende ainete põllumajandusloomade raviks kasutamise erijuhud.

- **Põllumajandusministri 23. veebruari 2005. a määrus nr 21 „Ravimite ning ravimsöötade loomahaiguste ennetamiseks ja raviks kasutamise tingimused ja kord“**

Määrusega kehtestatakse veterinaararsti ning loomapidaja poolt loomahaiguste ennetamiseks ja loomade raviks kasutatavate ravimite ja ravimsöötade kasutamise nõuded ja kord.

Järgnevad kaks KM nõuet ([roheline tekst](#)) on rakendatud hormonaalse või türeostaatilise toimega ainete ja beeta-agonistide kasutamise keelamise direktiivi alusel ning on sätestatud toiduseaduses ja põllumajandusministri määrustes. Nõuete juures on toodud lühikesed selgitused ja nõuete kontrolliga seonduv info.

Nõuete peamiseks eesmärgiks on tagada, et turule jõuaks inimese tervisele ohutu toodang.

KM 10 NÕUE 1: Turustada ei tohi inimtoiduks loomi ja neilt pärit loomseid saadusi, kellele on manustatud keelatud aineid ning ravimeid või kui loomaaarsti poolt määratud ravimi keeluaeg ei ole möödas.

(Põllumajandusministri määrus nr 5 § 1, Toiduseadus § 22 lg 4)

Nõue puudutab nii toidu kui ka loomatervishoiu valdkonda.

Põllumajandusloomadele on **keelatud** manustada järgmisi biostimulaatoreid, hormoonpreparaate ja muid aineid mis tahes viisil:

- 1) Nõukogu määruse (EMÜ) nr 37/2010 lisas nimetatud farmakoloogilised toimeained (*Aristolochia spp.* ja sellest valmistatud preparaadid, klooramfenikool, kloroform, kloorpromasiin, kolhitsiin, dapsoon, dimetridasool, metronidasool, nitrofuraanid (sh furasolidoon), ronidasool),
- 2) androgeense, gestageense või östrogeense toimega ained, sealhulgas 17 β -östradiool ja selle estri-laadsed derivaadid,
- 3) stilbeenid ja stilbeeni derivaadid ning nende soolad ja estrid,
- 4) türeostaatikumid,
- 5) veiste somatotropiinid,
- 6) β -agonistid.

Stilbeenid, türeostaatikumid, östrogeenid, androgeenid ja gestageenid ning beeta-agonistid on kasvustimulaatorid.

Beeta-agoniste kasutatakse nii loomade kui ka inimeste raviks, nt klenbuterooli kasutatakse loomadel hingamis- teede haiguste raviks, selle kasutamine põllumajandusloomadel suurendab nende lihasmassi.

Nitrofuraanid nagu furasolidoon, nitrofurantoin, furaltadoon ja nitrofurasoon olid varasematel aegadel laialt kasu- tatud antibiootikumid. Praeguseks on tõestatud, et need ravimid omavad vähki tekitavat toimet ning seetõttu on nende kasutamine EL-s keelatud.

Loomset toitu on keelatud kasutada, kui loomale on manustatud ravimit, ravimitaolist või hormonaalse toime- ga ainet ja kui nende kasutamise järgne keeluaeg ei ole möödunud.

Määramata keeluaja puhul kohaldatakse loomsetele saadustele järgmisi minimaalseid keeluaegu: munad – 7 päeva; piim – 7 päeva; lindudelt ja imetajatelt, välja arvatud hobuselt, pärinev liha, sealhulgas rasv ja tapasaa- dused – 28 päeva; hobuse liha ja tapasaadused – 60 päeva; kala – 500 kraadööpäeva (kraadööpäev – keskmise veetemperatuuri ja ööpäevade korrutis).

Ravimitel, millel on keelujad, on see info alati märgitud ka infolehele. Nt vitamiinidel ei ole keeluaega. Kui lehmale on süstitud profülaktiliselt nt 20 ml trivitamiini, siis keeluaega lihale ja piimale ei ole.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib VTA kohapeal.

Rikkumine võib esineda kolmel erineval tasemel:

- vähemtõsine rikkumine – ravimijääkidega/ebaseaduslikke aineid tarbinud looma või ravimijääke/ebasea- duslikke aineid sisaldava loomse saaduse tarnimise üksikjuhtum, millest loomapidaja on koheselt teavita- nud.
- tõsine rikkumine – ravimijääkidega/ebaseaduslikke aineid tarbinud looma või ravimijääke/ebaseaduslikke aineid sisaldava loomse saaduse tarnimine, millest loomapidaja ei ole koheselt teavitanud.
- väga tõsine rikkumine – ravimijääkidega/ebaseaduslikke aineid tarbinud looma või ravimijääke/eba- seaduslikke aineid sisaldava loomse saaduse tarnimine, millest loomapidaja ei ole üldse teavitanud ega tagasikutsumiseks reageerinud.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, kuidas ravimijääkidega/ebaseaduslikke aineid tarbinud looma või ravimijääke/eba- seaduslikke aineid sisaldava loomse saaduse tarnimise eest vastutaja on looma või loomse saaduse tagasikutsu- miseks reageerinud.

Ulatus – lähtutakse sellest, mitmes karjas rikkumine esines.

Püsivus – lähtutakse sellest, kui kaua on rikkumine kestnud.

Hindamismatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
		Ravimijääkidega/ ebaseaduslikke aineid tarbinud looma või ravimijääke/ ebaseaduslikke aineid sisaldava loomse saaduse tarnimise üksikjuhtum, mille puhul tarnimise eest vastutaja on looma või loomse saaduse kohe tagasi kutsunud	Ravimijääkidega/ ebaseaduslikke aineid tarbinud looma või ravimijääke/ ebaseaduslikke aineid sisaldava loomse saaduse tarnimine, kui tarnimise eest vastutaja ei ole koheselt tagasikutsumiseks reageerinud	Ravimijääkidega/ ebaseaduslikke aineid tarbinud looma või ravimijääke/ ebaseaduslikke aineid sisaldava loomse saaduse tarnimine, kui tarnimise eest vastutaja ei ole üldse tagasikutsumiseks reageerinud
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
		Rikkumine on hõlmanud ühte karja	Rikkumine on hõlmanud kahte karja	Rikkumine on hõlmanud rohkem kui kahte karja
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
		Üksikjuhtum või rikkumine toimunud viimase kuu jooksul	Rikkumine on kestnud mitte rohkem kui kuus kuud	Kestust ei ole võimalik kindlaks määrata või on rikkumine kestnud rohkem kui kuus kuud

*Allikas: VTA***Näide:**

Loomapidajal on 2 veisekarja, kontrolli tulemusel selgus, et loomade silmahaiguste raviks kasutati ravimit Alfasan, mis sisaldab toimeainet klooramfenikooli. Mõlemast karjast saadeti loomi inimtoiduks tapmiseks 2 kuud tagasi ja ei teavitatud loomade ravist.

Tõsidus: loomapidaja kasutas põllumajandusloomade ravimisel keelatud ravimit ega teavitanud sellest tapamaja → 4 punkti.

Ulatus: rikkumine on hõlmanud kahte karja → 3 punkti.

Püsivus: rikkumine on kestnud üle 30 päeva → 3 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 4+3+3=10 punkti (3% vähendamist).

KM 10 NÕUE 2: Loomapidaja peab arvestust põllumajandusloomale manustatud ravimite ja ravimsöötade kohta.

(Põllumajandusministri määrus nr 21 § 15)

Loomapidaja peab arvestust põllumajandusloomale manustatud ravimite ja ravimsöötade kohta. Arvestuses kajastatakse:

- 1) looma või loomarühma identifitseerimise andmed,
- 2) kasutatud ravimi või ravimsööda nimetus ja manustatud kogus,
- 3) andmed ravimi väljastanud veterinaararsti või apteegi kohta,
- 4) ravimi manustamise kuupäev ja andmed manustaja kohta,
- 5) veterinaararsti etteantud manustamisviis ja raviskeem,
- 6) määratud keeluaeg.

Andmed võib kanda selleks otstarbeks mõeldud vihikusse, raamatusse või tervisekaardile või salvestada elektrooniliselt. Veterinaararstilt saadud kirjalike selgituste ja retseptide kogumine kausta on arvestuseks piisav, kui dokumentidele lisatakse nõutud andmed või peetakse nende kohta eraldi arvestust.

Keeluaja kehtivuse ajal põllumajanduslooma müügi või mõnel muul viisil võõrandamise korral peab loomapidaja edastama keeluaajaga seonduvad andmed uuele loomapidajale.

Veterinaararst ning loomseid saadusi tootev loomapidaja peab esitama VTA nõudmisel andmed ravimite ja ravimsöötade kasutamise kohta.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib VTA kohapeal.

Rikkumine võib esineda kolmel erineval tasemel:

- vähemtõsine rikkumine – arvestuses esineb vigu ravimite nimetuste või manustatud koguste osas.
- tõsine rikkumine – puuduvad andmed ravitud loomade kohta või pole märgitud ravimite keeluaegu ja sellest kinni peetud.
- väga tõsine rikkumine – ravimiarvestus on puudulik või puudub ega vasta nõutud tingimustele.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, milline on rikkumise laad ja kui suurt osa karjast rikkumine puudutab. Rikkumise % arvutatakse kõikide loomade arvust.

Ulatus – lähtutakse sellest, mitmes karjas rikkumine esines.

Püsivus – lähtutakse sellest, kui kaua rikkumine on kestnud.

Hindamismaatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
	Kuni 5% loomadel vähemtõsiseid nõude rikkumisi	Rohkem kui 5% loomadel vähemtõsiseid nõude rikkumisi või kuni 5% tõsiseid nõude rikkumisi	Üle 5% tõsised nõude rikkumisi	Ravitud loomad identiftseerimata või puudub ravimi arvestus
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Rikkumine on hõlmanud üksnes kontrollitavat karja	Rikkumine on hõlmanud kahte karja	Rikkumine on hõlmanud kolme karja	Rikkumine on hõlmanud rohkem kui kolme karja
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
		Rikkumine on kestnud kuni 50 päeva	Rikkumine on kestnud rohkem kui 50 päeva	Loomapidaja ei taha antud nõuet täita

Allikas: VTA

Näide:

Taotlejal on 2 veisekarja kokku 200 veisega, kus tuvastati, et ühes karjas puuduvad andmed ravimi keeluaja kohta ja teises karjas puudub loomade ravimiarvestus üldse. Rikkumine on kestnud 60 päeva.

Tõsidus: ühes karjas esines tõsine ja teises karjas väga tõsine rikkumine → 4 punkti.

Ulatus: rikkumine on hõlmanud kahte karja → 2 punkti.

Püsivus: rikkumine on kestnud 60 päeva → 3 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 4+2+3=9 punkti (3% vähendamist).

Nõustamise käigus

- Tuleb välja selgitada, kas tootja peab loomi.
- Juhul, kui tootjal on loomi, tuleb temaga loomadel kasutatavate ravimite ja ravimsöötade ning muude ainete kasutamisega seotud nõuded läbi arutada ja juhtida tähelepanu keelatud ainetele ning ravimitele, samuti ravimite ja ravimsöötade arvestuse pidamisele.
- Juhul, kui on tegemist mingi rikkumisega, tuleb teha ettepanekud puuduste kõrvaldamiseks.

Nõustaja

- Peab olema kursis hormoonide kasutamise keelamise direktiivi üldiste eesmärkidega.
- Peab olema kursis toiduseaduse ja põllumajandusministri määruste nr 5 ja 21 KM nõuetega seotud paragrahvide detailidega.
- Peab olema kursis VTA funktsioonide ja kontaktidega.

Lisainfo

- Veterinaar- ja Toiduamet: Väike-Paala 3, 11415 Tallinn, tel 605 1710, vet@vet.agri.ee, <http://www.vet.agri.ee/?op=body&id=26>

Lisalugemist

- Nõukogu 29. aprilli 1996. aasta direktiiv 96/22/EÜ, mis käsitleb teatavate hormonaalse või türeostaatilise toimega ainete ja beetaagonistide kasutamise keelamist loomakasvatuses: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:03:19:31996L0022:ET:PDF>

Toidu- ja söödaohutus (toidu- ja söödaohutuse määrused KM 11)

Euroopa Parlamendi ja Nõukogu (EPN) 28. jaanuari 2002. aasta määrus (EÜ) nr 178/2002, millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused.

EPN 29. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 852/2004, millega sätestatakse toiduhügieeni üldeeskirjad toidukäitlejatele.

EPN 29. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 853/2004, millega sätestatakse loomset päritolu toidu hügieeni erinõuded toidukäitlejatele.

EPN 12. jaanuari 2005. aasta määrus (EÜ) nr 183/2005, millega kehtestatakse söödahügieeni nõuded.

EPN 23. veebruari 2005. aasta määrus (EÜ) nr 396/2005, millega sätestatakse taimses ja loomses toidus ja söödas või nende pinnal esinevate pestitsiidide jääkide piirnormid.

Määruste vastuvõtmise peamiseks eesmärgiks on toidu- ja söödaohutuse tagamine kogu toiduahela ulatuses, alustades toidu ja sööda tootmisest, tagada võimalus vajadusel kiiresti rakendada meetmeid tarbija tervise kaitseks, näiteks ohtliku toidu turult tagasikutsumiseks, kui selgub, et müügiks pakutav toit pole mingil põhjusel ohutu.

Toidu- ja söödaohutuse nõuetele peavad tähelepanu pöörama eelkõige esmatootjad ja söödakäitlejad.

Seonduvad Eesti õigusaktid

▪ Toiduseadus

Seaduses sätestatakse toidu käitlemise alused, käitleja enesekontroll ning riiklik järelevalve toidu ohutuse ja muudele nõuetele vastavuse tagamiseks.

▪ Söödaseadus

Seadus sätestab nõuded sööda, sööda käitlemise ja kasutamise kohta ning nõuded sööda ohutus- ja muudele nõuetele vastavuse üle riikliku järelevalve korraldamise kohta, et tagada sööda ohutus inimese ja looma tervisele ning keskkonnale ja soodne mõju loomale ja loomakasvatussaadusele.

▪ Põllumajandusministri 15. juuni 2006. a määrus nr 72 „Väikeses koguses esmatoodete turustamise hügieeninõuded“

Määruses kehtestatakse väikeses koguses loomsete ja mitteloomsete esmatoodete turustamise hügieeninõuded.

▪ Põllumajandusministri 15. juuni 2006. a määrus nr 71 „Toorpiima käitlemise hügieeninõuded“

Määruses kehtestatakse toorpiima käitlemise hügieeninõuded piimatootmisettevõttes ja sellise toorpiima väikeses koguses käitlemise hügieeninõuded, mida tootja turustab oma Eestis asuvast piimatootmisettevõttest otse tarbijale.

Toidu valdkonna nõuded hõlmavad taimsete ja loomsete esmatoodete tootmist ja sellega seonduvaid tegevusi.

Taimsete esmatoodete tootmine on nt teravilja, puuvilja, köögivilja ja maitsetaimede kasvatamine.

Taimsete esmatoodete puhul on esmatoodete väike kogus, mille tootja turustab otse tarbijale või jaekaubandusettevõtjale, sealhulgas toitlustusettevõtjale, kes oma Eestis asuvast jaekaubandusettevõttest, sealhulgas toitlustusettevõttest, turustab selle otse tarbijale.

Loomsete esmatoodete tootmine on nt:

- munade tootmine ja kogumine tootja juures ning munade müümine tunnustatud munapakenduskeskusele, munatoodete tootmise ettevõttele või kohalikul turul;
- mesindusega seonduvad tegevused, mida teostatakse mesiniku enda juures, nagu mee kogumine, vurritamine, pakendamine ja turule viimine;
- lüpsiloomade lüpsmine ja piima hoiustamine põllumajandusettevõttes.

Loomsete esmatoodete väike kogus on:

- 1) kala – kuni 100 kg päevas;
- 2) mesi – kuni 15 taru või mesilasperega majapidamisest või ettevõttest;
- 3) munad – kuni 50 linnuga majapidamisest või ettevõttest.

Otse tarbijale turustamiseks mõeldud toorpiima väike kogus:

- 1) lehma toorpiim – kuni 100 kg päevas või kuni 700 kg nädalas;
- 2) kitse toorpiim – kuni 20 kg päevas;
- 3) ute toorpiim – kuni 10 kg päevas.

Nõudeid kontrollib kohapeal VTA.

Väikeses koguses esmatoodete käitlemise puhul arvestatakse nõuete rikkumise hindamisel õigusaktidest tulenevaid erisusi, nt toorpiima nõuetekohasuse tõendamisel ei nõuta piimatootmisettevõttest otse tarbijale turustamiseks mõeldud toorpiima väikeses koguses turustamisel laborianalüüside esitamist (mikrobioloogilistele kriteeriumidele vastavuse tõendamiseks).

Tabelis 2 on toodud esmatoodete tootmise ja sellega seonduvate tegevuste loetelu ja vastavad KM nõuded, millega antud tegevus on seotud.

Tabel 2. Esmatoodete tootmine ja vastavad KM 11 nõuded

Taimsete esmatoodete tootmine ja sellega seonduvad tegevused	KM nõude nr
teravilja, köögivilja, puuvilja, marjade, seente, maitsetaimede ja ürtide kasvatamine	1, 3, 4, 10, 11, 12
Väikeses koguses taimsete esmatoodete tootmine ja sellega seonduvad tegevused	
teravilja, köögivilja, puuvilja, marjade, seente, maitsetaimede ja ürtide kasvatamine	1, 10, 11, 12
Loomsete esmatoodete tootmine ja sellega seonduvad tegevused	
munade tootmine ja kogumine tootja juures ning munade müümine tunnustatud munapakenduskeskusele, munatoodete tootmise ettevõttele või kohalikul turul	1, 3, 6, 11, 12
mesindusega seonduvaid tegevused, mida teostatakse mesiniku enda juures, nagu mee kogumine, vurritamine, pakendamine ja turule viimine	1, 3, 11, 12
vesiviljelusettevõtetes kala kasvatamine ja nende vedu töötlemisettevõttesse	1, 3, 11, 12
põllumajandusloomade, sealhulgas hobuslaste ja farmiulukite pidamine	1, 3, 11, 12
lüpsmine ja piima hoiustamine põllumajandusettevõttes	1, 3, 5, 11, 12

Söötade valdkonna nõuded on nõuetele vastavuse süsteemi raames mõeldud käitlejatele, kes peavad loomi toidu tootmise eesmärgil ning toodavad või segavad sööta oma loomadele, kasutamata söödalisandeid või nende eelsegusid, välja arvatud silokonservandid; ja/või söödavad loomi ostusöödaga (söödamaterjal, täissööt, täiendsööt).

Nõuded rakenduvad ka neile käitlejatele, kes kasvatavad söödamaterjale ja turustavad neid (nt teravili, silo, hein).

KM 12 nõue 1, mis keelab teatud loomse proteiini söötmise põllumajandusloomadele, rakendub kõikidele loomapidajatele.

Toidu- ja sööda valdkonna kohta leiab lisainfot ja juhendmaterjale VTA kodulehelt <http://www.vet.agri.ee/?op=body&id=680> ja <http://www.vet.agri.ee/?op=body&id=398>.

Järgnevad kolmteist KM nõuet (roheline tekst) on rakendatud toidu- ja söödaohutuse määruste alusel ning sätestatud toiduseaduses ja põllumajandusministri määrustes. Nõuete juures on toodud lühikesed selgitused ja nõuete kontrolliga seonduv info.

KM 11 NÕUE 1: Turuleviidav toit peab olema ohutu inimese tervisele ning vastama õigusaktides sätestatud nõuetele.

(EPN määrus (EÜ) nr 178/2002 art 14; Toiduseadus § 12 lg 1)

Toitu ei tohi turule viia, kui see ei ole ohutu. Ohutuks ei saa pidada toitu, mis on tervisele kahjulik ja inimtoiduks kõlbmatu.

Toitu puudutavaid nõudeid käsitleb eelkõige toiduseadus.

Toit – töödeldud, osaliselt töödeldud või töötlemata aine või toode, mis on mõeldud inimestele tarvitamiseks või mille puhul eeldatakse, et seda tarvitavad inimesed. Toidu alla kuuluvad ka joogid ja vesi.

Toidukäitleja – füüsiline või juriidiline isik, kelle ülesandeks on tagada toidualaste õigusnormide nõuete täitmine tema kontrollitavas toidukäitlemisettevõttes.

Lõpptarbija – toidu tarbija, kes ei kasuta kõnealust toitu toidukäitlemistoimingus või sellega seotud tegevuses.

Turuleviimine – toidu või sööda valdamine müügi eesmärgil, kaasa arvatud müügiks pakkumine ja mis tahes muud liiki tasu eest või tasuta üleandmine ning müük, turustamine ja muud liiki üleandmine.

Esmatootmine – esmatoodete tootmine, pidamine või kasvatamine, kaasa arvatud saagikoristus, lüpsimine ja põllumajandusloomade kasvatamine enne tapmist.

Esmatootmine on mõiste, millega kirjeldatakse põllumajandusettevõttes või sellega sarnasel tasandil tehtavaid toiminguid. See hõlmab muu hulgas:

- taimsete saaduste nagu teravilja, puuviljade, köögiviljade ja maitsetaimede kasvatamist ning nende vedu, ladustamist ja käitlemist (ilma nende esialgset kuju ja omadusi muutmata) ning edasist vedu ettevõttesse;
- toiduloomade kasvatamist ning sellega seotud toiminguid;
- lüpsmist ja piima hoiustamist;
- munade tootmist ja korjamist tootja valdustes (välja arvatud munade pakkimine);
- mee varumine ja sellega seotud toimingud.

Jälgitavus – võimalus jälgida sellist toitu, sööta, toidulooma või ainet, mis on mõeldud kasutamiseks toidus või söödas või mille puhul sellist kasutamist eeldatakse, kõigil tootmis-, töötlemis- ja turustamisetaappidel.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Kontrollitakse esmatootja tingimusi tootmisüksuses ja üldist valmidust ohutu toidu tootmiseks. Kontrollitakse näiteks, kas on loodud eeltingimused loomade pidamiseks, esmatoodete kasvatamiseks, varumiseks, säilitamiseks jne.

Tootmisüksuseks võib olla piimafarm, põllumassiiv, katmikala, kuivati, säilitamishoone, pakendamisruum, veo- vahend jne.

Rikkumine võib esineda kolmel erineval tasemel:

- vähemtõsine rikkumine – tingimused ohutu toidu tootmiseks ei ole täies ulatuses tagatud, esineb üksikuid puudujääke ning turule võib olla jõudnud mittenõuetekohane toit;
- tõsine rikkumine – ei ole tagatud tingimusi ohutu toidu tootmiseks ja esmatootja on turule viinud mittenõuetekohast toitu ja on algatanud toidu tagasi kutsumise ning on teavitanud sellest tagasikutsumisest VTA-d;
- väga tõsine rikkumine – ei ole tagatud tingimusi ohutu toidu tootmiseks ja esmatootja on turule viinud mittenõuetekohast toitu ning ei ole algatanud toidu tagasikutsumist ega teavitanud mittenõuetekohase toidu turuleviimisest VTA-d.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse ohutu toidu tootmise tingimuste tagamise ulatusest ja sellest, kas toit on jõudnud turule või mitte ja juhul kui on, siis kas toit on turult tagasi kutsutud või mitte.

Ulatus – lähtutakse sellest, kas rikkumine on toimunud ühes või enamas tootmisüksuses.

Püsivus – lähtutakse sellest, kui kaua rikkumine on kestnud ja kas see on ühekordne või korduv.

Hindamismatriksi

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
	Tingimused ohutu toidu tootmiseks ei ole täies ulatuses tagatud, esineb üksikuid puudujääke. Toit ei ole jõudnud turule	Ei ole tagatud tingimusi ohutu toidu tootmiseks ja toit ei ole jõudnud turule	Ei ole tagatud tingimusi ohutu toidu tootmiseks ja toit on tagasi kutsutud	Ei ole tagatud tingimusi ohutu toidu tootmiseks ja toitu ei ole tagasi kutsutud
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Rikkumine on toimunud ühes tootmisüksuses	Rikkumine on toimunud kahes tootmisüksuses	Rikkumine on toimunud kolmes tootmisüksuses	Rikkumine on toimunud neljas või enamas tootmisüksuses
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
	Rikkumise kestvust pole võimalik kindlaks määrata	Rikkumine on ühekordne	Rikkumine on korduv	Rikkumine on pidev ja käitleja ei taha nõuet täita

Allikas: VTA

Näide:

Avastatakse, et ühe piimafarmi toorpiimast võetud proov on saastunud keemiliste ühenditega (nt saastumine ravimijääkidega, pesemis- ja desinfitseerimisainete jääkidega, pestitsiididega) või esinevad füüsilised ohud (kivid, klaas jm). Rikkumine on toimunud ühes tootmisüksuses ja rikkumine on olnud ühekordne.

Tõsidus: ei ole tagatud tingimusi ohutu toidu tootmiseks. Toit on väljunud käitlemisettevõttest ja toitu ei ole tagasi kutsutud → 4 punkti.

Ulatus: rikkumine on toimunud ühes tootmisüksuses → 1 punkt.

Püsivus: rikkumine on olnud ühekordne → 2 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 4+1+2=7 punkti (3% vähendamist).

KM 11 NÕUE 2: Sööt peab olema ohutu inimese ja looma tervisele.

(EÜ nr 178/2002 art 15; Söödaseadus § 4 lg 2)

Sööt on ohtlik, kui sellel on kahjulik mõju inimese või looma tervisele või kui looma söötmisel sellise söödaga pole loomadelt saadavad saadused inimestele ohutud.

Sööt ei tohi sisaldada haigustekitajat, söödaks keelatud materjali ega ka lubatust suuremal määral soovimatut ainet. Soovimatu aine on söödas sisalduv kahjulik aine või toode, mis on sinna lisandunud, tekkinud või sattunud sööda tootmisel või keskkonna saastumise tõttu ning mille lubatust suurem sisaldus söödas on ohtlik inimese või looma tervisele või keskkonnale või halvendab loomakasvatussaaduse omadusi. Soovimatu aine ei käsitata haigusetekitajat.

Soovimatute ainete (nt arseen, plii, mükotoksiinid, lenduv sinepiõli, dioksiin, koktsidiostaatikumid (ristsaastumise tulemusena, nt munakanadele mõeldud sööt on saastunud broileritele mõeldud koktsidiostaatikume sisaldava söödaga)) loetelu ja nende ainete sisalduse lubatud piirmäärad söödas on kehtestatud põllumajandusministri 25. aprilli 2007. a määrusega nr 66 „Soovimatute ainete loetelu ja nende sisalduse lubatud piirmäärad söödas“.

Keelatud materjalide loetelu (nt uriin, seedetrakti sisu, toidu- ja söödatööstustest pärit toodete pakendid ja pakendite osad) on toodud EPN määruse (EÜ) nr 767/2009 3. lisas.

Söödakäitleja – füüsiline või juriidiline isik, kelle ülesandeks on tagada toidualaste õigusnormide nõuete täitmine tema kontrollitavas söödakäitlemisettevõttes.

Sööt – töödeldud, osaliselt töödeldud või töötlemata aine või toode, kaasa arvatud lisaained, mis on mõeldud loomade söötmiseks.

Söödamaterjalid – peamiselt loomade toitumisvajaduste rahuldamiseks ette nähtud töötlemata, värsked või konserveeritud taimset või loomset päritolu tooted, neist tööstusliku töötlemise abil saadud tooted ning orgaanilised või anorgaanilised ained, kas söödalisanditega või ilma, mis on mõeldud loomadele söötmiseks kas töötlemata kujul, pärast töötlemist või segasööda koostises või eelsegude kandjatena.

Söödalisandid – ained, mikroorganismid või valmistised, välja arvatud söödatoorained ja eelsegud, mida lisatakse tahtlikult söödale või veele.

Eelsegud – söödalisandite segud või ühe või mitme söödalisandi segud koos söödatoorainetega või tugiainena kasutatava veega, mis ei ole ette nähtud loomadele otse söötmiseks.

Segasööt – täis- või täiendsöödana loomade söötmiseks ettenähtud, söödalisanditega või -lisanditeta vähemalt kahe söödamaterjali segu.

Täissööt – segasööt, mis on oma koostiselt piisav looma päevase söödavajaduse rahuldamiseks (sööda keskmine üldkogus, mis 12-protsendilise niiskusesisalduse juures rahuldab kindlat liiki, kindlas eas või kindla tootlikkusega looma vajadused).

Täiendsööt – segasööt, milles on rohkesti teatavaid aineid, kuid mis oma koostiselt sobib looma päevase söödavajaduse rahuldamiseks ainult sel juhul, kui seda kasutatakse koos teiste söötadega.

Erisööt – sööt, mis on oma koostise või tootmistehnoloogia poolest ette nähtud teatava erisöötmise eesmärgi rahuldamiseks ning mis on selgelt eristatav tavalisest söödast. Erisööt ei hõlma ravimsöötasid.

Ravimsööt – sööt, mis sisaldab veterinaarravimit ning mida töötlemata kujul kasutatakse looma söötamiseks raviomaduste või haigust ärahoidvate omaduste tõttu.

Salmonella – Salmonella perekonda kuuluvad bakterid, mis põhjustavad soolenakkust salmonelloosi.

Mükotoksiin – looduslikud toksilised keemilised ühendid, mida toodavad hallitusseened.

Koktsidiostaatikum – ravim, mida kasutatakse ainuraksete parasiitide põhjustatud haiguste raviks. Enim on nad kasutuses lindude puhul.

Dioksiin – püsivate orgaaniliste ühendite üldnimetus. Moodustuvad peaaegu kõigi tööstuslike protsesside tulemusena, milles osalevad kloori sisaldavad ained (nt kloori sisaldavate jäätmete põletamisel, paberitööstuses kloorvalgendamist kasutades, PVC (polüvinüülkloriid) plastmasside tootmisel).

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Rikkumine võib esineda kahel erineval tasemel:

- vähemtõsine rikkumine – söötmis- või söödatootmisalas on näha söödaks keelatud materjale (nöörid, pakendite osad jms).
- väga tõsine rikkumine – kontrollide käigus on võetud proove ja on leitud, et ettevõttes käideldav sööt sisaldab soovimatuid aineid üle lubatud piirnormi ja/või sisaldab salmonellat ning käitleja kasutab ohtlikku sööta endiselt.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, millega sööt saastunud on.

Ulatus – lähtutakse sellest, kus söödaks keelatud materjale on leitud või kas soovimatuid aineid sisaldavat söödaga söödetud loomi või loomade saadusi on turustatud või mitte.

Püsivus – lähtutakse sellest, kas saastet on võimalik eemaldada.

Hindamismatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
		Söötmis- või sööda- tootmisalas olevas söödas on keelatud materjale		Kontrollide käigus on kindlaks tehtud, et ettevõttes käideldav sööt sisaldab soovimatuid aineid üle lubatud piirnormi ja/ või salmonellat ning ohtlikku sööta kasutati edasi
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Keelatud materjale on ainult sööda- tootmisalas		Keelatud materjale on söötmisalas	Loomi/loomade saadusi on turustatud
	Loomi/loomade saadusi ei ole veel turustatud			
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
	Saastet on võimalik eemaldada		Pärast teada saamist, et sööt on saastunud soovimatute ainete ja/ või salmonellaga, on sööta kasutatud	Saastet ei ole võimalik eemaldada

Allikas: VTA

Näide:

Kohapealset kontrolli ette valmistades selgub, et eelmise kontrolli ajal võeti proovid ettevõttes kasutatavast söödast ja lenduvat sinepiõli oli üle lubatud normi. Sellest anti ettevõttele teada. Kohapealse kontrolli käigus aga selgub, et seda sööta kasutati edasi. Ei loomi ega nende saadusi pole vahepeal turustatud.

Tõsidus: ettevõttes käideldav sööt sisaldab soovimatuid aineid üle lubatud piirnormi ja ohtlikku sööta kasutati edasi → 4 punkti.

Ulatus: loomi/loomade saadusi ei ole turustatud → 1 punkt.

Püsivus: pärast teada saamist, et ettevõttes toodetud sööt sisaldab soovimatuid aineid, on sööta kasutatud → 3 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 4+1+3=8 punkti (3% vähendamist).

KM 11 NÕUE 3: Esmatoodete tootmisega tegelevad toidukäitlejad peavad tagama suurimas võimalikus ulatuses esmatoodete kaitse saastumise eest, võttes arvesse esmatoodete mis tahes järgnevat töötlemist.

(EPN määrus (EÜ) nr 852/2004 art 4 lg 1 ning I lisa A osa II jaotise punkti 4 alapunktid g, h ja j, punkti 5 alapunktid f ja h)

Hügieeninõuded saastumise vältimiseks esmatootjatele on sätestatud määruse (EÜ) nr 852/2004 I lisa A-osas.

Esmatootjad, kes tegelevad loomsete- ja/või taimsete saadustega, peavad rakendama järgmisi hügieeninõudeid:

- hoidma ja käitlema jäätmeid ning ohtlike aineid sellisel viisil, mis välistab esmatoote saastumise;
- kasutama taimekaitsevahendeid ja biotsiide vastavalt kehtivatele õigusaktidele;
- vältima toiduga inimesele edasikanduvate nakkushaiguste sissetoomist ja levikut, võtma tarvitusele ettevaatusabinõud uute loomade sissetoomisel ning teavitama järelvalveasutust võimalikest haiguspuhangutest;
- kasutama söödalisandeid ja veterinaarravimeid vastavalt kehtivatele õigusaktidele.

Biotsiid – toimeaine või üht või mitut toimeainet sisaldav valmistis, mis on ette nähtud kahjulike organismide hävitamiseks või nende arvukuse kontrolli all hoidmiseks, kahjulike organismide tõrjeks või nende kahjustava toime ärahoidmiseks (nt desinfitseerivad ained, säilitusained, kahjuritõrjevahendid).

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Loomsete esmatoodete tootmisega tegelevas üksuses kontrollitakse:

- jäätmete ja ohtlike ainete käitlemist (hoiustamine, kasutamine, utiliseerimine);
- bioohutusmeetmete rakendamist – toiduga inimesele edasikanduvate nakkushaiguste sissetoomise ja leviku vältimine, sh ettevaatusabinõud uute loomade sissetoomisel ning teavitamine selliste haiguste arvatavatest puhangutest;
- söödalisandite ja veterinaarravimite õiget kasutamist.

Nõuete täitmist kontrollitakse KM 10 nõude 1 (keelatud ained ja ravimid loomakasvatuses) ja KM 11 nõude 7 (sööda käitlemine ja jaotamine) kaudu.

Taimsete esmatoodete tootmisega tegelevas üksuses kontrollitakse:

- jäätmete ja ohtlike ainete käitlemist (hoiustamine, kasutamine, utiliseerimine);
- taimekaitsevahendite ja biotsiidide kasutamist.

Rikkumine võib esineda kolmel erineval tasemel:

- vähemtõsine rikkumine – tingimused toidu saastumise vältimiseks ei ole täies ulatuses tagatud, esineb üksikuid puudujääke ning turule võib olla jõudnud mittenõuetekohane toit;
- tõsine rikkumine – ei ole tagatud tingimusi toidu saastumise vältimiseks, esmatootja on turule viinud mittenõuetekohast toitu ning on algatanud toidu tagasi kutsumise ja on teavitanud sellest tagasikutsumisest VTA-d;
- väga tõsine rikkumine – ei ole tagatud tingimusi toidu saastumise vältimiseks, esmatootja on turule viinud mittenõuetekohast toitu ning ei ole algatanud toidu tagasikutsumist ega pole teavitanud mittenõuetekohase toidu turuleviimisest VTA-d.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse toidu saastumise tingimuste vältimise ulatusest ja sellest, kas toit on jõudnud turule või mitte, ja juhul kui on, siis kas toit on turult tagasi kutsutud.

Ulatus – lähtutakse sellest, kas rikkumine on toimunud ühes või enamas tootmisüksuses.

Püsivus – lähtutakse sellest, kui kaua rikkumine on kestnud ja kas see on ühekordne või korduv.

Hindamismatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
	Tingimused toidu saastumise vältimiseks ei ole täies ulatuses tagatud, esineb üksikuid puudujääke. Toit ei ole jõudnud turule	Ei ole tagatud tingimusi toidu saastumise vältimiseks ja toit ei ole turule jõudnud	Ei ole tagatud tingimusi toidu saastumise vältimiseks ja toit on tagasi kutsutud	Ei ole tagatud tingimusi toidu saastumise vältimiseks ja toitu ei ole tagasi kutsutud
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Rikkumine on toimunud ühes tootmisüksuses	Rikkumine on toimunud kahes tootmisüksuses	Rikkumine on toimunud kolmes tootmisüksuses	Rikkumine on toimunud neljas või enamas tootmisüksuses
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
	Rikkumise kestvust pole võimalik kindlaks määrata	Rikkumine on ühekordne	Rikkumine on korduv	Rikkumine on pidev ja käitleja ei taha nõuet täita

Allikas: VTA

Näide:

Piimafarmis rikutakse nt ohtlike ainete või jäätmete käitlemise korda, toit on jõudnud turule ja pole tagasi kutsutud ning käitleja ei taha nõuet täita.

Tõsidus: ei ole tagatud tingimusi toidu saastumise vältimiseks, toit on jõudnud turule ja toitu ei ole tagasi kutsutud → 4 punkti.

Ulatus: rikkumine on toimunud ühes tootmisüksuses → 1 punkt.

Püsivus: rikkumine on olnud pidev ja käitleja ei taha nõuet täita → 4 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest $4+1+4=9$ punkti (3% vähendamist).

KM 11 NÕUE 4: Esmatoodete tootmisega tegelevad toidukäitlejad peavad pidama arvestust ja säilitama andmeid asjakohasel viisil ja asjakohase aja jooksul ohtude ohjamiseks võetud meetmete kohta.

(EPN määrus (EÜ) nr 852/2004 III jaotise punkt 8 alapunktid a, b, d ja e, punkti 9 alapunktid a ja c)

Nõude täitmist kontrollitakse taimsete esmatoodete tootmisega tegelevas üksuses. Loomsete esmatoodete tootmisega tegelevas üksuses kontrollitakse arvestust KM 10 nõude 1 (keelatud ained ja ravimid loomakasvatustes), KM 11 nõude 5 (toorpiima nõuded) ja KM 11 nõude 8 (söödakäitleja arvestuse pidamine) all.

Taimsete toodete tootmisega või vastava saagi kogumisega tegelevate toidukäitlejate arvestus peab sisaldama andmeid vähemalt järgneva kohta:

- taimekaitsevahendite ja biotsiidide kasutamine;
- kui taimedest on võetud proove, siis nende inimese tervise seisukohast olulised tulemused.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Kontrollitakse arvestust taimekaitsevahendite ja biotsiidide kasutamise ning võetud proovide analüüside tulemuste kohta.

Rikkumine võib esineda kolmel erineval tasemel:

- vähemtõsine rikkumine – arvestust peetakse, aga esineb üksikuid puudusi;
- tõsine rikkumine – arvestust ei peeta süsteemselt ega järjepidevalt;
- väga tõsine rikkumine – arvestust ei peeta ja andmeid ei säilitata või on esitatud teadlikult valeandmeid.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, kas arvestuse pidamises esineb üksikuid puudusi või tõsiseid rikkumisi või arvestust ei peeta ja andmeid ei säilitata või on esitatud teadlikult valeandmeid.

Ulatus – lähtutakse sellest, kas rikkumine on toimunud ühes või enamas tootmisüksuses.

Püsivus – lähtutakse sellest, kui kaua rikkumine on kestnud ja kas see on ühekordne või korduv.

Hindamismatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
	Arvestust peetakse, aga esineb üksikuid puudusi		Arvestust peetakse, kuid esineb tõsiseid rikkumisi	Arvestust ei peeta ja andmeid ei säilitata või on esitatud teadlikult valeandmeid
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Rikkumine on toimunud ühes tootmisüksuses	Rikkumine on toimunud kahes tootmisüksuses	Rikkumine on toimunud kolmes tootmisüksuses	Rikkumine on toimunud neljas või enamas tootmisüksuses
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
	Rikkumise kestvust pole võimalik kindlaks määrata	Rikkumine on ühekordne	Rikkumine on korduv	Rikkumine on pidev ja käitleja ei taha nõuet täita

Allikas: VTA

Näide:

Tootja, kes kasvatab kartulit, porgandit ja kapsast peab arvestust taimekaitsevahendite kasutamise üle, kuid põllu- raamatus pole kartuli puhul ühel korral märgitud kasutatud taimekaitsevahendi nimetust ega kogust.

Tõsidus: arvestust peetakse, aga esineb üksikuid puudusi → 1 punkt.

Ulatus: rikkumine on toimunud ühes tootmisüksuses → 1 punkt.

Püsivus: rikkumine on ühekordne → 2 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 1+1+2= 4 punkti (1% vähendamist).

KM 11 NÕUE 5: Toorpiim peab olema nõuetekohane ja pärinema kliiniliselt tervelt loomadelt. Lüpsiseadmed ja ruumid, kus piima hoitakse, käsitsetakse või jahutatakse on paigaldatud ja ehitatud piima saastumisohtu maksimaalselt piiravalt. Lüpsimine sooritatakse hügieeniliselt. Vahetult pärast lüpsi tuleb piim hoida puhtas kohas, mis on projekteeritud ja varustatud saastamist vältivalt.

(EPN määrus (EÜ) nr 853/2004 artikli 3 lõige 1; Toiduseadus § 12 lg 1 ja § 21 lg 1; Põllumajandusministri määrus nr 72 § 4; Põllumajandusministri määrus nr 71 § 2 lg 3, 4 ja § 5 lg 3)

Toorpiim peab olema pärit loomadelt:

- kes ei ilmuta inimestele piima kaudu kanduda võivate nakkushaiguste sümptomeid;
- kelle üldine tervislik seisukord on hea, kes ei saasta piima;
- kellele pole manustatud keelatud aineid ega tooteid ning kes pole saanud keelatud ravi;
- kelle suhtes, kui neile on manustatud lubatud tooteid või aineid, on järgitud ettenähtud keeluaegu.

Karjas peavad olema teostatud nõutud uuringud riikliku loomatauditõrje programmi (RLTP) raames (tuberkuuloos, brutselloos, leukoos, salmonelloos, *bluetongue*) ja karjas ei tohi olla kehtestatud kitsendusi zoonooside valdkonnas. Kõigil farmis töötavatel inimestel peavad olema kehtivad tervisetõendid.

Piima hoidmise ruumid peavad olema kaitstud kahjurite eest, olema piisavalt eraldatud ruumidest, kus hoitakse loomi. Piimaga kokkupuutuvate seadmete pinnad peavad olema kergesti puhastatavad ja vajaduse korral desinfitseeritavad ning neid tuleb hoida heas korras. Seadmete pinnad tuleb pärast kasutamist puhastada ja vajaduse korral desinfitseerida. Lüpsimine tuleb sooritada hügieeniliselt (st enne lüpsi alustamist on nidad, udar ja külgnevad osad puhtad), loomad, kellele rakendatakse raviprotseduure, mille kaudu võivad piimasse kanduda jääkained, on eraldusmärgistatud, sellistelt loomadelt saadud piima ei tohi kasutada inimtoiduks enne ettenähtud keeluaja lõppu.

Vahetult pärast lüpsi hoitakse piima piima hoidmise ruumis ja nõutaval temperatuuril. Piim tuleb pärast lüpsi viivitamata jahutada temperatuurini 8 °C igapäevase kogumise puhul või temperatuurini mitte üle 6 °C, kui kogumine ei toimu iga päev. Toidukäitlejad ei pea järgima neid temperatuurinõudeid, kui piim töödeldakse kahe tunni jooksul alates lüpsmisest või täidetakse toorpiimale kohaldatud kriteeriume. Toorpiimale kohaldatud kriteeriumid on toodud määruses (EÜ) 853/2004: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=D:D:03:45:32004R0853:ET:PDF> ja lisas 5.

Piimatootmisettevõtted, kes toorpiimauuringuid Jõudluskontrolli Keskuse (JKK) piimalaboris ei teosta, peavad toorpiima nõuetekohasust tõendama katseprotokolli(de) esitamisega. Katseprotokolli(de) esitamist ei nõuta väikeses koguses toorpiima otseturustajatelt, kes realiseerivad toorpiima oma ettevõttest kohapealt.

Üldine nõue toorpiima turustamisel (EPN määrus (EÜ) nr 853/2004, detailsemalt toodud lisas 5):

- toorpiim ei tohi sisaldada antibiootilisi jääkaineid koguses, mis ületaks lubatud tasemeid.

Kriteeriumid lehma toorpiima turustamisel:

- bakterite arv temperatuuril 30 °C (ml kohta): ≤ 100 000 (libisev geomeetriline keskmine üle kahe kuu, vähemalt kaks proovi kuu kohta);
- somaatiliste rakkude arv (ml kohta): ≤ 400 000 (libisev geomeetriline keskmine üle kolme kuu, vähemalt üks proov kuu kohta).

Kriteeriumid teiste liikide toorpiima puhul:

- bakterite arv temperatuuril 30 °C (ml kohta): ≤ 1 500 000 (libisev geomeetriline keskmine üle kahe kuu, vähemalt kaks proovi kuu kohta).

Käitlejal on kohustus teavitada VTA-d ja rakendada asjakohaseid meetmeid, kui toorpiim ei vasta eeltoodud nõuetele.

Otseturustusel tuleb vastavalt Põllumajandusministri 15. juuni 2006. a määrusele nr 71 "Toorpiima käitlemise hügieeninõuded" teostada täiendavalt:

- *Staphylococcus aureuse* esinemise kontroll üks kord kahe kuu jooksul (tulemus peab jääma alla 500/ml);
- toorpiimas antibiootiliste ainete jääkide esinemise kontroll üks kord kuus (Delvotest).

Foto: Ülle Puusta

Erand: siseriiklikult on Eestis erandiks käitlejad, kes turustavad toorpiima väikeses koguses (st lehma toorpiim kuni 100 kg päevas või kuni 700 kg nädalas, kitse toorpiim kuni 20 kg päevas, ute toorpiim kuni 10 kg päevas) piimatootmisettevõttest otse tarbijale. Sellisele toorpiimale laborianalüüside tegemise kohustus puudub. Vastutuse toote ohutuse ja kvaliteedi eest võtavad nii toote tootja kui ka tarbija.

Geomeetriline keskmine – n astme juur n arvu korrutisest.

(nt $\sqrt[3]{8 \times 5 \times 2} = 4,30886938$, n = 3), libisev keskmine on mingi teatud perioodi keskmine.

Somaatilised rakud – udarakoe rakkude ja piimas leiduvate valgeliblede kogum. Terves, nakkusvabas udaras ei ületa somaatiliste rakkude arv 100 000/1 ml piima kohta.

Delvotest – test antibiootiliste ainete jääkide määramiseks.

Staphylococcus aureus – bakteriliik stafülokoki perekonnast, võib tekitada mitmesuguseid haigusi.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Rikkumine võib esineda kahel erineval tasemel:

- vähemtõsine rikkumine – vead, mis ei mõjuta toorpiima kvaliteeti;
- väga tõsine rikkumine – vead, mis mõjutavad toorpiima kvaliteeti viisil, mis põhjustavad toorpiima kriteeriumide ületamise (st geomeetrilise keskmise ületamine bakterite üldarvu ja somaatiliste rakkude arvu osas, antibiootiliste ainete jääkide esinemine JKK piimalabori poolt analüüsitud proovis või riikliku järelevalve käigus võetud proovi mittenõuetekohasus (Delvotest-SP)). Otseturustatavas toorpiimas on Staphylococcus aureuse kehtestatud piirnõue ületatud või esineb turustatavas toorpiimas antibiootiliste ainete jääke (Delvotest).

Üksikproovi tulemus ei ole bakterite üldarvu ja soomaatiliste rakkude arvu osas nõude rikkumise aluseks. Aluseks on bakterite üldarvu ja soomaatiliste rakkude arvu geomeetrilise keskmise ületamine. Toorpiima otseturustamisel loetakse nõue rikutuks, kui on ületatud *Staphylococcus aureuse* kehtestatud piirnorm.

Hindamise üheks kriteeriumiks on JKK piimalabori poolt analüüsitud proovi või riikliku järelevalve käigus võetud proovi tulemus (Delvotest, tõendatud ravimijäagi määramine seireproovi korral). Nõuete kontrollil arvestatakse, kas antud juhtum kujutas ohtu inimese tervisele. Seega ei käsitleta automaatselt KM nõude rikkumisena kõiki JKK piimalabori poolt VTA-le teatavaks saanud juhtumeid, vaid ainult neid, kus esines otsene oht inimese tervisele, nt on tõendatud keelatud ravimi jääk toorpiimas. Olukord, kus piimatööstus tagastab saastunud toorpiima piimatootjale, ei kujuta otsest ohtu inimese tervisele ega ole käsitletav KM nõude rikkumisena.

Nõuete kontrollil arvestatakse hinnangu andmisel olukordi, mis võivad tuleneda vääramatust jõust, nt torm, mis põhjustas elektrikatkestuse ja seetõttu ületati geomeetriline keskmine nt bakterite üldarvu osas.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, kas esineb vigu, mis toorpiima kvaliteeti ei mõjuta või esineb vigu, mis mõjutavad toorpiima kvaliteeti.

Ulatus – lähtutakse sellest, kas rikkumine hõlmab ühte või enam karja.

Püsivus – lähtutakse sellest, kas rikkumine on ühekordne või korduv.

Hindamismaatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
	Vead, mis ei mõjuta toorpiima kvaliteeti			Vead, mis mõjutavad toorpiima kvaliteeti viisil, mis põhjustab toorpiima kvaliteedikriteeriumide ületamise, st geomeetrilise keskmise ületamise bakterite üldarvu ja soomaatiliste rakkude arvu osas; antibiootiliste jääkainete esinemine turustatud toorpiimas. Otseturustatavas toorpiimas <i>Staphylococcus aureuse</i> kehtestatud piirnorm ületatud
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Rikkumine on hõlmanud üksnes kontrollitavat karja	Rikkumine on hõlmanud kahte karja	Rikkumine on hõlmanud kolme karja	Rikkumine on hõlmanud rohkem kui kolme karja
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
	Rikkumise kestvust pole võimalik kindlaks määrata	Rikkumine on ühekordne	Rikkumine on korduv	Rikkumine on pidev ja käitleja ei taha nõuet täita

Allikas: VTA

Näide:

Toorpiima bakterite üldarv ületab lubatud piirnormi (libisev geomeetriline keskmine üle kahe kuu, vähemalt kaks proovi kuu kohta). Rikkumine on hõlmanud üksnes kontrollitavat karja ja on olnud ühekordne.

Tõsidus: bakterite üldarv on ületanud geomeetrilist keskmist → 4 punkti.

Ulatus: rikkumine on hõlmanud üksnes kontrollitavat karja → 1 punkt.

Püsivus: rikkumine on olnud ühekordne → 2 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest $4+1+2=7$ punkti (3% vähendamist).

KM 11 NÕUE 6: Kuni tarbijale müügini tuleb mune hoida puhtalt, kuivalt, lõhnavabalt, löökide eest efektiivselt kaitstult ja otsese päikese eest varjus.

(EPN määrus (EÜ) 853/2004 III lisa X jagu I peatükk punkt 1)

Munad tuleb tarbijale tarnida hiljemalt 21 päeva jooksul alates munemisest.

Nõuetekohane muna on normaalse kujuga, puhas, ilma kahjustusteta (terve koorega), võõrlõhnade- ja lisanditeta. Hoiutingimuste mittetäitmine võib põhjustada munade kvaliteedi languse ja/või nende muutumise inimeste tervisele ohtlikuks (saastumise tagajärjel).

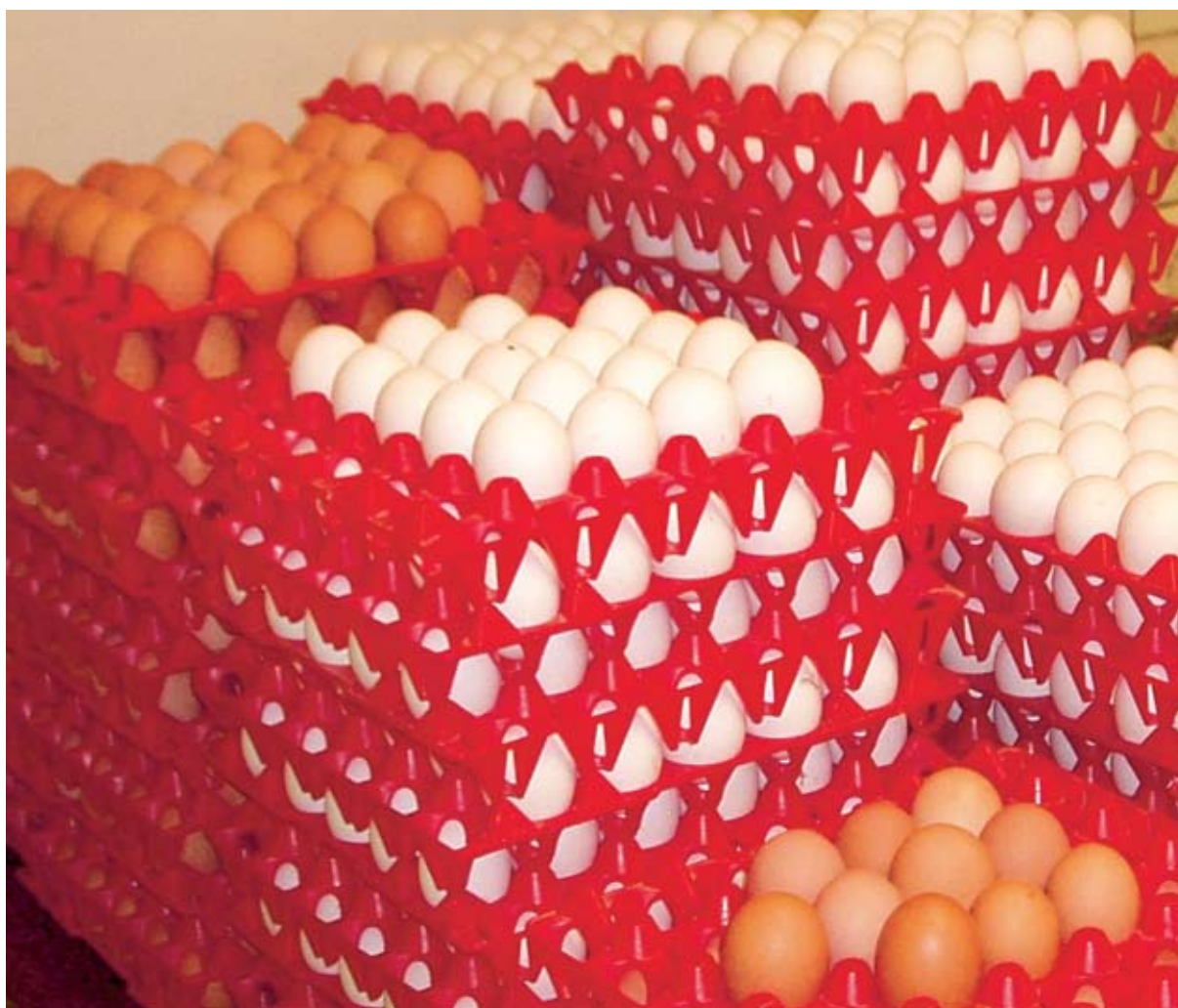

Foto: Katrin Rannik

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Kontrollitakse esmatootjaid, kes turustavad mune otse tarbijale või pakenduskeskusesse.

Rikkumine võib esineda kolmel erineval tasemel:

- vähemtõsine rikkumine – tingimused nõuetekohase toidu tootmiseks ei ole täies ulatuses tagatud, esineb üksikuid puudujääke ning turule võib olla jõudnud mittenõuetekohane toit;
- tõsine rikkumine – ei ole tagatud tingimusi nõuetekohase toidu tootmiseks, esmatootja on turule viinud mittenõuetekohast toitu ja on algatanud toidu tagasi kutsumise ning on teavitanud sellest tagasikutsumisest VTA-d;
- väga tõsine rikkumine – ei ole tagatud tingimusi nõuetekohase toidu tootmiseks, esmatootja on turule viinud mittenõuetekohast toitu ning ei ole algatanud toidu tagasikutsumist ega teavitanud mittenõuetekohase toidu turuleviimisest VTA-d.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse toidu tootmise tingimuste täitmise ulatusest ja sellest, kas toit on jõudnud turule või mitte, ja juhul kui on, siis kas toit on turult tagasi kutsutud või mitte.

Ulatus – lähtutakse sellest, kas rikkumine on toimunud ühes või enamas tootmisüksuses.

Püsivus – lähtutakse sellest, kas rikkumine on ühekordne või korduv.

Hindamismaatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
	Tingimused nõuetekohase toidu tootmiseks ei ole täies ulatuses tagatud, esineb üksikuid puudujääke. Toit ei ole jõudnud turule	Ei ole tagatud tingimusi nõuetekohase toidu tootmiseks ja toit ei ole jõudnud turule	Ei ole tagatud tingimusi nõuetekohase toidu tootmiseks ja toit on tagasi kutsutud	Ei ole tagatud tingimusi nõuetekohase toidu tootmiseks ja toitu ei ole tagasi kutsutud
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Rikkumine on toimunud ühes tootmisüksuses	Rikkumine on toimunud kahes tootmisüksuses	Rikkumine on toimunud kolmes tootmisüksuses	Rikkumine on toimunud neljas või enamas tootmisüksuses
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
	Rikkumise kestvust pole võimalik kindlaks määrata	Rikkumine on ühekordne	Rikkumine on korduv	Rikkumine on pidev ja käitleja ei taha nõuet täita

Allikas: VTA

Näide:

Rikutakse munade hoiustamistingimusi, munad ei ole turule jõudnud. Rikkumine on toimunud ühes tootmisüksuses, rikkumise kestvust ei ole võimalik kindlaks määrata, aga hoiustamistingimusi on võimalik kohe muuta.

Tõsidus: ei ole tagatud tingimusi nõuetekohase toidu tootmiseks, toit ei ole turule jõudnud → 2 punkti.

Ulatus: rikkumine on toimunud ühes tootmisüksuses → 1 punkt.

Püsivus: rikkumise kestvust pole võimalik kindlaks määrata, aga see on kohe eemaldatav → 1 punkt.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 2+1+1=4 punkti (1% vähendamist).

KM 11 NÕUE 7: Sööta tuleb käidelda ohutult, puhastel pindadel ja puhaste seadmetega ning hoida eraldi ohtlikest ainetest, et vältida sööda saastumist. Tuleb tagada sööda õige jaotamine.

(EÜ nr 183/2005 I lisa A osa I peatüki punkt 4e ja III lisa punkt 1 ja 2)

Nõude rikkumisel tekib saastumine ohtlike ainetega või nende ainetega, mis pole antud loomaliigile lubatud. Ohtlikud ained on nt pestitsiidid, biotsiidid, ravimid, väetised, puhastusvahendid jms. Kui söötasid ja ohtlike aineid ning jäätmeid käideldakse eraldi ruumides, pole nõuet rikutud. Kui need asuvad samas ruumis sööda vahetus läheduses või neid veetakse sama transpordivahendiga, on võimalus söödal saastuda.

Loomadele võib sööta vaid neile ettenähtud sööta. Kui sööt ei jõua sihtloomadele, võivad loomad saada söödast neile keelatud söödalisandeid või võivad saada söödalisandeid suuremas koguses, kui neile lubatud.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Rikkumine võib esineda kahel erineval tasemel:

- vähemtõsine rikkumine – käitlemiseks kasutatavad seadmed ja pinnad on puhastamata (seadmetel ja pindadel vana hallitanud sööt jne);
- väga tõsine rikkumine –
 - a) sööta käideldakse koos ohtlike ainetega ja sööt on saastunud;
 - b) loomagrupile on antud neile mitte ettenähtud söödalisandeid sisaldavat sööta. Söödalisandid on näiteks mikroelementide ühendid, koktsidiostaatikumid, vitamiinid. EL-i söödalisandite registris (http://ec.europa.eu/food/food/animalnutrition/feedadditives/comm_register_feed_additives_1831-03.pdf) on määratud, kas ja kui palju mingit söödalisandit teatud loomagrupile päevas lubatud on. Kui sööda-jaotusega pole tagatud, et õige sööt satub õigesse sihtkohta, on nõuet rikutud.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, kas seadmed on puhtad, kas sööt on saastunud ohtlike ainetega ja kas loom saab talle ettenähtud sööta.

Ulatus – lähtutakse sellest, kas saastunud sööta on kasutatud ise või on seda turustatud ning kas mitte ettenähtud söödalisandeid saanud loomade saadusi on turustatud.

Püsivus – lähtutakse sellest, kas rikkumist jätkatakse või mitte.

Hindamismatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
		Käitlemiseks kasutatavad seadmed ja pinnad on puhastamata		Sööta käideldakse koos ohtlike ainetega ja sööt on saastunud Loomagrupile on antud neile mitte ettenähtud söödalisandeid sisaldavat sööta või söödalisandi kogus ületab päevase maksimaalselt lubatud koguse
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Puhastamata vahenditega käideldud sööta söödetakse oma loomadele		Puhastamata vahenditega käideldud sööta on turustatud Saastunud sööta on söödatud oma loomadele Loomi/loomade saadusi pole turustatud	Saastunud sööta on turustatud Loomi/loomade saadusi on turustatud
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
	Seadmed ja hooned puhastatakse		Söötmine lõpetatakse	Jätkatakse söötmist

Allikas: VTA

Näide 1:

Ettevõttes on munakanade söötmiseks kasutatud broileritele mõeldud koktsidiostaatikume sisaldavat sööta. Mune on turustatud. Rikkumine lõpetatakse.

Tõsidus: loomagrupile on antud neile mitte ettenähtud söödalisandeid sisaldavat sööta → 4 punkti.

Ulatus: loomi/loomade saadusi on turustatud → 4 punkti.

Püsivus: söötmine lõpetatakse → 3 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest $4+4+3=11$ punkti (5% vähendamist).

Näide 2:

Ettevõttes hoiustatakse sööta ja pestitsiide samas ruumis. Sööt on puistes sein ääres, pestitsiid riulil, mis on kohe sööda kõrval. On näha, et pestitsiidi pakend lekib, pestitsiidi on valgunud põrandale, sealt edasi puistes sööda hunnikusse ning sööt on saastunud. Saastunud sööta kasutatakse. Sööda kasutamine lõpetatakse ja ohtlikud ained ladustatakse edaspidi teises ruumis, et vältida sööda saastumist.

Tõsidus: sööta käideldakse koos ohtlike ainetega ja sööt on saastunud → 4 punkti.

Ulatus: saastunud sööta on söödetud oma loomadele → 3 punkti.

Püsivus: söötmine lõpetatakse → 3 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest $4+3+3=10$ punkti (3% vähendamist).

KM 11 NÕUE 8: Söödakäitlejad peavad arvet eelkõige järgmise üle: a) taimekaitsevahendite ja biotsiidide kasutamine; b) geneetiliselt muundatud seemnete kasutamine; c) iga sissetulnud sööda allikas ja kogus ning iga väljaläinud sööda sihtkoht ja kogus.

(EÜ nr 183/2005 I lisa A osa II peatüki punkt 2; EÜ nr 178/2002 art 18 lg 2 ja 3)

Taimekaitsevahendite, biotsiidide ja geneetiliselt muundatud seemnete kasutamine peab olema dokumenteeritud. Üldiselt on nende kasutamine kirjas põlluraamatus.

Sööda kohta arvepidamise jaoks ei pea olema eraldi vihikut vms, kui on olemas ostu-müügi arved, kus peal on nõutud info. Ka pakendimärgistuste ja märgistuslehtede alles hoidmine on abiks tuvastamiseks, kellelt on sööta ostenud.

Nõude rikkumisel pole võimalik kindlaks teha ohtlikuks osutunud sööda allikat ja saastunud sööta tagasi kutsuda, kui ei ole teada, kellelt on sööt saadud või kellele edasi tarnitud.

Foto: Armin von Halen

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Kontrollil lähtutakse sellest, mis ulatuses on jälgitavus tagatud ja kui kaugemale saab sööda päritolu kindlaks tegemisel minna.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, mis ulatuses toimub arvestuse pidamine.

Ulatus – lähtutakse sellest, mille kohta arvepidamine puudub.

Püsivus – lähtutakse sellest, kas vead on parandatavad või mitte.

Hindamismatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
	Üksikud puudused arvepidamises		Peetakse arvestust, aga jälgitavus pole tagatud	Ei peeta arvet või on esitatud valeandmeid
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
		Taimekaitsevahendite ja biotsiidide kasutamine pole fikseeritud. Ei ole teada välja läinud/sisse tulnud sööda kogus		Sisse tulnud sööda allikas ja välja läinud sööda sihtkoht pole teada; GM seemnete kasutamine pole fikseeritud
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
	Viga, mis on parandatav			Viga, mis ei ole parandatav (pole arveid alles, ei saa sealt infot ja seega tagada jälgitavust)

Allikas: VTA

Näide:

Ettevõttes peetakse arvestust taimekaitsevahendite kasutamise üle, aga pole fikseeritud sissetulnud sööda allikaid. Seega kui avastatakse, et tarnitud sööt pole ohutu, pole võimalik tuvastada vahendajat ja seega ka teisi võimalikke saastunud sööda saajaid.

Tõsidus: peetakse arvestust, aga jälgitavus pole tagatud → 3 punkti.

Ulatus: sisse tulnud sööda allikas pole teada → 4 punkti.

Püsivus: viga, mis ei ole parandatav → 4 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 3+4+4=11 punkti (5% vähendamist).

KM 11 NÕUE 9: Hankida ja kasutada tohib üksnes sööta, mis pärineb Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EÜ) nr 183/2005 alusel registreeritud ja/või tunnustatud söödakäitlejalt.

(EÜ nr 183/2005 artikli 5 lõige 6)

Nõue puudutab sööda hankimist ja kasutamist, kuid kõik söödakäitlejad peavad olema teadlikud söödahügieeni nõuetest.

Määruse nr 183/2005 nõuded laienevad kõikidele isikutele, kes tegelevad:

- söödamaterjali (hein, silo, teravili jne) tootmisega oma ettevõtte tarbeks turustamisotstarbelise loomakasvatussaaduse saamiseks (müüakse piima, liha, mune);
- söödamaterjali (hein, silo, teravili, rapsikook jne) müügiga;
- söödamaterjali töötlemisega (kuivatamine, jahvatamine, muljumine jne) oma ettevõtte tarbeks turustamisotstarbelise loomakasvatussaaduse saamiseks;
- teenuste osutamisega (sööda töötlemis-, ladustamis-, veoteenus);
- segasööda tootmisega, kasutades täiendsööta, eelsegu või loomset proteiini, oma ettevõtte tarbeks turustamisotstarbelise loomakasvatussaaduse saamiseks;
- segasööda (täissööt, mineraalne täiendsööt, erisööt jne), söödamaterjali, eelsegu või söödalisandi tootmisega turustamise eesmärgil;
- segasööda müügiga;
- toiduainetööstuse (toiduaine- ja pagaritööstused, õlletehased jne) kõrvalsaaduste müügiga;
- turustamisotstarbelise toidu tootmiseks peetavate loomade söötmisega.

Söödahügieeni määruse nõudeid ei pea täitma isikud, kes tegelevad:

- sööda tootmisega oma loomadele, kelle toodang tarbitakse ära oma pere poolt, keda ei tarvitata toiduks või kellelt saadud toidu väikesi koguseid turustatakse otse lõpptarbijale;
- loomade söötmisega, kelle toodang tarbitakse ära oma pere poolt, keda ei tarvitata toiduks või kellelt saadud toidu väikesi koguseid turustatakse otse lõpptarbijale (toorpiim 100 kg päevas, kuni 50 linnu munad);
- oma tootmistegevusest üle jäänud sööda esmatoodangu (kuni 5 tonni aastas) turustamisega kohalike põllumajandustootjatele nende enda tarbeks kasutamiseks;
- lemmikloomatoidu jaemüügiga.

Ülaltoodud sööda esmatoodangu ja esmatoodete väikeste koguste turuleviimist reguleerivad Põllumajandusministri määrused – 25. aprilli 2007. a määrus nr 64 „Sööda esmatoodangu väikesed kogused ning nende turuleviimise nõuded“ ja 15. juuni 2006. a määrus nr 72 „Väikeses koguses esmatoodete turustamise hügieeninõuded“.

Isikud, kellele laienevad söödahügieeni nõuded, peavad esitama VTA-le andmed ettevõtte tegevuse kohta. Andmete esitamiseks tuleb täita VTA koduleheküljelt <http://www.vet.agri.ee/?op=body&id=403> leitav ettevõtte registreerimise või tunnustamise avaldus.

Registreeritud ja/või tunnustatud ettevõtete nimekiri on avalik, selle leiab VTA kodulehelt <http://www.vet.agri.ee/?op=body&id=406>.

Täiendavat infot registreerimise ja tunnustamise kohta leiab VTA kodulehelt <http://www.vet.agri.ee/?op=body&id=398>.

Nõude rikkumisel on oht, et isik, kellelt on hangitud sööt, ei ole teadlik söödale kehtestatud hügieeninõuetest ning ringlusse võib sattuda nõuetele mittevastav sööt, mis omakorda ohustab nii inimeste kui ka loomade tervist.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, millist söödaliiki (söödamaterjal või segasööt) registreerimata käitlejalt tarniti.

Ulatus – lähtutakse sellest, kas sööta on kasutatud ise või on seda ka turustatud.

Püsivus – lähtutakse sellest, kas sööda tarnimine registreerimata ettevõttest lõpetatakse või tarnitakse sööta edasi.

Hindamismatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
		Söödamaterjal		Segasööt
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
		Sööta on ise kasutatud	Sööta on ka ettevõttest välja tarnitud	
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
	Lõpetatakse sööda tarnimine registreerimata ettevõttest			Tarnitakse sööta edasi registreerimata ettevõttest

Allikas: VTA

Näide:

Ostetud on otra registreerimata isikult. Otra on kasutatud oma ettevõttes peetavatele loomadele sööda tootmiseks. Rikkumist ei lõpetata, sööta tarnitakse registreerimata ettevõttest edasi.

Tõsidus: registreerimata ettevõttest on tarnitud söödamaterjali → 2 punkti.

Ulatus: sööta on ise kasutatud → 2 punkti.

Püsivus: sööta tarnitakse registreerimata ettevõttest edasi → 4 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 2+2+4= 8 punkti (3% vähendamist).

KM 11 NÕUE 10: Käitleja peab tagama turuleviidava või loomadele söödava toidu ja sööda vastavuse pestitsiidide jääkide piirnormidele Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EÜ) nr 396/2005 artikli 18 kohaselt.

(EPN määrus (EÜ) nr 396/2005 art 18)

Määruse artikkel 18 sätestab pestitsiidide jääkide piirnormid. Piirnormid on seatud nii, et piirnormiga võrdses koguses taimekaitsevahendite jääkide organismi sattumine ei kahjusta tervist (piirnormid on reeglina ADI väärtusest kümneid kuni sadu kordi väiksemad). Analüüse teostavad VTA ja PMA järelevalve käigus, tootjad võivad ka ise analüüse tellida.

Taimekaitsevahendite jääkide kontrolliprogrammi kohta saab täiendavalt lugeda VTA kodulehelt <http://www.vet.agri.ee/?op=body&id=818>.

ADI (ingl *Acceptable Daily Intake*, aktsepteeritav päevadoos) – aine hinnanguline kogus toidus, väljendatuna lähtudes kehakaalust, mida võib manustada iga päev kogu elu jooksul ühtki tarbijat märkimisväärselt ohustamata, kõigi hindamise ajal teadaolevate faktide alusel võttes arvesse tundlike elanikkonna rühmi (nt lapsed ja veel sündimata lapsed).

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA eelnevalt teostatud laboriuuringute tulemuste põhjal.

Nõuet ei kontrollita loomsete esmatoodete tootmisel. Nõue ei kohaldu söödale seni, kuni määruse I lisas pole eraldi söödaks kasutatavaid tooteid välja toodud.

Rikkumine võib esineda kolmel erineval tasemel:

- vähemtõsine rikkumine – pestitsiidide jääk on üle normi, kuid ei kujuta ohtu inimese tervisele;
- tõsine rikkumine – pestitsiidide jääk on üle normi ja kujutab ohtu inimese tervisele ning toode on tagasi kutsutud;
- väga tõsine rikkumine – pestitsiidide jääk on üle normi ja kujutab ohtu inimese tervisele ning toodet ei ole tagasi kutsutud.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, kas normi ületav pestitsiidide jääk kujutab või ei kujuta ohtu inimese tervisele ja kas toode on tagasi kutsutud või mitte.

Ulatus – lähtutakse sellest, kas rikkumine on toimunud ühes või enamas tootmisüksuses.

Püsivus – lähtutakse sellest, kas rikkumine on ühekordne või korduv.

Hindamismaatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
		Pestitsiidide jääk on üle normi, kuid ei kujuta ohtu inimese tervisele	Pestitsiidide jääk on üle normi ja kujutab ohtu inimese tervisele ning toode on tagasi kutsutud	Pestitsiidide jääk on üle normi ja kujutab ohtu inimese tervisele ning toodet ei ole tagasi kutsutud
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Rikkumine on toimunud ühes tootmisüksuses	Rikkumine on toimunud kahes tootmisüksuses	Rikkumine on toimunud kolmes tootmisüksuses	Rikkumine on toimunud neljas või enamas tootmisüksuses
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
	Rikkumise kestvust pole võimalik kindlaks määrata	Rikkumine on ühekordne	Rikkumine on korduv	Rikkumine on pidev ja käitleja ei taha nõuet täita

Allikas: VTA

Näide:

Kurgikasvatava toodete pestitsiidide jääkide analüüside tulemusi kontrollides leitakse ühes proovis pestitsiidide jääke üle normi ulatuses, mis ei kujuta ohtu inimese tervisele.

Tõsidus: pestitsiidide jääk on üle normi, kuid ei kujuta ohtu inimese tervisele → 1 punkt.

Ulatus: rikkumine on toimunud ühes tootmisüksuses → 1 punkt.

Püsivus: rikkumine on ühekordne → 2 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 1+1+2= 4 punkti (1% vähendamist).

KM 11 NÕUE 11: Käitleja peab tagama toidu jälgitavuse Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EÜ) nr 178/2002 artikli 18 kohaselt.

(EPN määrus (EÜ) nr 178/2002 art 18; Toiduseadus § 23)

Nõue on vajalik, et toidukäitlejad suudaksid kindlaks teha, kellelt ja kellele on toodet tarnitud ning kasutaksid süsteeme ja menetlusi, mis võimaldaksid teavet pädevatele asutustele taotluse korral kättesaadavaks teha.

Säilitada tuleb vähemalt järgmised andmed:

- toote nimetus ja partii tähistus;
- turustamise koht;
- turustamise aeg (kuupäev, vajadusel kellaaeg);
- kogus.

Toidukäitlejad ei pea kindlaks tegema vahetuid tarbijaid, kui viimased on lõpptarbijad.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Kontrollitakse kõigi esmatoodete tootmisel. Rikkumine võib esineda kolmel erineval tasemel:

- vähemtõsine rikkumine – jälgitavuses on ühekordne viga;
- tõsine rikkumine – jälgitavus ei toimi;
- väga tõsine rikkumine – jälgitavuse tagamiseks ei ole midagi tehtud ja/või on esitatud teadlikult valeandmeid.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, kas jälgitavus toimib, aga esineb väikseid puudusi, kas viga on ühekordne või korduv või kas jälgitavuse tagamiseks pole midagi tehtud ja/või on esitatud teadlikult valeandmeid.

Ulatus – lähtutakse sellest, kas rikkumine on toimunud ühes või enamas tootmisüksuses.

Püsivus – lähtutakse sellest, kas rikkumine on ühekordne või korduv.

Hindamismaatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
	Jälgitavus toimib, aga esineb väikseid puudusi	Jälgitavuses ühekordne viga	Jälgitavus ei toimi ja vead on korduvad	Jälgitavuse tagamiseks ei ole midagi tehtud ja/või on esitatud teadlikult valeandmeid
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Rikkumine on toimunud ühes tootmisüksuses	Rikkumine on toimunud kahes tootmisüksuses	Rikkumine on toimunud kolmes tootmisüksuses	Rikkumine on toimunud neljas või enamas tootmisüksuses
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
		Rikkumine on ühekordne	Rikkumine on korduv	Rikkumine on pidev ja käitleja ei taha nõuet täita

Allikas: VTA

Näide:

Käitleja ei suuda kindlaks teha, millisele heakskiidetud toorpiima kokkuostjale on toorpiim tarnitud – jälgitavus ei toimi. Rikkumine on toimunud ühes tootmisüksuses ja rikkumine on olnud korduv.

Tõsidus: jälgitavus ei toimi ja vead on korduvad → 3 punkti.

Ulatus: rikkumine on toimunud ühes tootmisüksuses → 1 punkt.

Püsivus: rikkumine on olnud korduv → 3 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 3+1+3=7 punkti (3% vähendamist).

KM 11 NÕUE 12: Toidukäitleja vastutab käideldava toidu ning käitlemise nõuetekohasuse eest ja on kohustatud kasutama kõiki võimalusi selle tagamiseks. Isik on kohustatud abistama järelvalveametnikku õigusaktidega ettenähtud ülesannete täitmisel.

(EPN määrus (EÜ) nr 178/2002 art 19; Toiduseadus § 22 lg 1 ja § 48 lg 4; EPN määrus (EÜ) nr 852/2004 lisa I A osa punkt 6)

Kui toidukäitlejal on põhjust arvata, et tema imporditud, toodetud, töödeldud, valmistatud või turustatud toit ei vasta nõuetele, siis peab ta viivitamata algatama toidu kõrvaldamise turult ning teavitama sellest VTA-d. Toidukäitleja peab teavitama viivitamata VTA-d, kui ta arvab, et toit, mille ta on turule viinud, võib kahjustada inimeste tervist. Toidukäitlejad peavad järelvalveasutustega koostööd tegema.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Rikkumine võib esineda kolmel erineval tasemel:

- vähemtõsine rikkumine – toit ei ole nõuetekohane, kuid ei kujuta ohtu inimese tervisele. Toit on väljunud käitlemisettevõttest. Käitleja teeb koostööd järelvalveasutusega;
- tõsine rikkumine – rikkumine tõi või võib tuua kaasa ohu inimese tervisele. Toit on väljunud käitlemisettevõttest. Käitleja on algatanud toidu tagasi kutsumise turult. Käitleja ei ole rakendatavatest meetmetest järelvalveasutust teavitanud.
- väga tõsine rikkumine – rikkumine tõi või võib tuua kaasa ohu inimese tervisele. Toit on väljunud käitlemisettevõttest. Käitleja ei ole algatanud toidu tagasi kutsumist turult. Käitleja ei tee koostööd järelvalveasutusega.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, kas nõuetele mittevastav toit on ohutu inimese tervisele või mitte ja kas toit on käitlemisettevõttest väljunud või mitte. Kui toit on käitlemisettevõttest väljunud, siis hinnatakse, kas on algatatud toidu tagasi kutsumine või mitte ja kas järelvalveasutust on teavitatud ning kas tehakse järelvalveasutusega koostööd.

Ulatus – lähtutakse sellest, kas rikkumine on toimunud ühes või enamas tootmisüksuses.

Püsivus – lähtutakse sellest, kas rikkumine on ühekordne või korduv.

Hindamismatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
	Toit ei ole nõuetekohane, kuid ei ole väljunud ettevõttest	Toit ei ole nõuetekohane, kuid ei kujuta ohtu inimese tervisele. Toit on väljunud käitlemisettevõttest. Käitleja teeb koostööd järelevalveasutusega	Rikkumine tõi või võib tuua kaasa ohu inimese tervisele. Toit on väljunud käitlemisettevõttest. Käitleja on algatanud toidu tagasi kutsumise turult. Käitleja ei ole rakendatavatest meetmetest järelevalveasutust teavitanud	Rikkumine tõi või võib tuua kaasa ohu inimese tervisele. Toit on väljunud käitlemisettevõttest. Käitleja ei ole algatanud toidu tagasi kutsumist turult. Käitleja ei tee koostööd järelevalveasutusega
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Rikkumine on toimunud ühes tootmisüksuses	Rikkumine on toimunud kahes tootmisüksuses	Rikkumine on toimunud kolmes tootmisüksuses	Rikkumine on toimunud neljas või enamal tootmisüksuses
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
		Rikkumine on ühekordne	Rikkumine on korduv	Rikkumine on pidev ja käitleja ei taha nõuet täita

Allikas: VTA

Näide:

Piimafarmi toorpiimast võetud proov on saastunud keemiliste ühenditega (nt saastumine ravimijääkidega, pesemis- ja desinfitseerimisainete jääkidega, pestitsiididega). Rikkumine on toimunud ühes tootmisüksuses ja püsivus on teadmata – rikkumine on olnud eeldatavalt pidev.

Tõsidus: rikkumine tõi või võib tuua kaasa ohu inimese tervisele. Toit on väljunud käitlemisettevõttest. Käitleja on algatanud toidu tagasikutsumise turult, kuid ei ole teavitanud sellest järelevalveasutust → 3 punkti.

Ulatus: rikkumine on toimunud ühes tootmisüksuses → 1 punkt.

Püsivus: rikkumine on olnud pidev → 4 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 3+1+4=8 punkti (3% vähendamist).

KM 11 NÕUE 13: Söödakäitleja põhjendatud kahtluse korral, et sööt ei vasta söödaohutusnõuetele ja võib olla ohtlik inimese või looma tervisele, algatab ta koheselt sööda käitlemisest eemaldamise, teavitab sellest viivitamata Veterinaar- ja Toiduametit (VTA) ning teeb VTA-ga koostööd.

(EÜ nr 183/2005 178/2002 art 20; Söödaseadus § 4 lg 7)

Kui söödakäitleja kahtlustab, et tema turustatud (kas enda toodetud või ostetud ja edasi müüdüd) või ostetud sööt on ohtlik ja ta sellisest söödast ei teavita VTA-d, siis on tegemist nõude rikkumisega. Kui oma ettevõttes oma toodetud sööt osutub ohtlikuks oma loomadele, siis selle eemaldamine käitlemisest on käitleja enda kohustus/vastutus ja sellisest söödast VTA-d teavitama ei pea.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, kas käitleja on VTA-d ohtliku sööda kahtlusest teavitanud.

Ulatus – lähtutakse sellest, kas on tarvitusele võetud meetmeid, et ohtlik sööt käitlemisest eemaldada.

Püsivus – lähtutakse sellest, kas ohtlik sööt on võimalik käitlemisest eemaldada.

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
			Ohtliku sööda kahtlusest ei ole teavitatud VTA-d	
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Meetmed ohtliku sööda käitlemisest eemaldamiseks on koheselt tarvitusele võetud		Ohtlikku sööta on ise kasutatud	Ohtlikku sööta on turustatud
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
	Pärast kahtlusele kinnituse leidmist lõpetati söötmine/ sööta pole kasutatud	Ohtlik sööt on võimalik käitlemisest eemaldada		Turustatud sööta ei ole võimalik käitlemisest eemaldada

Allikas: VTA

Näide:

Käitleja kahtlustas, et ostetud oder sisaldab mükotoksiine (looduslikud toksilised keemilised ühendid), mida toodavad hallitusseened. Telliti analüüsid, nende tulemus näitas, et aflatoksiini oli üle lubatud normi. Söödamaterjali kasutamine lõpetati, VTA-d juhtumist ei teavitatud.

Tõsidus: ohtliku sööda kahtlusest ei ole teavitatud VTA-d → 3 punkti.

Ulatus: meetmed on tarvitusele võetud → 1 punkt.

Püsivus: pärast kahtlusele kinnituse leidmist pole sööta kasutatud → 1 punkt.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 3+1+1=5 punkti (1% vähendamist).

Foto: Indrek Melts

Nõustamise käigus

- Tuleb välja selgitada, kas tootja tegeleb esmatootmise või söödakäitlemisega, kas toodetakse taimseid või loomseid esmatooteid ja missugustes kogustes ning kas esmatooteid või sööta turustatakse.
- Vastavalt sellele tuleb teha kindlaks, missugused nõuded on konkreetse tootja jaoks asjakohased ja tutvuda toidu/sööda käitlemise, hoiustamise ning vastava arvestuse pidamisega.
- Tootjaga tuleb asjakohased nõuded läbi arutada ja välja selgitada, kas on tegemist mingite rikkumistega või on oht, et nõudeid võidakse edaspidi rikkuda.
- Juhul, kui on tegemist mingite rikkumistega, tuleb teha ettepanek puuduste kõrvaldamiseks.

Nõustaja

- Peab olema kursis EL-i toidu- ja söödaohutuse määruste üldiste eesmärkidega.
- Peab olema kursis söödaseaduse, toiduseaduse ja põllumajandusministri määruste üldiste eesmärkide ja KM nõuetega seotud paragrahvide detailidega.
- Peab olema kursis toidu- ja söödaohutusega tegelevate ametkondade funktsioonide ja kontaktidega.

Lisainfo

- Veterinaar- ja Toiduamet: Väike-Paala 3, 11415 Tallinn, tel 605 1710, vet@vet.agri.ee, <http://www.vet.agri.ee>
- Jõudluskontrolli Keskus: <http://www.jkkeskus.ee/page.php?page=0087>
- Toidukontrolli puudutavad materjalid: <http://www.vet.agri.ee/?op=body&id=680>
- Söödakäitlejaid puudutavad materjalid: <http://www.vet.agri.ee/?op=body&id=404>

Lisalugemist

- EL-i pestitsiidide andmebaas: http://ec.europa.eu/sanco_pesticides/public/index.cfm
- Taimekaitsevahendite jääkide seire (2010): <http://www.pma.agri.ee/download.php?getfile2=2528>
- Toidu ohutuse ja kvaliteedi alased seireprogrammid: <http://www.vet.agri.ee/?op=body&id=682>

TSE (transmissiivsed spongiformsed entsefalopaatiad; transmissiivsete spongiformsete entsefalopaatiate vältimise, kontrolli ja likvideerimise määrus KM 12)

Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 22. mai 2001. aasta määrus nr EÜ/999/2001, millega sätestatakse teatavate transmissiivsete spongiformsete entsefalopaatiate vältimise, kontrolli ja likvideerimise eeskirjad.

TSE, transmissiivne spongiformne entsefalopaatia – loomadel esineva valguosakestest (prioonidest) põhjustatud surmaga lõppeva nakkushaiguse üldnimetus.

BSE, veiste spongiformne entsefalopaatia e „hullu lehma tõbi“ – veiste nakkushaigus, millesse nakatumise korral loom sureb närvikoe kahjustumise tõttu.

Skreipi e „kratsimistõbi“ – lammastel ja kitsedel esinev BSE-le vastav haigus.

Erinevatel loomadel (lisaks veistele ja lammastele ka näiteks kassid ja naaritsad) esinevat valguosakestest (prioonidest) põhjustatud haigust nimetatakse üldnimetusega TSE (transmissiivne spongiformne entsefalopaatia). See tuleneb ingliskeelsest nimetusest ja tähendab nakkavat ajukoe käsajat kahjustust. Haiguse tagajärjel ajukoe rakud hävivad. TSE on progresseeruva iseloomuga haigus, mille peiteperiood võib kesta aastaid ja lõpeb pärast kliiniliste tunnuste ilmnemist mõne kuu möödumisel haige looma surmaga.

BSE ehk „hullu lehma tõbi“ (ingl *bovine spongiform encephalopathy*, veiste spongiformne entsefalopaatia) on veiste nakkushaigus, millesse nakatumise korral loom sureb närvikoe kahjustumise tõttu. BSE esineb täiskasvanud üle 24 kuu vanustel veistel. Lammaste ja kitsede puhul on vastava haiguse nimetus skreipi ehk „kratsimistõbi“. Skreipi esineb üldjuhul 2–5-aastastel loomadel.

BSE puhang sai alguse 1986. aastal Suurbritannias. Ka tänapäeval diagnoositakse seal suurem osa BSE juhtumitest. BSE puhkemise otseseks põhjuseks peetakse surnud mäletsejaliste (haigete lammaste või veiste) korjuste töötlemist lihakondijahuks suhteliselt madala temperatuurimuutusega tootmisprotsessi abil ja selle jahu veistele söötmist, sest lihakondijahu oli odav ja kergesti toodetav valgulisand.

BSE-d peetakse inimesele ohtlikuks seetõttu, et loomadel haigestumist põhjustav valguosake on võimeline ületama liikidevahelist barjääri. Seetõttu arvatakse olevat just BSE põhjuseks, miks inimesed on viimase kahe kümnendi jooksul haigestunud Creutzfeld-Jakobi tõve uude varianti. Inimese nakatumine toimub veise närvi- kude sisaldavate toiduainete söömise teel. Haiguse kulg on aeglane, tekivad pidevalt süvenevad närvisüsteemi häired, mille lõpptulemusena haige sureb.

Eestis ei ole BSE-d diagnoositud.

BSE-le viitavad spetsiifilised haigustunnused:

loomad on kartlikud, hirmunud, vahel agressiivsed. Nad muutuvad ülitundlikuks ja erutuvad helisignaali- de või muude ärritajate peale, esineb naha väristamine (kaela- ja turja piirkonnas). Klassikaliseks haiguse kliiniliseks tunnuseks on loomade paaniline hirm ukseavade ees ning neid on väga raske sundida neist läbi minema. Liikumisel loomad koperdavad ja komistavad ning kukuvad sageli. Loomadel esineb tagakeha nõrkus ja suureneb valutundlikkus.

Lammastel ja kitsedel esinevad skreipile viitavad spetsiifilised haigustunnused:

koordinatsioonihäired, pea ja kaela jäikus, lihaste värin, naha kihelus. Haiged loomad näksivad ja nühidavad kihelevaid kohti mitmesuguste esemete vastu.

NB! Haigustunnused ilmnevad vaid ligikaudu veerandil loomadest, enamusel haigetest loomadest ei teki iseloomulikke haiguspilte.

Järgnevad kaks KM nõuet ([roheline tekst](#)) on rakendatud transmissiivsete spongiformsete entsefalopaatiate vältimise, kontrolli ja likvideerimise määruse alusel. Nõuete juures on toodud lühikesed selgitused ja nõuete kontrolliga seonduv info.

Järgnevate nõuete kehtestamise peamiseks eesmärgiks on vältida loomadel TSE tekkimist, reguleerides loomsete valkudega söötmist ja loomseid valke sisaldava sööda tootmist.

KM 12 NÕUE 1: Põllumajandusloomadele ei tohi sööta neile keelatud loomset proteiini.

(EPN määrus (EÜ) nr 999/2001 art 7, lisa IV)

Põllumajandusloomadele on keelatud sööta:

- mäletsejalistelt saadud želatiini;
- hüdrolüüsitud valke (v.a mittemäletsejaliste kehaosadest ja mäletsejaliste toornahkadest saadud);
- töödeldud loomseid valke (nt liha- ja kondijahu, verejahu, v.a kalajahu);
- mäletsejaliste verest saadud veretooteid.

Lisaks on **mäletsejalistele** keelatud sööta järgmisi proteiine:

- kalajahu (v.a võõrutamata mäletsejalistele kalajahu sisaldav täispiimaasendaja);
- mittemäletsejaliste verest saadud veretooteid;
- loomset päritolu dikaltsiumfosfaati ja trikaltsiumfosfaati.

Võõrutamata mäletsejalistele on kalajahu sisaldav täispiimaasendaja ette nähtud selleks, et täiendada või asendada enne võõrutuse lõppemist pärast ternespiima antavat piima.

Želatiin – naturaalne lahustuv valk, mis on saadud loomade kontidest, toornahkadest, soontest ja kõõlustest pärit kollageeni osalise hüdrolüüsi teel.

Hüdrolüüs – keemiline reaktsioon, kus keemiline ühend veega reageerides laguneb.

Hüdrolüüsitud valgud – loomsete kõrvalsaaduste hüdrolüüsi teel saadud keemilised ühendid.

Verejahu – töödeldud loomne valk, mis on saadud vere või verefraktsioonide kuumtöötlemisel.

Kalajahu – töödeldud loomne valk, mis on saadud veeloomadest, v.a mereimetajatest.

Veretooted – verest või verefraktsioonidest saadud tooted, v.a verejahu.

Söödakäitleja peab esitama lubatud loomseid proteiine sisaldava sööda tootmise ja söötmise loa taotluse juhul kui ta:

- toodab lubatud loomseid proteiine sisaldavat sööta turule viimiseks;
- peab mäletsejalisi ja mittemäletsejalisi loomi ning söötab mittemäletsejalistele loomadele lubatud loomseid proteiine sisaldavat sööta;
- peab mäletsejalisi ja mittemäletsejalisi loomi ning toodab ise ja söötab mittemäletsejalistele loomadele lubatud loomseid proteiine sisaldavat sööta;
- söötab võõrutamata mäletsejalistele kalajahu sisaldavat täispiimaasendajat.

Lubatud loomseid proteiine sisaldava sööda tootmise ja söötmise loa taotluse vorm on toodud lisa 6, samuti leiab selle Veterinaar- ja Toiduameti koduleheküljelt http://www.vet.agri.ee/static/body/files/429.Loomse_luba.doc.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Kui ettevõttes on eri liiki loomi (mäletsejalised, karusloomad, sead/linnud), hinnatakse sööda ristsaastumise võimalikkust. Kui ettevõttes on ainult põllumajandusloomad, tehakse samuti kindlaks, et loomaliigile keelatud loomset proteiini pole söödas kasutatud. Kui on suur võimalus, et sööt sisaldab loomaliigile keelatud loomset proteiini, võetakse söödast loomse proteiini määramiseks proovid. Kui mäletsejalistele söödetakse näiteks sigadele mõeldud sööta ja sööda pakendimärgistusest on näha, et sööt sisaldab kalajahu, on nõuet rikutud.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – kui sööt sisaldab keelatud loomset proteiini, siis hinnatakse nelja punktiga.

Ulatus – lähtutakse sellest, kas keelatud loomset proteiini sisaldavat sööta on söödud.

Püsivus – lähtutakse sellest, kas sööt eemaldatakse käitlemisest või mitte.

Hindamismaatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
				Sööt sisaldab loomaliigile keelatud loomset proteiini
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Sööta pole söödud		Keelatud loomset proteiini sisaldavat sööta on loomadele söödud	
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
	Sööt eemaldatakse käitlemisest			Sööta ei eemaldata käitlemisest

Allikas: VTA

Näide:

Ettevõttes kasvatatakse veiseid. Lihakondijahu kasutatakse väetisena. Sööt on ladustatud väetiseks kasutatava lihakondijahuga samas ruumis. Võeti proov, sööt sisaldas lihakondijahu. Sööta ei eemaldata käitlemisest.

Tõsidus: sööt sisaldab keelatud loomset proteiini → 4 punkti.

Ulatus: keelatud loomset proteiini sisaldavat sööta on loomadele söödud → 3 punkti.

Püsivus: sööta ei eemaldata käitlemisest → 4 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 4+3+4=11 punkti (5% vähendamist).

KM 12 NÕUE 2: TSE esinemise kahtluse või diagnoosimise korral tuleb koheselt teavitada Veterinaar- ja Toiduametit ning järgida TSE tõrje tegevusjuhendit.

(EPN määrus (EÜ) nr 999/2001 art 11, 12, 13 ja 15)

Kui loomapidaja kahtlustab ühel või mitmel tema karja kuuluval veisel, lambal või kitsel TSE-d, peab ta kohe kutsu- ma veterinaararsti ning peab TSE esinemise kahtluse või diagnoosimise korral koheselt teavitama VTA-d ja järgima TSE tõrje tegevusjuhendit.

Juhul, kui kahtlus on järelevalveametniku otsusel põhjendatud, loom hukatakse ning aju saadetakse laboratooriumi uurimiseks. Taudikahtlase looma korjus tuleb kas hävitada või säilitatakse seda veterinaarjärelevalve all kuni diagnoosi saamiseni. Taudikahtlasest karjast ja vajadusel ka teistest karjadest, kus loom viibinud on, ei tohi loomi karja tuua ega välja viia. Sõltuvalt uurimise tulemustest võib VTA kohaliku asutuse juht kehtestada karjale vajadusel ka muid piiranguid.

Taudi põdenud looma korjus hävitatakse. Viiakse läbi uurimine selgitamaks välja loomad, millistel oli lähtuvalt antud juhtumist suurim tõenäosus olla samuti nakatunud. Sellisteks loomadeks on kõik sama hoone mäletsejalised, eelkõige need, kes on sündinud aasta enne ja pärast haiget looma ning loomad, kes on esimese eluaasta jooksul koos nakatunud loomaga kasvanud ja saanud sama sööta. Need loomad hukatakse ja hävitatakse. Sõltuvalt taudi levimise kohta tehtud uurimise tulemustest võib VTA kohaliku asutuse juht määrata hukkamisele ja hävitamisele ka teised taudistunud loomakasvatushoones olevad veised.

Püütakse tuvastada nakkusallikas (tõenäoliselt on selleks sööt või haigena karja toodud loom) ning kindlaks teha kõik loomad, kes sellega on kokku puutunud ning muud nakkuse levimise viisid. Kuna täielikult ei ole välistatud ka nakkuse levimine emasloomalt järglasele, siis BSE diagnoosimise puhul lehmal hukatakse kahe aasta jooksul enne haiguse kliinilist diagnoosimist ja pärast seda saadud järglased.

Loomade läbivaatamine, proovivõtmine ja muud järelevalvetoimingud, samuti proovide uurimine makstakse kinni riigieelarvest. Juhul, kui loom hukatakse järelevalveametniku ettekirjutusel, kompenseeritakse omanikule looma maksumus. Kui BSE kahtlane loom on enne järelevalveametniku kutsumist surnud või tapetud, looma maksumust ei kompenseerita. Sama põhimõtte kohaselt toimub ka hukatud loomade korjuste hävitamiseks tehtud kulutuste hüvitamine.

Lisainfot TSE kohta (sh TSE-le viitavad kliinilised tunnused ja TSE tõrje tegevusjuhendi) leiab VTA kodulehelt <http://www.vet.agri.ee/?id=40&op=body>.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Rikkumine võib esineda kolmel erineval tasemel:

- vähemtõsine rikkumine – loomaomanik ei oska seletada, mida ta peab tegema, kui tema loomadel on TSE-le viitavad haigustunnused.
- tõsine rikkumine – loomaomanik teavitab põhjendamata hilinemisega TSE kahtluse korral piirkonda teenindavat volitatud veterinaararsti või järelevalveametnikku.
- väga tõsine rikkumine – loomaomanik pole teavitanud piirkonda teenindavat volitatud veterinaararsti või järelevalveametnikku tema karjas või karjades oleval loomal või loomadel esinenud haigustunnustest, mis viitavad TSE-le.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, kas loomaomanik oskab TSE-le viitavate haigustunnuste korral rahuldavalt seletada, mida ta peab sel juhul tegema.

Ulatus – lähtutakse sellest, mitmes karjas rikkumine esines.

Püsivus – lähtutakse sellest, kui kaua on möödunud karja loomisest või kas põllumajandustootja on kutsunud veterinaararsti.

Hindamismatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
		Ei ole tekkinud haiguskahtlust, kuid ei suuda rahuldavalt selgitada haigusest teatamise menetlust	Ei ole teavitanud veterinaararsti vaatamata karja ühe või mitme looma olulistele haigustunnustele	Ei ole teavitanud veterinaararsti, kuigi ühel või mitmel loomal karjas on spetsiifilised haigustunnused
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
		Rikkumine on hõlmanud üksnes kontrollitavat karja	Rikkumine on hõlmanud kahte karja	Rikkumine on hõlmanud kolme või rohkem karja
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
		Uue karja omanik (kari on loodud mitte rohkem kui ühe kuu eest)	Uue karja omanik (kari on loodud mitte rohkem kui pool aastat tagasi)	Kestvust ei ole võimalik kindlaks määrata ja/või põllumajandus- tootja ei kutsunud veterinaararsti

Allikas: VTA

Näide:

Taotlejal on üks veisekari kokku 30 veisega, millest 10 looma ta soovis müüa uuele loomaomanikule. Veisepartii ülevaatamisel märkas volitatud veterinaararst, et ühel veisel esinevad käitumuslikud sümptomid ja liikumishäired, mis viitavad TSE kahtlusele – viieaastane veis nägi välja kartlik, hirmunud, liikumisel loom koperdas ja komistas ning kukkus sageli. Loomal esines tagakeha nõrkus, tal oli suurenenud valutundlikkus, üle reageerimine välistele ärritustele, naha väristamine (kaela- ja turja piirkonnas). Loomal oli paaniline hirm ukseavade ees ning teda oli raske sundida neist läbi minema. Tuvastati, et loomaomanik ei teavitanud volitatud loomaarsti loomataudile viitavatest haigustunnustest, mis ilmsid umbes paar nädalat varem, kuigi oli teadlik nende olemasolust.

Tõsidus: ei teavitatud koheselt loomataudile viitavatest haigustunnustest → 4 punkti.

Ulatus: rikkumine on hõlmanud ühte karja → 2 punkti.

Püsivus: rikkumise kestvust ei ole võimalik kindlaks määrata ja loomapidaja ei kutsunud veterinaararsti → 4 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 4+2+4=10 punkti (3% vähendamist).

Nõustamise käigus

- Tuleb välja selgitada, kas tootja tegeleb loomapidamisega.
- Juhul, kui tootja peab loomi, siis tuleb loomse proteiini söötmise ja TSE-ga seonduva teavitamiskohustusega seotud aspektid läbi arutada.
- Juhul kui on tegemist rikkumisega, tuleb teha ettepanekud puuduste kõrvaldamiseks.

Nõustaja

- Peab olema kursis loomataudide alaste direktiivide üldiste eesmärkidega.
- Peab olema kursis TSE teavitamise menetluse ja TSE tõrje tegevusjuhendiga.
- Peab olema kursis loomataudidega tegelevate ametkondade funktsioonide ja kontaktidega.

Lisainfo

- Veterinaar- ja Toiduamet: Väike-Paala 3, 11415 Tallinn, tel 605 1710, vet@vet.agri.ee, <http://www.vet.agri.ee/?op=body&id=40>; <http://www.vet.agri.ee/?op=body&id=398>
- TSE tõrje tegevusjuhend: <http://www.vet.agri.ee/static/body/files/341.TSE%20SITUAT-SIOONPLAAN%20%28juuni%202005%29.pdf>

Lisalugemist

- Loomataudide tõrje: <http://www.vet.agri.ee/?op=body&id=34>

Loomahaigustest teatamine (loomataudide alased direktiivid KM 13–15)

Nõukogu 18. novembri 1985. aasta direktiiv 85/511/EMÜ, millega kehtestatakse ühenduse meetmed suu- ja sõrataudi tõrjeks.

Nõukogu 17. detsembri 1992. aasta direktiiv 92/119/EMÜ, millega kehtestatakse üldised ühenduse meetmed teatavate loomahaiguste tõrjeks ja konkreetset meetmed seoses sigade vesikulaarhaigusega.

Nõukogu 20. novembri 2000. aasta direktiiv 2000/75/EÜ, millega kehtestatakse erisätted lammaste katarralse palaviku tõrjeks ja likvideerimiseks.

Järgnev KM nõue (roheline tekst) on rakendatud loomataudide alaste direktiivide alusel. Nõude juures on toodud lühikesed selgitused ja nõuete kontrolliga seonduv info.

Nõude peamine eesmärk on ära hoida ja likvideerida loomade nakkushaigusi ning kaitsta inimeste tervist.

KM 13–15 NÕUE 1: Loomataudi kahtluse korral tuleb viivitamatult teavitada piirkonda teenindavat volitatud veterinaararsti või järelvalveametnikku.

(EN direktiiv (EÜ) nr 2003/85 art 3; EN direktiiv (EMÜ) nr 119/1992 art 3; EN direktiiv (EÜ) nr 75/2000 art 3)

Järgnevalt kirjeldatakse lähemalt eriti ohtlike loomataudide tunnuseid, kuid piirkonda teenindavat volitatud veterinaararsti või järelvalveametnikku tuleb teavitada ka muul juhul, kui on tekkinud kahtlus, et loomad on haigestunud. Loetletud eriti ohtlikest loomataudidest diagnoositi Eestis suu- ja sõrataudi 1982. aastal.

Eriti ohtlikud loomataudid on:

- suu- ja sõrataud,
- veiste katk,
- väikemäletsejaliste katk,
- sigade vesikulaarhaigus
- lammaste katarraalne palavik,
- hirvede episootiline hemorraagia,
- lammaste ja kitsede rõuged,
- vesikulaarne stomatiit,
- sigade aafrika katk,
- nodulaarne dermatiit,
- rifti oru palavik.

Loomaomanik ja iga isik, kes hooldab loomi, saadab loomi transportimisel või valvab loomi, on kohustatud taudi esinemisest või selle kahtlusest viivitamatult teavitama piirkonda teenindavat veterinaararsti või järelvalveametnikku ning hoidma nakatunud või nakkuskahtlasi loomi eemal kohtadest, kus ülejäänud vastuvõtlikel loomadel on oht nakatuda või puutuda kokku haigustekitajaga.

Veterinaararsti kohalekutsumine või teatamine peab toimuma kohe, kui loomal täheldatakse loidust, isutust, kõrget temperatuuri ning järgnevaid haigustunnuseid.

Suu- ja sõrataud

Väga nakkav, ägedalt kulgev kodu- ja uluksõraliste viirushaigus, mida iseloomustab haavanduvate villide teke suuõõne ja keele limaskestas, ninapeeglil, sõravahes ja -piirdel ning udaral, vahel ka raske südame- ja skeletilihaste düstroofia (toitumishäire).

Suu- ja sõrataud on oma ülikiire loomade nakatumise tõttu eriti ohtlik loomataud ning põhjustab suurt majanduslikku kahju. Haigus ei põhjusta loomade surma, kuid haiguse läbipõdenud loomad jäävad pikaks ajaks haigustekitaja edasikandjateks ja levitajateks põhjustades uusi taudipuhanguid.

Suu- ja sõrataudi iseloomulikud tunnused:

- veistel intensiivne süljevool ja matsutamine, haavandid või villid keelel, suuõõnes, sõravahedes või udaral ning lüpsilehmadel piimatoodangu märgatav vähenemine;
- lammastel ja kitsedel mõõdukas süljevool, lonkamine;
- sigadel vastumeelsus seista, liikumine roomates, toetudes randmeliigestele, ka võivad tekkida villid sõrgade ümber, kärsale, suu ümber või keelele.

Veiste katk

Väga nakkav, ägedalt kulgev veiste viirushaigus, mida iseloomustavad septitseemia (sepsis, mis kulgeb uute mädakollete tekketa), limaskestade põletikulis-kärbumuslikud muutused ja suur suremus. Haiguse peiteaeg on 3–15 päeva. Sõltuvalt viirustüvest, loomaliigist, tõust ja immuunseisundist võivad kliinilised tunnused olla väga erinevad ja ka haiguse kulg olla kas üliäge, äge või krooniline.

Haigus algab järsu palaviku tõusuga 41–42 °C, vahel limaskestade hüperreemiaga (liigveresus) ning noorloomadel ja vastündinutel võib tulemuseks olla kiire surm. Teisel, kolmandal haiguspäeval tekib haigusele tüüpiline suuõõne kahjustus, mille korral suuõõne limaskestas moodustuvad hallikasvalged sõlmekesed, mis lõhkevad ja jätavad asemele veritseva põhjaga erosioonid (marrastused). Suust eritub vinavat sülge, tekivad ülemiste hingamisteede ja silmade põletik. Silmad muutuvad ülitundlikuks valguse suhtes, vahel täheldatakse silma sarvkesta tuhmumist. Haiguse arenedes ilmnevad haigel loomal tugev kõhulahtisus, kiiresti arenev nõrkus ja kõhnumine. Loomad ei suuda enam püsti seista, lamavad väljasirutatud jäsemetega ning surm saabub 4.–10. haiguspäeval. Kitsedel ja lammastel on haigustunnused sarnased veistele, sigadel võib esineda silma sidekesta põletik ja tugev kõhulahtisus.

Väikemäletsejaliste katk

Väga nakkav, ägedalt kulgev lammaste ja kitsede viirushaigus, mida iseloomustavad limaskestade põletikulis-kärbumuslikud muutused, kopsupõletik ja suur suremus.

Haiguse peiteaeg on 3–10 päeva.

Haigus algab järsu palaviku tõusuga, tekivad üldseisundi muutused: rahunus, depressioon, isutus, ninapeegel muutub kuivaks, kitsedel karv läiketuks. Ninast eritub serooset (vereseerumist koosnevat) nõret, mis muutub limas-mädaseks ja kuivab korpadena ninaava ümber. Esinevad väikesed nekrotiseerunud (kärbunud) alad nina limaskestas, silma sidekesta põletik, korbad kolmandal silmalaul, suulimakesta põletik ja lehk suust ning tugev mitteverine kõhulahtisus. Kaasneb kõha, see on üheks sagedaseks tunnuseks. Haigestumisega kaasnevad dehüdratatsioon, kõhnumine, hingeldus ja surm 5–10 päeva jooksul. Tiinetel loomadel võib kaasneda abort. Sõltuvalt viiruse virulentsusest (viiruste ja bakterite tõvestusvõime) ja loomade vastupanuvõimest võib esineda ka vähemilmekamaid haigusvorme, mille puhul kliiniline pilt on mõõdukam ja surevus varieerub 0–90% vahel.

Sigade vesikulaarhaigus

Nakkuslik viirushaigus, mida iseloomustab äge kulg, palavik ja villiline lööve kärsal, sõravahes, piirde- ja päkanahal. Haiguse peiteaeg kestab 2–7 päeva. Sigade vesikulaarhaiguse kliinilised tunnused sarnanevad suu- ja sõrataudile.

Haigust iseloomustab ägedal kulul kehatemperatuuri tõus 41–42 °C, äkki tekkiv longe, ulatuslikud nahakahjustused villikeste näol kärsal, jäsemete nahal ja udaral ning 10%-l loomadest ka suu limaskestal. Villide lõhkemisel tekivad erosioonid (marrastused), raske sõrakahjustuse korral võib sarvtohl ära tulla. Raske kulu korral kaasneb kõhulahtisus, emiste haigestumisel tiinuse lõppjärgus abordid ja surnud põrsaste sündimine. Kliinilised tunnused on ilmekamad põrsastel, kellel vahel täheldatakse ka närvinähte.

Lammaste katarraalne palavik e sinikeelhaigus (bluetongue)

Mäletsejalistel, peamiselt lammastel, esinev viirushaigus, mida iseloomustab palavik, keele ja suuõõne limaskesta liigveresus, kärbumuslik haavandumine, sõrapõletik ja skeletilihaste düstrofia (toitumishäire). Haigus kandub edasi verd imevate sääseliste (Culicoides) vahendusel. Haigusele on vastuvõtlikud lambad veised, kitsed, aga ka nt dro-medarid (üksküürkaamlid) ja ulukmäletsejalised.

Kliiniliselt haigestuvad ainult lambad, kusjuures raskemini põevad talled. Haigustekitaja võib levida emalt lootele ja pole väljatatud ka spermaga levik. Uutes taudikolletes võib letaalsus tõusta kuni 90%-ni, püskolletes kulgeb taud healoomulisemalt ja suremus ei ületa tavaliselt 10%.

Haiguse peiteaeg on 5–20 päeva. Kliinilised tunnused ägeda kulu korral lambal on kõrge palavik (42 °C), depressioon, suulimaskesta põletik, suust eritub sülg, ninast seroosset või mädast eritist. Tursunud, põletikuline keel on tumesinise värvusega ja ulatub suust välja. Selle tunnuse alusel kutsutaksegi haigust ka „sinikeelhaiguseks“ (ingl bluetongue). Haigetel lammastel tekib longe. Komplikatsioonidena esineb kopsupõletik, tiinetel uttedel abordid. Lambad kõhnuvad, tekib villa väljalangemine, raskema kulu korral lõpeb haigus surmaga.

Veistel kulgeb haigus latentselt, ilma kliiniliste tunnusteta. Lahangul leitakse, et naha- ja lihastevaheline kude on põletikuline, turses, täitunud kollaka vedelikuga. Suuõone ja keele limaskestad on põletikulised, kaetud verevalumite ja haavanditega.

Hirvede epizootiline hemorraagia (EHD)

Hirvede ja teiste mäletsejaliste nakkav viirushaigus. Haiguse peiteaeg on kuni 40 päeva. Haigus kulgeb palavikuga, suu limaskestas tekkivate haavanditega, lonkega ja verise kõhulahtisusega. Esineb ka kliiniliste tunnusteta viirusekandjaid. Nakkus levib verd imevate sääseliste (Culicoides) vahendusel.

Kliinilised tunnused EHD ja lammaste katarralse palaviku vahel on väga sarnased.

Valgesaba hirvedel võivad haigusele iseloomulikud tunnused ilmneda umbes 7 päeva pärast nakatumist. Haigusele on iseloomulik äkiline algus. Hirved kaotavad esialgu söögiisu ja on hirmunud, haiguse süvenedes jäävad järjest nõrgemaks. Iseloomulikuks tunnuseks on kiire pulss, kiire hingamine ja palavik (nakatunud loomad seisavad sageli veekogudes, et vähendada kehatemperatuuri), lõpuks kaotavad teadvuse. Verevalumid ja hapnikupuudus veres põhjustavad sinise värvusega suu limaskesta. 8 kuni 36 tundi pärast kliiniliste tunnuste ilmnemist ilmneb hirvedel okitaoline seisund, nad muutuvad apaatseteks ja surevad.

Lammaste ja kitsede rõuged

Väga nakkuslik, ägedalt kulgev lammaste ja kitsede viirushaigus, mida iseloomustab naha ja limaskestade lööve. Haigusele on vastuvõtlikud lambad ja kitsed vaatamata soole, tõule ja vanusele. Raskemini haigestuvad nelja päeva kuni 10 nädala vanused talled. Harva on kitsede rõugeviirus põhjustanud kahjustusi ka küülikutel, põhjapõtradel ja inimesel. Rootsisis isoleeritud kitsede rõugeviirus põhjustas haigete kitsedega kokkupuutunud inimeste kätel rõuge-laadset löövet. Haigestumus levipiirkonnas võib ulatuda 70–90%, suremus 10–100%.

Haiguse peiteaeg on 5 päeva kuni 2 nädalat. Kliinilised tunnused lambal on kõrge palavik (40–42 °C), depressioon, silma sidekesta põletik ja naha kahjustused. Papuloos-vesikulaarse vormi korral tekivad kahjustunud nahaaladele paksude korpadeka kaetud alad. Nodulaarse vormi (kivirõuged) korral paapulid (moodustised nahal) tihkenevad sõlmekesteks, mis haaravad kõiki nahakihte ja ka nahaalust kude. Mõlema vormi korral tekivad kopsudesse sõlmekestes, areneb koldeline kopsupõletik, millega kaasneb köha, nõrevoov sõõrmetest, depressioon, isutus ja kurtumus. Pahaloomulise vormi korral tekib surm septitseemia (sepsis, mis kulgeb uute mädakollete tekketa), sekundaarsete infektsioonide või komplikatsioonide tagajärjel (abort, põletikud).

Vesikulaarne stomatiit

Põllumajandusloomade äge, nakkuslik viirushaigus, mida iseloomustavad palavik, villide teke suuõone ja keele limaskestale ning jäsemete nahal ja nisadel.

Haiguse peiteaeg on kuni 21 päeva.

Kliinilised tunnused haigel loomal sarnanevad suu- ja sõrataudile, kusjuures tuleb arvestada, et hobused ei ole vastuvõtlikud suu- ja sõrataudile. Loomadel esineb intensiivne süljevoolumine ja erineva suurusega täitunud või lõhkenud ville suu limaskestas. Piimalehmadel tekivad villid nisadel. Lisanduvad toodangulangus ja sekundaarsest infektsioonist tingitud udarapõletik, hobustel longe.

Sigade aafrika katk (Montgomery haigus)

Väga nakkuslik ägedalt kulgev sigade viirushaigus, mida iseloomustavad palavik, põletikulis-düstroofilised ning nekrootilised (kärbuslikud) muutused mitmesugustes elundites ja suur suremus. Viirus levib otsese kontakti korral haigete loomadega, kaudselt toorest sealihast sisaldavate jäätmete söötmisel sigadele, samuti levivad seda puugid perekonnast Ornithodoros.

Sigade aafrika katku peiteaeg on 5–15 päeva. Haigus algab kõrge palavikuga (41–42 °C), seed on apaatsed, isutud ja kogunevad kobarasse. Esineb silma sidekesta põletik, nõrevoolumine (vahel verine) sõõrmetest, samuti kõhukinnisus, vahel oksendamine ja verine kõhulahtisus. Surm saabub 1–7 päeval ja surevus võib ägeda vormi korral ulatuda kuni 100%. Juhul, kui loom tervistub, jääb ta vähemalt 40–60 päeva viiruskandjaks. Viirust on isoleeritud tervistunud sigadelt isegi 6 kuud peale haiguse läbipõdemist.

Nodulaarne dermatiit

Väga nakkuslik, ägedalt kulgev viirushaigus, mida iseloomustavad palavik, nahaaluse sidekoe tursed, lümfisõlme-põletik, seedetrakti ja hingamisteede limaskestast põletik ning tihkete sõlmekeste moodustumine nahas ja limaskestades. Viirusele on vastuvõtlikud veised ja pühvlid (aga ka nt seebud ja kaelkirjakud) ning viirus on võimeline paljunema ka lammaste ja kitsede organismis. Nakkusallikaks on haiged või viirusekandjad loomad ja viirus levib ainult verdimevate putukate kaasabil, nendest olulisemad on pistesääsklased ja pistekärbsed. Haiguse peiteaeg on 12 päeva (kuni 28 päeva), esmased nahamuutused toimuvad infektsiooni organismi tungimise kohal. Kliinilised tunnused on järgmised: palavik (tavaliselt 40–41,5 °C), depressioon, isutus, suurenenud süljeeritus, nõrevoolumine ninast ja silmadest, piimatoodangu järsk langus, kõhnumine, kaks päeva pärast palaviku teket moodustuvad nahal valulikulid 1–3 cm (0,5–10 cm) diameetriga ja 1–2 cm paksused sõlmekeste, silmatorkavaimad on need sõlmekeste ninamokapeeglil, nina, selja, jäsemete, saba, udara, lahkliha, munandikoti, silmalaugude ja kõrvade sisepinna nahas ning nina ja suu limaskestal. Esineb longe, nahaalased varustavate lümfisõlmede turse (mõõtmel võivad suurenedada 4–10 korda), harvem kopsupõletik ja hingeldus, seedehäired, abort (lootel võivad esineda nahakahjustused), sarvkesta põletik, silma sidekesta põletik, süljevoolumine (suu- ja ninaõõne limaskestast kahjustumisel).

Rifti oru palavik

Veiste, kitsede, lammaste, ulukmäletsejaliste, antiloopide ja gnuude ning mitmesuguste näriliste nakkav viirushaigus. Rifti oru palavik levib verd imevate sääseliste vahendusel, kelle organismis viirus paljuneb. Haiguse peiteaeg on kuni 30 päeva.

Haigus kulgeb palavikuga, isutusega, abortidega ja noorloomade kõrge suremusega. Kitsedel, lammastel ja sigadel kulgeb haigus oksendamisega ja nõre eritumisega ninast, veistel esineb tugev süljevoolumine ja kõhulahtisus. Kliinilised tunnused täiskasvanud veistel on palavik 40–41 °C, intensiivne süljevoolumine, isutus, nõrkus, kõhulahtisus, vinav roe, piimatoodangu langus. Abortide arv karjas võib tõusta kuni 85% ja suremus 10%. Vasikatel tõuseb palavik kuni 40–41 °C, suremus 10 kuni 70%.

Lammastel, kitsedel ja sigadel on tunnusteks palavik kuni 40–41 °C, limas-mädane nõre eritumine ninast, oksendamine, tiinetel uttedel abort kuni 100%, suremus 20–30%, talledel palavik kuni 40–42 °C, isutus, nõrkus. Surm saabub 36 tunni möödudes nakatumisest, suremus alla nädalavanustel talledel kuni 90%, vanematel kuni 20%.

Inimestel on iseloomulikuks gripilaadne haigestumine, palavik 37,8–40 °C, peavalu, lihasevalu, nõrkus, iiveldus, kõhuvalu ja valgusekartus.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Rikkumine võib esineda kolmel erineval tasemel:

- vähemtõsine rikkumine – loomaomanik ei oska seletada, mida ta peab tegema, kui tema loomadel võib kahtlustada loomataudi puhkemisele viitavaid haigustunnuseid.
- tõsine rikkumine – loomaomanik teavitab põhjendamata hilinemisega loomataudi kahtluse korral piirkonda teenindavat volitatud veterinaararsti või järelvalveametnikku.
- väga tõsine rikkumine – loomaomanik pole teavitanud piirkonda teenindavat volitatud veterinaararsti või järelvalveametnikku tema karjas või karjades oleval loomal või loomadel esinenud haigustunnustest, mis viitavad loomataudile.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, kas loomaomanik oskab loomataudile viitavate haigustunnuste korral rahuldavalt seletada, mida ta peab sel juhul tegema.

Ulatus – lähtutakse sellest, mitmes karjas rikkumine esines.

Püsivus – lähtutakse sellest, kui kaua on möödunud karja loomisest või kas põllumajandustootja on kutsunud veterinaararsti.

Hindamismaatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
		Ei ole tekkinud haiguskahtlust, kuid ei suuda rahuldavalt selgitada haigusest teatamise menetlust	Ei ole teavitanud veterinaararsti vaatamata karja ühe või mitme looma olulistele haigustunnustele	Ei ole teavitanud veterinaararsti, kuigi ühel või mitmel loomal karjas on spetsiifilised haigustunnused
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
		Rikkumine on hõlmanud üksnes kontrollitavat karja	Rikkumine on hõlmanud kahte karja	Rikkumine on hõlmanud kolme või rohkem karja
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
		Uue karja omanik (kari on loodud mitte rohkem kui ühe kuu eest)	Uue karja omanik (kari on loodud mitte rohkem pool aastat tagasi)	Kestust ei ole võimalik kindlaks määrata ja/või põllumajandustootja ei kutsunud veterinaararsti

Allikas: VTA

Näide:

Taotlejal on kaks lambakarja kokku 200 lambaga, kus uus loomaomanik tuvastas ostetud lammastel järgmised tunnused: palavik (42 °C), depressioon, suulimaskesta põletik, suust erituv sülg, ninast seroosne nõre, liikumisel esines longe. Need haigustunnused viitasid lammaste katarraalsele palavikule. Loomad olid karjas olnud üle aasta ja sinna oli toodud eelmisel aastal Prantsusmaalt tõulambaid. Loomaomanik ei teavitanud volitatud loomaarsti loomataudile viitavatest haigustunnustest, mis ilmnesisid kuu aega varem, kuigi oli teadlik nende olemasolust.

Tõsidus: ei teavitanud koheselt loomataudile viitavatest haigustunnustest ja müüdi karjast haigeid lambaid → 4 punkti.

Ulatus: rikkumine on hõlmanud kahte karja → 3 punkti.

Püsivus: rikkumine on kestnud 60 päeva → 4 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 4+3+4= 11 punkti (5% vähendamist).

Nõustamise käigus

- Tuleb välja selgitada, kas tootja tegeleb loomapidamisega.
- Juhul, kui tootja peab loomi, siis tuleb loomataudide teavitamisega seotud aspektid läbi arutada.
- Juhul, kui on tegemist mingi rikkumisega, tuleb teha ettepanekud puuduste kõrvaldamiseks.

Nõustaja

- Peab olema kursis loomataudide alaste direktiivide üldiste eesmärkidega.
- Peab olema kursis loomataudidele viitavate peamiste haigustunnustega ja teavitamise menetlusega.
- Peab olema kursis loomataudidega tegelevate ametkondade funktsioonide ja kontaktidega.

Lisainfo

- Veterinaar- ja Toiduamet: Väike-Paala 3, 11415 Tallinn, tel 605 1710, vet@vet.agri.ee, <http://www.vet.agri.ee/?op=body&id=34>
- Loomatauditõrje seadus
- Põllumajandusministri 25. novembri 1999. a määrus nr 34 "Teatamiskohustuslike ja registreerimiskohustuslike loomataudide loetelu kinnitamine"
- Riiklike loomatauditõrje programmide rakendusmeetmed (2011)

Väetiste ja taimekaitsevahendite miinimumnõuded (VTK) 2011

VTK-d on oma olemuselt täiendavad nõuetele vastavuse nõuded, mida peavad Nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 artikli 51 kohaselt kogu majandusüksuses **alates 2009. aastast** täitma kõik PKT taotlejad. Seega kohaldatakse nõudeid:

- keskkonnasõbraliku majandamise;
- mahepõllumajandusliku tootmise;
- poolloodusliku koosluse hooldamise;
- kohalikku sorti taimede kasvatamise;
- ohustatud tõugu looma pidamise toetuse puhul.

VTK nõuete kehtestamise üldine põhimõte seisneb selles, et PKT taotlejad peavad täitma rangemaid nõudeid, kui ülejäänud toetuste taotlejad ja seetõttu on PKT taotlejatele kehtestatud täiendavad väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamist reguleerivad nõuded.

Kui PKT taotleja taotleb lisaks teisi Eesti maaelu arengukava 2. telje toetusi, vähendatakse VTK nõuete rikkumisel ka neid toetusi. 2011. aastal kehtivad VTK-d on kehtestatud põllumajandusministri 8. märtsi 2010. aasta määruse nr 19 „Poolloodusliku koosluse hooldamise toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord aastateks 2007–2013“ lisas 1 ning on leitavad Põllumajandusministeeriumi kodulehelt http://www.agri.ee/public/juurkataloog/MAAELU/nouetele_vastavus/VTK_2011.doc ja lisas 7.

VTK väetiste miinimumnõuded 1-7 on samad, mis kohustuslikud majandamisnõuded nitraaditundlikul alal, v.a VTK nõue 6, mis on erinev.

Üks varem VTK taimekaitsevahendite miinimumnõueteks olnud nõue (kasutada tohib ainult Eestis turule lubatud taimekaitsevahendeid) on alates 2011. aastast KM nõudeks.

Kattuvate nõuete kontrolli põhimõtted, sh hindamismatriksid on VTK ja KM nõuete puhul samad. VTK nõuete täitmist kontrollitakse vaid PKT taotlejate puhul.

Väetiste kasutamise miinimumnõudeid kontrollib KKI, taimekaitsevahendite kasutamise miinimumnõudeid PMA.

Väetiste kasutamise miinimumnõuded

VTK NÕUE 1: Orgaanilisi ja mineraalväetisi ei tohi laotada 1. detsembrist kuni 31. märtsini ja muul ajal, kui maapind on kaetud lumega, külmunud või perioodiliselt üleujutatud, või veega küllastunud maale.

(Veeseadus § 26¹ lg 4²)

Nõue on sama, mis KM 4 nõue 1.

Maapind loetakse lumega kaetuks, kui see on rohkem kui 10 cm lumega kaetud kauem kui 24 tundi. Külmunud maaks loetakse maad, mis on külmunud rohkem kui 5 cm sügavuselt kauem kui 24 tundi.

Talveperioodil või üleujutatud maale väetise laotamise tagajärjeks võib olla nii pinna- kui põhjaveereostus. Tuleb tähele panna, et lisaks kindlale ajavahemikule, mil väetamine on keelatud, ei tohi väetada ka muul ajal, kui maapind on kaetud lumega, külmunud, üleujutatud või veega küllastunud.

Lubamatu sõnnikukäitus. Foto: Maarja Jüris

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal KKI.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, kas tegevus toimub piiranguteta alal, veekaitsevööndis või kaitstaval loodusobjektil.

Ulatus – lähtutakse sellest, kui suurel osal (%) kogu haritavast maast keelatud tegevus toimus.

Püsivus – lähtutakse sellest, mitu korda on tegevust tehtud keelatud ajal.

Hindamismaatriks

	1	2	3	4
	Mõju keskkonnale praktiliselt puudub	Mõju keskkonnale on vähene	Mõju keskkonnale on oluline	Mõju keskkonnale on väga suur
Tõsidus		Tegevus toimub piiranguteta alal	Tegevus toimub veekaitsevööndis	Tegevus toimub kaitstaval loodusobjektil
Ulatus		Kuni 10% kogu haritavast maast	11–50% kogu haritavast maast	Üle 50% kogu haritavast maast
Püsivus		Üks kord taotluse aastal keelatud ajal	Kaks korda taotluse aastal keelatud ajal	Üle kahe korra taotluse aastal keelatud ajal

Allikas: KKI

VTK NÕUE 2: Väetise laotamine pinnale on keelatud haritavaal maal, mille maapinna kalle on üle 10%. Kui maapinna kalle on 5–10%, on pinnale väetise laotamine keelatud 1. novembrist kuni 15. aprillini.

(Veeseadus §26¹ lg 4¹)

Nõue on sama, mis KM 4 nõue 2.

Suure maapinna kaldega alal väetist pinnale laotades on suur pinnaveereostuse oht. Ajaline piirang maapinnale kaldega 5–10% on kehtestatud põhjusel, et sel ajal pole vegetatsiooniperiood ning taimed toitaineid ei seo. Seetõttu võib väetamise tulemusel tekkida veereostus.

Nõue kehtib kogu haritava maa kohta. Haritav maa on veeseaduse mõistes kogu põllumajandusmaa, v.a looduslikud rohumaad.

Maapinna kallete kohta saab infot nitraaditundlikul alal Maa-ameti nitraaditundliku ala kaardirakendusest <http://xgis.maaamet.ee/xGIS/XGIS>. Samuti on >10% kaldega alad märgitud PRIA põllumassiivide veebikaardil https://kls.eesti.ee/pria_avalik_kart/.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal KKI.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, kas keelatud tegevus toimub 5–10% kaldega alal keelatud ajal või üle 10% kaldega alal.

Ulatus – lähtutakse sellest, kui suurel osal (%) taotleja kaldega haritavaal maal keelatud tegevus toimub.

Püsivus – lähtutakse sellest, kas tegevust on tehtud keelatud kohas ühe korra või rohkem.

Hindamismatriks

	1	2	3	4
	Mõju keskkonnale praktiliselt puudub	Mõju keskkonnale on vähene	Mõju keskkonnale on oluline	Mõju keskkonnale on väga suur
Tõsidus			Väetise laotamine toimub haritavaal maal kaldega 5–10% perioodil 1. november – 15. aprill	Väetise laotamine haritavaal maal kaldega üle 10%
Ulatus		Kuni 10% kaldega alast	11–50% kaldega alast	Üle 50% kaldega alast
Püsivus		Üks kord taotluse aastal keelatud kohas	Kaks korda taotluse aastal keelatud kohas	Üle kahe korra taotluse aastal keelatud kohas

Allikas: KKI

VTK NÕUE 3: Allikate ja karstilehtrite ümbruses on 10 m ulatuses veepiirist või karstilehtrite servast keelatud väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamine ning vee kvaliteeti ohustav muu tegevus.

(Veeseadus §26¹ lg 5)

Nõue on sama, mis KM 4 nõue 3.

Allikad ja karstilehtrid on veekaitse seisukohast väga olulised objektid, seetõttu on nende lähedal keelatud igasugune vee kvaliteeti ohustav tegevus.

Karstilehtrite ja allikate paiknemise kohta saab täpsemat infot Maa-ameti nitraaditundliku ala kaardirakendusest <http://xgis.maaamet.ee/xGIS/XGis>, samuti kohalikust Keskkonnaametist.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal KKI.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, kas tegevus toimub allikate ja karstilehtrite ümbruses (lähemal kui 10 m), oluliste allikate ja karstilehtrite ümbruses (lähemal kui 50 m) või on tegemist muu veekaitsevööndis vee kvaliteeti ohustava tegevusega.

Ulatus – lähtutakse sellest, kui suurel osal (%) taotleja piiranguga alal asuvast põllumajandusmaast tegevus toimus.

Püsivus – lähtutakse sellest, kas keelatud tegevust on tehtud ühe korra või rohkem.

Hindamismaatriks

	1	2	3	4
	Mõju keskkonnale praktiliselt puudub	Mõju keskkonnale on vähene	Mõju keskkonnale on oluline	Mõju keskkonnale on väga suur
Tõsidus		Muu vee kvaliteeti ohustav tegevus veekaitsevööndis.	Väetisi ja taimekaitse-vahendeid kasutatakse lähemal kui 10 m allikatest ja karstilehtritest	Väetiste ja taimekaitse- vahendite kasutamine oluliste allikate ja karstilehtrite ümbruses (lähemal kui 50 m)
Ulatus		Kuni 10% piiranguga alast	11% kuni 50% piiranguga alast	Üle 50% piiranguga alast
Püsivus		Üks kord taotluse aastal keelatud kohas	Kaks korda taotluse aastal keelatud kohas	Üle kahe korra taotluse aastal keelatud kohas

Allikas: KKI

VTK NÕUE 4: Põllumajandusloomade pidamisel peab sõnnikuhoidla või sõnniku- ja virtsahoidla mahutama vähemalt nende 8 kuu sõnniku ja virtsa. Kui sügavallapanuga laut ei mahuta kaheksa kuu sõnnikukogust, peab laudal olema ülejääva koguse mahutav sõnnikuhoidla. Sõnnikuga kokkupuutuvad konstruktsioonid peavad vastama sõnnikuhoidlatele esitatavatele nõuetele. Kui loomapidaja suunab sõnniku hoidmisele või töötlemisele oma ettevõtte teise hoidlasse või töötlemiskohta või lepingu alusel teise isiku hoidlasse või töötlemiskohta, peab loomakasvatushoone kasutamisel olema tagatud lekkekindla hoidla olemasolu, mis mahutab vähemalt ühe kuu sõnnikukoguse.

(Veeseadus § 26² lg 2, 3 ja 3¹)

Nõue on sama, mis KM 4 nõue 4.

Orienteeruvad tekkiva sõnniku kogused aastas ja sõnniku toitainete sisaldus sõnniku liikide kaupa on toodud lisa 8.

Sõnnikuhoidlate mahutavus peab olema suurem, kui on vaja sõnniku hoidmiseks pikima aja kestel, mil sõnniku laotamine on keelatud. Sõnnikuhoidla mahu arvestamisel tuleb lisaks loomade liigile ja arvule silmas pidada ka muid tegureid nagu pidamistehnoloogia, allapanu, laudas kasutatava vee hulk jne. Juhul, kui tekkivaid koguseid on reaalsetl mõõdetud, tuleb loomulikult kasutada tegelikke andmeid.

Sügavallapanuga lauda puhul peab silmas pidama, et kui see ei mahuta kaheksa kuu sõnnikukogust, peab laudal olema ülejääva koguse mahutav sõnnikuhoidla. Sõnnikuga kokkupuutuvad konstruktsioonid peavad vastama sõnnikuhoidlatele esitatavatele nõuetele:

- sõnnikuhoidla ja -rennid peavad olema lekkekindlad. Ehitamisel peab kasutama materjale, mis tagavad lekkekindluse hoidla eksploatatsioonaja vältel;
- sõnnikuhoidla ja -rennid peavad olema ehitatud nii, et sademed ja pinna- ning põhjavesi ei valgaks sõnnikuhoidlasse.

(Vabariigi Valitsuse 28. augusti 2001. a määrus nr 288 „Veekaitseõuded väetise- ja sõnnikuhoidlatele ning silo- ladustamiskohtadele ja sõnniku, silomahla ja muude väetiste kasutamise ja hoidmise nõuded“).

Nõuetekohane hoidla. Foto: Katrin Rannik

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal KKI.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, kas vähem kui 8 kuu sõnnikut mahutav hoidla vastab või ei vasta keskkonna- ja vee-kaitsenõuetele või puudub sõnnikuhoidla üldse.

Ulatus – lähtutakse loomapidamishoones peetavatest loomühikutest (lü).

Püsivus – lähtutakse sellest, kas nõudeid pole täidetud üks aasta või kaks ja enam aastat.

Hindamismaatriks

	1	2	3	4
	Mõju keskkonnale praktiliselt puudub	Mõju keskkonnale on vähe	Mõju keskkonnale on oluline	Mõju keskkonnale on väga suur
Tõsidus		Sõnnikuhoidla ei mahuta nõutud sõnniku kogust, kuid vastab veekaitse nõuetele	Sõnnikuhoidla ei mahuta nõutud sõnniku kogust ja ei vasta veekaitse nõuetele	Sõnnikuhoidla puudub
Ulatus	11–50 lü	51–100 lü	101–300 lü	Üle 300 lü
Püsivus			Nõudeid ei ole täidetud üks aasta	Nõudeid ei ole täidetud kaks või enam aastat

Allikas: KKI

VTK NÕUE 5: Põllumajandustootja peab hoidma loomapidamishoonetes tekkivat sõnnikut sõnnikuhoidlates ja/või aunades, sõnnikuaun paikneb veeobjektide suhtes nõutud kaugusel ning aunades hoidmise tingimustest peetakse kinni.

(Veeseadus § 26² lg 5, § 26³ lg 6; § 29 lg 1–4; Vabariigi Valitsuse määrus nr 17 § 6 lg 1–2 ja Vabariigi Valitsuse 28. augusti 2001. a määrus nr 288 § 6 lg 1–3)

Nõue on sama, mis KM 4 nõue 5.

Ülalnimetatud seadusandluses on toodud nõuded, mis täpsustavad muuhulgas sõnniku põllul hoidmist (sõnnikuaun peab olema kaetud, sõnnikuauna ei tohi kahel teineteisele järgneval aastal paigutada samasse kohta jne). Samuti on toodud lubatud kaugused allikatest ja karstihetritest. Nõude detailid on toodud Põllumajandusministeeriumi kodulehel <http://www.agri.ee/nouetele-vastavus> ja PRIA kodulehel <http://www.pria.ee/docs/resources/3384.doc?>

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal KKI.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, kas aun on ainult nõuetekohaselt katmata, aun paikneb samas kohas kahel teineteisele järgneval aastal või aun paikneb veekaitsevööndis või allikale/karstihettrile lubatust lähemal.

Ulatus – lähtutakse sellest, kas sõnnikuga on/ei ole reostatud veekogu, allikat või karstihettrit.

Püsivus – lähtutakse sellest, kas nõudeid pole täidetud üks aasta või kaks ja enam aastat.

Hindamismatriks

	1	2	3	4
	Mõju keskkonnale praktiliselt puudub	Mõju keskkonnale on vähene	Mõju keskkonnale on oluline	Mõju keskkonnale on väga suur
Tõsidus	Sõnnikuaun ei ole nõuetekohaselt kaetud	Sõnnikuaun paikneb samas kohas kahel teineteisele järgneval aastal	Sõnnikuaun paikneb veekaitsevööndis	Sõnnikuaun paikneb allikale või karstilehtrile lubatust lähemal
Ulatus		Sõnnikuga ei reostatud veekogu, allikat või karstilehtrit		Sõnnikuga on reostatud veekogu, allikat või karstilehtrit
Püsivus			Nõudeid ei ole täidetud üks aasta	Nõudeid ei ole täidetud kaks või enam aastat

Allikas: KKI

VTK NÕUE 6: Sõnnikuga on lubatud anda haritava maa ühe hektari kohta keskmiselt kuni 170 kg lämmastikku ja 25 kg fosforit aastas, kaasa arvatud karjatamisel loomade poolt maale jäetavas sõnnikus sisalduv lämmastik ja fosfor. Mineraalväetistega on lubatud aastas anda haritava maa ühe hektari kohta selline kogus lämmastikku ja fosforit, mis on põllumajanduskultuuride kasvuks vajalik. Mineraallämmastiku kogused, mis on suuremad kui 100 kilogrammi hektari kohta aastas, tuleb anda jaotatult.

(Veeseadus § 26³ lg 3–6)

Nõue erineb KM 4 nõudest 6. KM 4 nõude 6 puhul on maksimaalsest 170 kilogrammist lämmastikust mineraalväetistega anda lubatud mitte üle 140 kg/ha. VTK puhul on mineraalväetistega lubatud aastas anda haritava maa ühe hektari kohta selline kogus lämmastikku ja fosforit, mis on põllumajanduskultuuride kasvuks vajalik.

Samuti on määratletud haritava maa ühe hektari kohta anda lubatud fosfori kogus aastas (25 kg).

Mineraalväetistega aastas haritava maa ha kohta lubatud lämmastiku kogused sõltuvalt kasvatatavast kultuurist ja planeeritavast saagist on sätestatud Vabariigi Valitsuse määruse nr 288 „Veekaitse- ja sõnnikuhoidlatele ning siloladustamiskohtadele ja sõnniku, silomahla ja muude väetiste kasutamise ja hoidmise nõuded“ lisas.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal KKI.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, milline on üleväetamise määr (kg N/ha) ja/või kas on tegemist sõnniku/väetise laotamisega keelatud ajal ja kohas.

Ulatus – lähtutakse sellest, kui suurel osal (%) haritavast maast on toimunud üleväetamine.

Püsivus – lähtutakse sellest, mitme vegetatsiooniperioodi ulatub üleväetamise mõju.

Hindamismatriks

	1	2	3	4
	Mõju keskkonnale praktiliselt puudub	Mõju keskkonnale on vähene	Mõju keskkonnale on oluline	Mõju keskkonnale on väga suur
Tõsidus		Üleväetamine kuni 9 kg N/ha	Üleväetamine 9–30 kg N/ha ja/või sõnniku/mineraalväetise laotamine keelatud ajal ja kohas	Üleväetamine alates 31 kg N/ha ja/või ulatuslik sõnniku/mineraalväetise laotamine keelatud ajal ja kohas
Ulatus		Kuni 5,0%	5,1– 20%	Üle 20%
Püsivus		Mõju ulatub kuni 1 vegetatsiooniperioodini	Mõju ulatub 2 kuni 3 vegetatsiooniperioodi	Mõju on pikaajaline (üle 3 vegetatsiooniperioodi)

Allikas: KKI

VTK NÕUE 7: Mineraalväetise hoidla peab olema ehitatud nii, et väetis ei satuks keskkonda.

(Veeseadus § 26, Vabariigi Valitsuse 28. augusti 2001. a määrus nr 288 § 2 ja 3)

Nõue on sama, mis KM 4 nõue 7.

Nõuded on kehtestatud Vabariigi Valitsuse 28. augusti 2001. aasta määruses nr 288 „Veekaitse nõuded väetise ja sõnnikuhoidlatele ning siloladustamiskohtadele ja sõnniku, silomahla ja muude väetiste kasutamise ja hoidmise nõuded“.

Tahke mineraalväetise hoidla väetisega kokkupuutuvad konstruktsioonid peavad olema lekkekindlad ning see peab olema ehitatud nii, et väetis ei satuks sademete või tuule mõjul keskkonda.

Tahke mineraalväetise hoidla valdaja peab kasutama tavalisi abinõusid kõrvaliste isikute ning loomade hoidlasse sattumise vältimiseks. Tavalisteks abinõudeks loetakse suletud ja lukustatud uksi ning hoidlahoone seisukorda, mis ei võimalda inimestel pääseda hoidlasse abivahendeid kasutamata.

Kui mineraalväetist hoitakse väljaspool hoidlat, tohib seda hoida niiskuskindlates kottides või puistena vee-kindlal alusel ja kaetuna mahus, mis ei ületa ühe vegetatsiooniperioodi kasutuskogust.

Lenduvate vedelate mineraalväetiste hoidla peab olema õhukindlalt suletav ja valmistatud rõhkutaluvatest ning vedela mineraalväetise suhtes vastupidavast materjalist. Mahutid peavad olema ümbritsetud piirdega, mis mahuti lekke korral hoiab ära väljavoolava väetise laialivalgumise või kui see pole võimalik, siis tuleb rajada reservmahuti, mis täitub isevoolu teel ja mille maht on võrdne suurima mahuti mahuga.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal KKI.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, kas hoidlasse pääs on piiratud, kas hoidla on lekkekindel või väetised on sattunud keskkonda.

Ulatus – lähtutakse sellest, kas väetis on sattunud keskkonda hoidla lähimbruses, piirangutega alal või veekaitsevööndis.

Püsivus – lähtutakse sellest, kas nõudeid pole täidetud üks aasta või kaks ja enam aastat või keskkonda sattunud väetist pole võimalik kokku koguda.

Hindamismatriks

	1	2	3	4
	Mõju keskkonnale praktiliselt puudub	Mõju keskkonnale on vähene	Mõju keskkonnale on oluline	Mõju keskkonnale on väga suur
Tõsidus		Päas hoidlasse ei ole piiratud tavalisi abinõusid rakendades	Hoidla konstruktsioonid pole lekkekindlad	Väetised on sattunud hoidlast keskkonda
Ulatus		Väetise sattumine keskkonda hoidla lähiümbruses	Väetise sattumine keskkonda hoidla lähiümbruses piirangutega alal	Väetise sattumine keskkonda hoidla lähiümbruses veekaitsevööndis
Püsivus		Nõudeid ei ole täidetud üks aasta	Nõudeid ei ole täidetud kaks või enam aastat	Keskkonda sattunud väetist ei ole võimalik kokku koguda

Allikas: KKI

VTK NÕUE 8: Veekaitsevööndis on keelatud väetise, keemilise taimekaitsevahendi kasutamine ning sõnnikuhoidla või -auna paigaldamine. Lubatud on taimekaitsevahendi kasutamine taimehaiguste korral ja kahjurite puhanguliste kollete likvideerimisel Keskkonnaameti igakordsel loal.

Veekaitsevööndi ulatus tavalisest veepiirist on:

- Läänemerele, Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järvel ning Võrtsjärvel – 20 m;
- teistel järvedel, veehoidlatel, jõgedel, ojadel, allikatel, peakraavidel ja kanalitel ning maaparandussüsteemide eesvooludel – 10 m;
- maaparandussüsteemide eesvooludel valgalaga alla 10 km² – 1 m.

(Veeseadus § 29 lg 2 ja lg 4 p 4)

Nõuet kontrollitakse vaid VTK raames.

Taimekaitsevahendit võib veekaitsevööndis kasutada vaid taimehaiguste korral ja kahjurite puhanguliste kollete likvideerimisel, selleks peab olema aga Keskkonnaameti igakordne luba.

Tavaline veepiir on põhikaardil märgitud veekogu piir. Infot veekogude kohta (sh valgala pindala) leiab Keskkonnaregistrist <http://register.keskkonnainfo.ee>.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal KKI.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, kas taimekaitsevahendeid on kasutatud taimehaiguste ja/või kahjurite puhanguliste kollete likvideerimisel Keskkonnaameti loata või on veekaitsevööndis kasutatud väetist ja/või keemilist taimekaitsevahendit.

Ulatus – lähtutakse sellest, kui suurel osal (%) veekaitsevööndist on toimunud taimekaitsevahendi või väetise kasutamine.

Püsivus – lähtutakse sellest, kas nõudeid pole täidetud üks või rohkem korda taotluse aasta jooksul.

Hindamismaatriks

	1	2	3	4
	Mõju keskkonnale praktiliselt puudub	Mõju keskkonnale on vähene	Mõju keskkonnale on oluline	Mõju keskkonnale on väga suur
Tõsidus		On kasutatud taimekaitsevahendeid taimehaiguste ja/või kahjurite puhanguliste kollete likvideerimisel Keskkonnaameti loata	On kasutatud väetisi ja/või keemilisi taimekaitsevahendeid	
Ulatus		Kuni 10% veekaitsevööndi ulatusest	11% kuni 20% veekaitsevööndi ulatusest	Üle 20% veekaitsevööndi ulatusest
Püsivus		Üks kord taotluse aasta jooksul	Kaks korda taotluse aasta jooksul	Üle kahe korra taotluse aasta jooksul

Allikas: KKI

Taimekaitsevahendite kasutamise miinimumnõuded

VTK NÕUE 9: Taimekaitsetunnistuse alusel turustatava taimekaitsevahendi kasutaja peab olema läbinud taimekaitsekoolituse ja tal peab olema taimekaitsetunnistus.

(Taimekaitseeadus § 79 lg 1)

Taimekaitsevahendi turustamiseks, ostmiseks ja kasutamiseks peab olema taimekaitsetunnistus. Taimekaitsetunnistus peab olema nii ettevõtte omanikul kui ka selle töötajal, kes taimekaitsevahenditega kokku puutub. Ilma taimekaitsetunnistusest võib osta ja kasutada vaid teatud väikepakendis turule lubatud taimekaitsevahendeid, nende loetelu leiab PMA kodulehelt: <http://www.pma.agri.ee/download.php?getfile2=2548>.

Taimekaitsetunnistuse saamiseks tuleb läbida taimekaitsekoolitus. Koolituse korraldamise kohta leiab infot PMA kodulehelt: <http://www.pma.agri.ee/index.php?id=104&sub=132&sub2=465>.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal PMA.

Kui toetuse taotleja on kasutanud taimekaitsevahendeid, millede kasutamiseks on nõutav taimekaitsetunnistus ja tal tunnistus puudub või on aegunud, siis on tegemist rikkumisega.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, kas taimekaitsetunnistuse tähtaeg on ületatud või tunnistust ei ole ja pole ka varem olnud.

Ulatus – lähtutakse sellest, kui suurel osal kogu taotlusel märgitud haritavast maast on kasutatud tunnistuse alusel turustatavaid taimekaitsevahendeid ilma taimekaitsetunnistust omamata.

Püsivus – lähtutakse sellest, kui pika aja jooksul on kasutatud taimekaitsetunnistuse alusel turustatavat taimekaitsevahendit ilma kehtivat tunnistust omamata või kas ettevõttes teeb taimekaitsetöid äsja sellele tööle tulnud isik, kes pole veel jõudnud läbida taimekaitsekoolitust.

Hindamismatriks

	1	2	3	4
	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
Tõsidus	Tunnistuse kehtivusaeg ületatud	Tunnistust ei ole ja pole ka varem olnud		
Ulatus	Kuni 10%	10–25%	Üle 25%	
Püsivus	Kasutanud ilma kehtiva tunnistuseta kuni 1 aasta või uus taimekaitsetöötaja	Kasutanud ilma kehtiva tunnistuseta 1–5 aastat	Kasutanud ilma kehtiva tunnistuseta üle 5 aasta	

Allikas: PMA

VTK NÕUE 10: Kasutuses olev taimekaitsevahend, välja arvatud käsi- ja selgprits ning seade, mida kasutatakse teadustöös või näidisenä, peab läbima korralise tehnilise kontrolli iga 3 aasta järel.

(Taimekaitsevahendite seadus § 87 lg 1)

Taimekaitsevahendite korralise tehnilise kontrolli kord on kehtestatud Põllumajandusministri 29. aprilli 2005. a määrusega nr 51.

Taimekaitsevahendite tehnilise kontrolli teostajad on toodud PMA kodulehel <http://www.pma.agri.ee/index.php?id=104&sub=132&sub2=249>.

Foto: Emjay Smith/Fotolia

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal PMA.

Kui toetuse taotlejal on taimekaitsevahend, mis ei ole õigeaegselt tehnilist kontrolli läbinud ning ta on seda pritsimiseks kasutanud, siis on tegemist rikkumisega.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – nõude rikkumise tõsidust hinnatakse kahe punktiga.

Ulatus – lähtutakse sellest, kui suurel osal kogu taotlusel märgitud haritavast maast on pritsitud pritsiga, mis ei ole läbinud korralist tehnilist kontrolli.

Püsivus – lähtutakse sellest, kui pikka aega on töötatud pritsiga, mis pole läbinud korralist tehnilist kontrolli.

Hindamismatriks

	1	2	3	4
	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
Tõsidus		Kasutas taimekaitsetöödel pritsi, mis ei ole läbinud korralist tehnilist kontrolli ja on vanem kui 3 a		
Ulatus	Kuni 25%	25–50%	Üle 50%	
Püsivus	Ei ole läbinud tehnilist kontrolli kuni 6 kuud	Ei ole läbinud tehnilist kontrolli 6–12 kuud	Ei ole läbinud tehnilist kontrolli üle aasta	

Allikas: PMA

VTK NÕUE 11: Taotleja peab järgima taimekaitsevahendi ohutu hoidmise nõudeid.

(Taimekaitseseadus § 78 lg 5; Põllumajandusministri 20. aprilli 2006. a määrus nr 50 § 2)

Nõuded taimekaitsevahendi kasutamisele on kehtestatud põllumajandusministri määrusega nr 50 „Nõuded taimekaitsevahendite kasutamisele“, kus sätestatakse muuhulgas TKV ohutu kasutamise nõuded, isikukaitsevahendite kasutamise ja ohutusnõuded ning veekaitse nõuded.

Alanõue 11.1: Taimekaitsevahendit peab säilitama loetava märgistusega originaalpakendis hoiutingimustes, mis tagavad taimekaitsevahendi säilimise kasutuskõlblikuna. Taimekaitsevahendi suur pakend asetatakse põrandal hoidmise korral puitalusel.

Taimekaitsevahendi suureks pakendiks loetakse pakendeid alates 100 liitrist.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal PMA.

Kui toetuse taotleja ei hoia taimekaitsevahendeid loetava märgistusega originaalpakendis ja taimekaitsevahendite suuri pakendeid puidust alusel, siis on tegemist rikkumisega.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, kas taimekaitsevahendit hoitakse loetava märgistusega originaalpakendis või mitte ja kas taimekaitsevahendi suurt pakendit hoitakse puidust alusel või mitte. Vähemalt kahe tingimuse rikkumisel hinnatakse tõsidust kolme punktiga.

Ulatus – lähtutakse sellest, kui suures koguses (liitrit või kilogrammi) taimekaitsevahendi pakendeid ei hoita nõuete kohaselt.

Püsivus – lähtutakse sellest, kas rikkumist on võimalik lõpetada.

Hindamismaatriks

	1	2	3	4
	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
Tõsidus	Suurt pakendit ei hoita puitalusel	Ei ole originaalpakendis või originaalpakendis, mitteloetava märgistusega	Esineb vähemalt kahe nõude rikkumine	
Ulatus	Kuni 50 l või kg	50–200 l või kg	Üle 200 l või kg	
Püsivus	Suurt pakendit ei hoita puitalusel		Ei ole originaalpakend või mitteloetav märgistus	

Allikas: PMA

Alanõue 11.2: Taimekaitsevahendit võib säilitada selleks sobivas ruumis, väikese koguse puhul ka selleks ettenähtud konteineris või kapis, mis on lukustatud ja millel on mürgise aine puhul kasutatav hoiatusmärk.

Mürgise aine puhul kasutatav hoiatusmärk

Mittesobivaks ruumiks loetakse loomakasvatushoones ruume, kus peetakse loomi või hoitakse sööta või käideldakse sööta või loomakasvatussaadusi. Mittesobiv ruum on ka eluruum ja ruum, kus tegeletakse toidu käitlemisega.

Kui taimekaitsevahendi hoidmiseks ettenähtud kappi hoitakse loomakasvatushoones, peab see olema selgelt eraldatud toidust, söödast, ravimitest ja loomadest.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal PMA.

Kui toetuse taotleja ei säilita taimekaitsevahendeid selleks sobivas ruumis, mis on lukustatud ja millel peab olema mürgise aine puhul kasutatav hoiatusmärk, siis on tegemist rikkumisega.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, kas taimekaitsevahendite hoidmiseks kasutatav hoiuruum või hoiukapp on sobilik taimekaitsevahendite hoidmiseks ning kas hoiukoht on kindlalt lukustatud ja omab nõutavat hoiatusmärki.

Ulatus – lähtutakse sellest, kui suurt kogust (liitrit või kilogrammi) taimekaitsevahendeid hoitakse ettevõttes mitte-nõuetekohaselt.

Püsivus – lähtutakse sellest, kas taimekaitsevahendid on ajutises hoidmise kohas nõuetekohasesse hoiukohta paigutamiseni (nt on hoiuruum olemas, kuid remondis ja seetõttu hoitakse ajutiselt mujal) või on hoitud mittenõuetekohaselt käesoleva aasta jooksul.

Hindamismaatriks

	1	2	3	4
	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
Tõsidus	Hoiukohal puudub hoiatusmärki	Hoiukoht ei ole lukustatav	Hoiukoht ei ole lukustatav ja puudub hoiatusmärki	Hoiukoht puudub, TKV-d hoitakse õues või mittedobivas ruumis
Ulatus	Alla 50 l või kg	50–200 l või kg	Üle 200 l või kg	
Püsivus	Ajutine hoidmise koht		Hoitud käesoleva aasta jooksul	

Allikas: PMA

Alanõue 11.3: Taimekaitsevahendite hoiuruum peab vastama järgmistele nõuetele: olema vajaliku suurusega, hästi ventileeritav ja valgustatav; põrand peab olema vedelikku mitteläbilaskvast, keemilise aine toimele vastupidavast ja libisemisekindlast materjalist ning kõrge künnisega; siseseinad peavad olema siledad ja kergesti puhastatavad.

Taimekaitsevahendi hoiuruumi ei pea olema, kui taimekaitsetööd tellitakse teenusena. Kui taimekaitsevahendeid kasutatakse ise, peab olema selleks hoiuruum (väikese koguse puhul võib olla ka selleks ettenähtud konteiner või kapp).

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal PMA.

Kui toetuse taotleja hoiab taimekaitsevahendeid hoiuruumis, mis ei vasta nõuetele, siis on tegemist rikkumisega.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, kas hoiuruumis puudub künnis või on selle põrand vedelikku läbilaskev või puudub ventilatsioon või valgustus. Vähemalt kahe tingimuse rikkumisel hinnatakse tõsidust kolme punktiga.

Ulatus – lähtutakse sellest, kui suurt kogust (liitrit või kilogrammi) taimekaitsevahendeid hoitakse ettevõttes mitte-nõuetekohases hoiuruumis.

Püsivus – lähtutakse sellest, kas taimekaitsevahendid on ajutises hoidmise kohas nõuetekohasesse hoiuruumi paigutamiseni (nt on hoiuruum olemas, kuid remondis ja seetõttu hoitakse ajutiselt mujal) või on hoitud mittenõuetekohaselt käesoleva aasta jooksul.

Hindamismatriks

	1	2	3	4
	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
Tõsidus	Künnis puudub	Põrand vedelikku läbilaskev või ventilatsioon või valgustus puudub	Esineb vähemalt kahe nõude rikkumine	
Ulatus	Alla 50 l või kg	50–200 l või kg	Üle 200 l või kg	
Püsivus	Ajutine hoidmise koht		Hoitud käesoleva aasta jooksul	

Allikas: PMA

Alanõue 11.4: Taimekaitsevahendi hoidmiseks ettenähtud kapp peab asuma hoones, mis ei ole elamu ega loomakasvatushoone.

Kui taimekaitsevahendi hoidmiseks ettenähtud kappi hoitakse loomakasvatushoones, peab see olema selgelt eraldatud toidust, söödast, ravimitest ja loomadest. Kapp ei tohi olla ruumis, mis asub otseselt elamus või loomakasvatushoones (peab olema selgelt eraldatud toidust, söödast, ravimitest ja loomadest).

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal PMA.

Kui toetuse taotleja hoiab taimekaitsevahendeid kapis, mis asub otseselt hoones, mida kasutatakse ka elamu või loomakasvatushoonena, siis on tegemist rikkumisega.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, kas taimekaitsevahendi hoidmiseks kasutatav kapp asub selleks sobilikus kohas või mitte.

Ulatus – lähtutakse sellest, kui suur on kapi maht (m³).

Püsivus – lähtutakse sellest, kas hoidmise koht on kasutusel alaliselt või on tegemist ajutise, eriolukorrast (nt sobiv ruum on remondis) tingitud hoidmise kohaga.

Hindamismatriks

	1	2	3	4
	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
Tõsidus		Kapp asub loomakasvatushoones ja ei ole eraldatud toidust, söödast, ravimitest, loomadest	Kapp asub eluruumis	
Ulatus	Kuni 0,5 m ³	0,5–1 m ³	Üle 1 m ³	
Püsivus	Kasutab ajutise hoidmise kohana		Kasutab alalise hoidmise kohana	

Allikas: PMA

Alanõue 11.5: Taimekaitsevahendi hoiuruumis peab olema vedelikku imavat materjali nagu liiva, saepuru või turvast ning hari, kühvel ja veekindel anum pakendist välja valgunud taimekaitsevahendi kogumiseks. Hoiuruumis peavad olema nähtaval kohal esmaabi- ja tulekustutusvahendid ning häirekeskuse hädaabinumber 112.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal PMA.

Kui toetuse taotleja hoiab taimekaitsevahendeid hoiuruumis, mis ei vasta ülaltoodud nõuetele, siis on tegemist rikkumisega.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, kas taimekaitsevahendi hoidmiseks kasutatavas hoiuruumis on kõik nõutavad vahendid olemas või mitte. Vähemalt kahe tingimuse rikkumisel hinnatakse tõsidust kahe punktiga.

Ulatus – lähtutakse sellest, kui suurt kogust (liitrit või kilogrammi) taimekaitsevahendeid hoitakse hoiuruumis, milles puuduvad kohustuslikud vahendid.

Püsivus – lähtutakse sellest, kas rikkumine on kõrvaldatav.

Hindamismatriks

	1	2	3	4
	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
Tõsidus	Puuduvad vahendid väljanõrgunud TKV kogumiseks või tulekustutusvahendid või hädaabinumber	Esineb vähemalt kahe nõude rikkumine		
Ulatus	Alla 50 l või kg	50–200 l või kg	Üle 200 l või kg	
Püsivus	Nõude rikkumine kõrvaldatav			

Allikas: PMA

Alanõue 11.6: Taimekaitsevahendi tühja pakendit hoitakse taimekaitsevahendite hoiuruumis või selleks ettenähtud konteineris või kapis kuni pakendi üleandmiseni ohtlike jäätmete käitlejale.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal PMA.

Kui toetuse taotleja hoiab taimekaitsevahendi tühja pakendit mitte selleks ettenähtud kohas, siis on tegemist rikkumisega.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – lähtutakse sellest, kas taimekaitsevahendi tühjad pakendid on loputatud ja kas neid hoitakse hoiukohas või mitte.

Ulatus – lähtutakse sellest, kui suur (liitrites) on mittenõuetekohaselt hoitava tühja taara kogumaht.

Püsivus – lähtutakse sellest, kas tegemist on käesoleval aastal tekkinud või ka varasemast ajast pärit taaraga.

Hindamismaatriks

	1	2	3	4
	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
Tõsidus	Tühjad pakendid loputatud, kuid ei hoita hoiukohas	Tühjad pakendid loputamata ja ei hoita hoiukohas	Tühje pakendeid hoitakse õues	
Ulatus	Pakendite maht kuni 200 liitrit	Pakendite maht üle 200 liitri		
Püsivus	Käesoleva aasta taara	Käesoleva aasta ja vanem taara		

Allikas: PMA

Kasutatud terminid

ADI	ingl <i>Acceptable Daily Intake</i> , aktsepteeritav päevadoos – aine hinnanguline kogus toidus, väljendatuna lähtudes kehakaalust, mida võib manustada iga päev kogu elu jooksul ühtki tarbijat märkimisväärselt ohustamata, kõigi hindamise ajal teadaolevate faktide alusel võttes arvesse tundlikke elanikkonna rühmi (nt lapsed ja veel sündimata lapsed) (<i>EPN määrus (EÜ) nr 396/2005</i>)
Beeta-agonist (β-agonist)	kasvustimulaator (<i>Veterinaar- ja Toiduamet</i>)
Biostimulaator	loomade kasvu kiirendamiseks ja produktiivsuse tõstmiseks kasutatav aine (<i>ESTERM</i>)
Biotsiid	toimeaine või üht või mitut toimeainet sisaldav valmistis, mis on ette nähtud kahjulike organismide hävitamiseks või nende arvukuse kontrolli all hoidmiseks, kahjulike organismide tõrjeks või nende kahjustava toime ärahoidmiseks (nt desinfitseerivad ained, säilitusained, kahjuritõrjevahendid) (<i>Biotsiidiseadus</i>)
bluetongue	lammaste katarraalne palavik e sinikeelhaigus (<i>Veterinaar- ja Toiduamet</i>)
BSE	veiste spongiformne entsefalopaatia e „hullu lehma tõbi“ – veiste nakkushaigus, millesse nakatumise korral loom sureb närvikoe kahjustumise tõttu (<i>Veterinaar- ja Toiduamet</i>)
Delvotest	test antibiootiliste ainete jääkide määramiseks (<i>Jõudluskontrolli Keskus</i>)
Dioksiin	püsivate orgaaniliste ühendite üldnimetus. Moodustuvad peaaegu kõigi tööstuslike protsesside tulemusena, milles osalevad kloori sisaldavad ained (nt kloori sisaldavate jäätmete põletamisel, paberitööstuses kloorvalgendamist kasutades, PVC (polüvinüülkloriid) plastmasside tootmisel) (<i>Veterinaar- ja Toiduamet</i>)
Eelsegud	söödalisandite segud või ühe või mitme söödalisandi segud koos söödatoorainetega või tugiainena kasutatava veega, mis ei ole ette nähtud loomadele otse söötmiseks (<i>EPN määrus (EÜ) nr 1831/2003</i>)

Esmatootmine	<p>esmatoodete tootmine, pidamine või kasvatamine, kaasa arvatud saagikoristus, lüpsmine ja põllumajandusloomade kasvatamine enne tapmist. Esmatootmine hõlmab muu hulgas:</p> <ul style="list-style-type: none"> taimsete saaduste nagu teravilja, puuviljade, köögiviljade ja maitsetaimede kasvatamist ning nende vedu, ladustamist ja käitlemist (ilma nende esialgset kuju ja omadusi muutmata) ning edasist vedu ettevõttesse; toiduloomade kasvatamist ning sellega seotud toiminguid; lüpsmist ja piima hoiustamist; munade tootmist ja korjamist tootja valdustes (välja arvatud munade pakkimine); mee varumine ja sellega seotud toimingud <p>(Veterinaar- ja Toiduamet)</p>
Erisööt	<p>sööt, mis on oma koostise või tootmistehnoloogia poolest ette nähtud teatava erisöötamise eesmärgi rahuldamiseks ning mis on selgelt eristatav tavalisest söödast. Erisööt ei hõlma ravimsöötaid (EPN määrus (EÜ) nr 767/2009)</p>
Geomeetriline keskmine	<p>n astme juur n arvu korrutisest (nt $\sqrt[3]{8 \times 5 \times 2} = 4,30886938$, $n = 3$), libisev keskmine on mingi teatud perioodi keskmine (Vikipeedia)</p>
Haritav maa	<p>põllumaa ning viljapuu- ja marjaaiad (Veeseadus)</p>
Hüdrolüüs	<p>keemiline reaktsioon, kus keemiline ühend veega reageerides laguneb (Vikipeedia)</p>
Hüdrolüüsitud valgud	<p>loomsete kõrvalsaaduste hüdrolüüsi teel saadud keemilised ühendid (Veterinaar- ja Toiduamet)</p>
Jälgitavus	<p>võimalus jälgida sellist toitu, sööta, toidulooma või ainet, mis on mõeldud kasutamiseks toidus või söödas või mille puhul sellist kasutamist eeldatakse, kõigil tootmis-, töötlemis- ja turustamisetappidel (EPN määrus (EÜ) nr 178/2002)</p>
Kalajahu	<p>töödeldud loomne valk, mis on saadud veeloomadest, v.a mereimetajatest (Komisjoni määrus (EL) nr 142/2011)</p>
Koktsidiostaatikum	<p>ravim, mida kasutatakse ainuraksete parasiitide põhjustatud haiguste raviks. Enim on nad kasutuses lindude puhul (Veterinaar- ja Toiduamet)</p>
Kraadööpäev	<p>kraadööpäev on keskmise veetemperatuuri ja ööpäevade korrutis, kasutusel kalakasvatases (Põllumajandusministri 23. veebruari 2005. a määrus nr 21)</p>
Mükotoksiin	<p>looduslikud toksilised keemilised ühendid, mida toodavad hallitusseened (Jõudluskontrolli Keskus)</p>
Lõpptarbija	<p>toidu tarbija, kes ei kasuta kõnealust toitu toidukäitlemistoiingus või sellega seotud tegevuses (EPN määrus (EÜ) nr 178/2002)</p>
Puhvertsoon	<p>vahemaa meetrites pritsitava ala ja veepiiri vahel (Põllumajandusministri 20. aprilli 2006. a määrus nr 50)</p>

Põllumajandusmaa	viljelusmaa (põllumaa), püsirohumaat või püsiikultuuride all olev maa-ala (<i>Nõukogu määrus (EÜ) 73/2009 art 2 punkt h</i>). Veeseaduse mõistes on põllumajandusmaa haritav maa ja looduslik rohumaa
Ravimsööt	sööt, mis sisaldab veterinaarravimit ning mida töötlemata kujul kasutatakse looma söötmiseks raviomaduste või haigust ärahoidvate omaduste tõttu (<i>Söödaseadus</i>)
Salmonella	Salmonella perekonda kuuluvad bakterid, mis põhjustavad soolenakkust salmonelloosi (<i>Terviseamet</i>)
Segasööt	täis- või täiendsöödana loomade söötmiseks ettenähtud, söödalisanditega või -lisanditeta vähemalt kahe söödamerjali segu (<i>EPN määrus (EÜ) nr 767/2009</i>)
Skreipi	„kratsimistöbi“ – lammastel ja kitsedel esinev BSE-le vastav haigus (<i>Veterinaar- ja Toiduamet</i>)
Somaatilised rakud	udarakoe rakkude ja piimas leiduvate valgeliblede kogum. Terves, nakkusvabas udaras ei ületa somaatiliste rakkude arv 100 000/1 ml piima kohta (<i>Eesti Maaülikool</i>)
<i>Staphylococcus aureus</i>	bakteriliik stafülokoki perekonnast, võivad tekitada mitmesuguseid haigusi (<i>Vikipeedia</i>)
Söödakäitleja	füüsiline või juriidiline isik, kelle ülesandeks on tagada toidualaste õigusnormide nõuete täitmine tema kontrollitavas söödakäitlemisettevõttes (<i>EPN määrus (EÜ) nr 178/2002</i>)
Söödalisandid	ained, mikroorganismid või valmistised, välja arvatud söödatoorained ja eelsegud, mida lisatakse tahtlikult söödale või veele (<i>EPN määrus (EÜ) nr 1831/2003</i>)
Söödamaterjalid	peamiselt loomade toitumisvajaduste rahuldamiseks ette nähtud töötlemata, värsked või konserveeritud taimset või loomset päritolu tooted, neist tööstusliku töötlemise abil saadud tooted ning orgaanilised või anorgaanilised ained, kas söödalisanditega või ilma, mis on mõeldud loomadele söötmiseks kas töötlemata kujul, pärast töötlemist või segasööda koostises või eelsegude kandjatena (<i>EPN määrus (EÜ) nr 767/2009</i>)
Sööt	töödeldud, osaliselt töödeldud või töötlemata aine või toode, kaasa arvatud lisaained, mis on mõeldud loomade söötmiseks (<i>EPN määrus (EÜ) nr 178/2002</i>)
Želatiin	naturaalne lahustuv valk, mis on saadud loomade kontidest, toornahkadest, soontest ja kõõlustest pärit kollageeni osalise hüdrolüüsi teel (<i>Veterinaar- ja Toiduamet</i>)
Toidukäitleja	füüsiline või juriidiline isik, kelle ülesandeks on tagada toidualaste õigusnormide nõuete täitmine tema kontrollitavas toidukäitlemisettevõttes (<i>EPN määrus (EÜ) nr 178/2002</i>)

Toit	töödeldud, osaliselt töödeldud või töötlemata aine või toode, mis on mõeldud inimestele tarvitamiseks või mille puhul eeldatakse, et seda tarvitavad inimesed. Toidu alla kuuluvad ka joogid ja vesi (Veterinaar- ja Toiduamet)
TSE	transmissiivne spongiforme entsefalopaatia e nakkav ajukoe käsnjas kahjustus – loomadel esinev valguosakestest (prioonidest) põhjustatud surmaga lõppeva nakkushaiguse üldnimetus (Veterinaar- ja Toiduamet)
Turuleviimine	toidu või sööda valdamine müügi eesmärgil, kaasa arvatud müügiks pakkumine ja mis tahes muud liiki tasu eest või tasuta üleandmine ning müük, turustamine ja muud liiki üleandmine (EPN määrus (EÜ) nr 178/2002)
Täiendsööt	segasööt, milles on rohkesti teatavaid aineid, kuid mis oma koostiselt sobib looma päevase söödavajaduse rahuldamiseks ainult sel juhul, kui seda kasutatakse koos teiste söötadega (EPN määrus (EÜ) nr 767/2009)
Täissööt	segasööt, mis on oma koostiselt piisav looma päevase söödavajaduse rahuldamiseks (sööda keskmine üldkogus, mis 12-protsendilise niiskusesisalduse juures rahuldab kindlat liiki, kindlas eas või kindla tootlikkusega looma vajadused) (EPN määrus (EÜ) nr 767/2009)
Türeostaatiline	kilpnäärme talitlust tõkestav (ESTERM)
Verejahu	töödeldud loomne valk, mis on saadud vere või verefraktsioonide kuumtöötlemisel (Komisjoni määrus (EL) nr 142/2011)
Veretooted	verest või verefraktsioonidest saadud tooted, v.a verejahu (Veterinaar- ja Toiduamet)

LISAD

LISA 1. Kohustuslikud majandamisnõuded 2011. a

	KOHUSTUSLIKUD MAJANDAMISNÕUDED (KM) 1 – 15, 2011	
Direktiiv või määrus, millest nõuded tulenevad	KM 1 : LOODUSLIKU LINNUSTIKU KAITSE ja KM 5: KITSENDUSED KAITSEALAL, HOIUALAL JA PÜSIELUPAIGAS	Vastav Eesti seadus / märkused
KM 1 NÕUKOGU DIREKTIIV, 2.04.1979, loodusliku linnustiku kaitse kohta (79/409/EMÜ). Artiklid 3 (1),(2) (b); 4 (1), (2), (4) ja 5(a),(b),(d).	NÕUE 1: Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub kaitsealal, hoiualal või püsielupaigas, siis peab tal olema kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolek alljärgnevate tegevuste jaoks loa taotlemisel: 1) väikeehitise, sh lautri või paadisilla ehitamiseks 2) ehitusloale, projekteerimistingimustele 3) uue veekogu, mille veepeegli pindala on suurem kui 5 m ² , rajamiseks, kui selleks ei ole vaja anda vee-erikasutusluba või ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks	Nõue 1: Loodukaitseseadus (LK) § 14 lg 1, KM 1 – 5 kontroll: Keskonnainspektion kontrollib taotleja juures kohapeal
KM 5 NÕUKOGU DIREKTIIV, 21.05.1992, looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimeestiku kaitse kohta (92/43/EMÜ). Artiklid 6 ja 13 (1)(a).	NÕUE 2: Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub kaitseala või püsielupaiga sihtkaitsevööndis, siis on tal (juhul kui kaitse-eeskiri ei sätesta teisiti) keelatud: 1) majandustegevus (väetamine, taimekaitsevahendite kasutamine, rohumaade uuendamine poollooduslikel kooslustel, metsa istutamine, maaparandussüsteemi rajamine) 2) loodusvarade (maavara, maavaravaruna, loodusliku kivimi, setendi, vedeliku ja gaasi, mis ei ole maavaravaruna arvele võetud, kaitsealuste liikide isendite) kasutamine, pinnase teisaldamine ning vee ja jää võtmine pinnaveekogust rohkem kui 30 m ³ /ööpäevas	Nõue 2: LK seadus § 30 lg 2 ja 4, Vabariigi Valitsuse (VV) määrus kaitseala kaitse eeskiri, KKM ministri määrus – püsielupaiga kaitse eeskiri;
	NÕUE 3: Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub kaitseala või püsielupaiga piiranguvööndis, siis on tal (juhul kui kaitse-eeskiri ei sätesta teisiti) keelatud: 1) uute maaparandussüsteemide rajamine 2) veekogu veetaseme ja kaldajoone muutmine 3) puhtpuistute kujundamine, energiapuistu rajamine 4) biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine	Nõue 3: LK seadus §31 lg 2 ja VV määrus kaitseala kaitse eeskiri, Keskonnaministri (KKM) määrus – püsielupaiga kaitse eeskiri;
	NÕUE 4: Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub hoiualal, siis peab tal olema hoiuala valitseja nõusolek: 1) tee rajamiseks 2) loodusliku kivimi või pinnase teisaldamiseks 3) maaparandussüsteemi rajamiseks ja rekonstrueerimiseks 4) veekogu veetaseme ja kaldajoone muutmiseks 5) biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamiseks 6) loodusliku ja poolloodusliku rohuma ja poldri kultiveerimiseks või väetamiseks 7) puisniiduilmelisel alal puude raiumiseks	Nõue 4: LK seadus § 33 lg 1. Loodusliku kivimi all antud juhul mõeldakse rändrahne ja kive, mille läbimõõt on suurem kui 1 m ning näiteks ehituskeeluvööndis olevaid kive.
	NÕUE 5: Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub kaitsealal või püsielupaigas peab ta arvestama kaitse-eeskirjas toodud ajalise liikumispiiranguga või ajalise piiranguga niitmisele	Nõue 5: LK seadus § 30 lg 2 ja VV määrus kaitseala kaitse eeskiri, KKM ministri määrus – püsielupaiga kaitse eeskiri

	NÕUE 6: Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub kaitsealal, hoiuvalal või püsielupaigas, siis peab tal olema kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolek selle maa katastriüksuse kõlvikute piiride ja/või sihtotstarbe muutmiseks loa taotlemisel.	Nõue 6: LK seadus § 14 lg 1 p 1. Eesti liigid, kes võiksid kasvada niidul ja kuuluvad IV lisasse, on järgmised: karvane maarjalepp III kat; nõmmenelk II kat; kaunis kuldking II kat, harilik kobarpea I kat; Saaremaa robirohi II kat; eesti soojunikas III kat; püst-linalehik II kat; palu-karukell III kat
	KM 2: PÕHJAVEE KAITSE OHTLIKEST AINETEST LÄHTUVA REOSTUSE EEST	
KM 2 NÕUKOGU DIREKTIIV, 17. detsember 1979, põhjavee kaitse kohta teatavatest ohtlikest ainetest lähtuva reostuse eest (80/68/EMÜ) Artiklid 4 ja 5.	NÕUE 1: Veeseaduse § 26 ⁵ lõike 7 alusel kehtestatud nimistusse 1 kuuluvate ohtlike ainete ja prioriteetsete ainete ja prioriteetsete ohtlike ainete juhtimine pinnavette ning nimetatud ainete ja muude saasteainete juhtimine otse põhjavette on keelatud, välja arvatud erandjuhtudel vee erikasutusloa alusel. Nimistusse 2 kuuluvate ohtlike ainete ja prioriteetsete ainete juhtimine pinnavette ja põhjavette on lubatud vee erikasutusloa alusel vastavalt veeseaduse § 26 ¹¹ . NÕUE 2: Naftasaaduste hoidmisehitised peavad vastama Veeseaduse § 26 lg 3, 4 p 2 nõuetele	Nõue 1: Tuleb järgida Veeseaduse § 26 ⁵ lg 6 – 9, 11; Veekeskonnale ohtlike ainete nimistud 1 ja 2 on kehtestatud keskkonnaministri 21.07.2010 määrusega nr 32. Nõue 2: Veeseadus § 26 lg 3, 4 p 2
	KM 3: REOVEESETTE KASUTAMINE	
KM 3 NÕUKOGU DIREKTIIV, 12.06.1986, keskkonna ja eelkõige pinnase kaitsmise kohta reoveesetete kasutamisel põllumajanduses (86/278/EMÜ). Artikkel 3.	NÕUE 1: Vastavalt veeseaduse § 26 1 lg 2 nõuetele kasutatakse põllumajanduses ainult töödeldud reoveesetete. Põllumajanduses, haljastuses ja rekultiveerimisel reoveesetete kasutamise nõuded kehtestab KK minister määrusega.	Nõue 1: Veeseadus § 26 ¹ lg 2 ja KKM 30.12.2002 määrus nr 78
	NÕUE 2: Maal, kuhu on laotatud setet, ei tohi aasta jooksul pärast laotamist kasvatada köögivilja või marju, maitse- ja ravimtaimi toiduks või söödaks ning kahe kuu jooksul pärast laotamist karjatada loomi või varuda loomasööta.	Nõue 2: KKM määrus nr.78 § 12 lg 2
	NÕUE 3: Reoveesetete kasutajal on selle kasutamiseks andja poolt väljastatud dokumendid sette töötlusviisi ja selle analüüsi tingimuste kohta ning sette kasutamise üle peetakse arvestust	Nõue 3: KKM määrus nr. 78 § 13
	KM 4: NITRAADIREOSTUSE VÄLTIMINE NITRAADITUNDLIKUL ALAL	
KM 4 NÕUKOGU DIREKTIIV, 12.12.1991, veekogude kaitsmise kohta põllumajandusest lähtuva nitraadireostuse eest (91/676/EMÜ). Artiklid 4 ja 5.	NÕUE 1: Orgaanilisi ja mineraalväetisi ei tohi laotada 1. detsembrist kuni 31. märtsini ja muul ajal, kui maapind on kaetud lumega, külmutatud või perioodiliselt üleujutatud, või veega küllastunud maale	Nõue 1: Veeseadus (VS) § 26 ¹ lg 4 ²
	NÕUE 2: Väetise laotamine pinnale on keelatud haritaval maal, mille maapinna kalle on üle 10%. Kui maapinna kalle on 5–10%, on pinnale väetise laotamine keelatud 1. novembrist kuni 15. aprillini.	Nõue 2: VS §26 ¹ lg 4 ¹
	NÕUE 3: Allikate ja karstilahtrite ümbruses on 10 m ulatuses veepiirist või karstilahtrite servast keelatud väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamine ning vee kvaliteeti ohustav muu tegevus	Nõue 3: VS § 26 ¹ lg 5

	NÕUE 4: Põllumajandusloomade pidamisel peab sõnnikuhoidla või sõnniku- ja virtsahoidla mahutama vähemalt nende 8 kuu sõnniku ja virtsa. Kui sügavallapanuga laut ei mahuta kaheksa kuu sõnnikukogust, peab laudal olema ülejääva koguse mahutav sõnnikuhoidla. Sõnnikuga kokkupuutuvad konstruktsioonid peavad vastama sõnnikuhoidlale esitatavatele nõuetele. Kui loomapidaja suunab sõnniku hoidmisele või töötlemisele oma ettevõtte teise hoidlasse või töötlemiskohta või lepingu alusel teise isiku hoidlasse või töötlemiskohta, peab loomakasvatushoone kasutamisel olema tagatud lekketundlik hoidla olemasolu, mis mahutab vähemalt ühe kuu sõnnikukoguse.	Nõue 4: VS §26 ² lg 2, 3 ja 3 ¹
	NÕUE 5: Põllumajanduslooma peab hoidma loomapidamishoones tekkinud sõnnikut sõnnikuhoildes ja/või aunades, sõnnikuaun paikneb veeobjektide suhtes nõutud kaugusel ning aunades hoidmise tingimustest peetakse kinni.	Nõue 5: VS § 26 ² lg 5, § 26 ³ lg 6; § 29 lg 1–4; Vabariigi Valituse (VV) määrus 17 § 6 lg 1-2 ja VV määrus 288 § 6 lg 1-3 + Lisa 2: "nõutud kaugused" kehtivates seadusaktides
	NÕUE 6: NTA alal on sõnniku- ja mineraalväetisega kokku lubatud anda haritava maa ühe hektari kohta keskmisena kuni 170 kg lämmastikku aastas. Mineraallämmastiku kogused, mis on suuremad kui 100 kg hektarile, tuleb anda jaotatult. NTAl tohib lubatud lämmastiku üldkogusest anda mineraalväetisega haritava maa ühe hektari kohta keskmisena mitte üle 140 kg aastas.	Nõue 6: VS §26 ³ lg 3, lg 4, lg 5, lg 6
	NÕUE 7: Mineraalväetise hoidla peab olema ehitatud nii, et väetis ei satuks keskkonda.	Nõue 7: VS §26, VV määrus nr 288 § 2 ja 3 link Veeseadusele link Vabariigi Valitusele 28. aug. 2001 määrusele nr. 288
	KM 6 – 8: LOOMADE IDENTIFITSEERIMINE JA REGISTREERIMINE	
KM 6 Nõukogu 15. juuli 2008. aasta direktiiv 2008/71/ EÜ sigade identifitseerimise ja registreerimise kohta (ELT L 213, 8.8.2005, lk 31). Artiklid 3, 4 ja 5	NÕUE 1: Loomapidaja peab PRIA-s registreerima veiste, lammaste, kitsede ja sigade pidamiseks kasutatavad loomakasvatushooned ja -rajatised ning loomade pidamiseks piiritletud alad. Tegevusvaldkonna või registriandmete muutumisel, loomapidamise lõpetamisel, peab loomapidaja esitama sellekohased andmed kirjalikult PRIA-le seitsme tööpäeva jooksul muudatustest arvates.	Nõue 1: Põllumajandusministri määrus nr 88 § 1, § 3 lg 10 Kontroll: VTA kohapealne kontroll, PRIA administratiivne kontroll.
	NÕUE 2: Veis peab olema identifitseeritav nõuetele vastavate kõrvamärkidega, mis kinnitatakse veise kummassegi kõrva 20 päeva jooksul alates looma sündimise päevast või enne nimetatud tähtaja möödumist looma ühest karjast teise või tapamajja viimise korral.	Nõue 2: Põllumajandusministri määrus nr 128 § 3 lg 4, § 6, § 7 lg 1, § 9 Kontroll: VTA kohapealne kontroll.

<p>KM 7 Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 17. juuli 2000. aasta määrus (EÜ) Nr 1760/2000 veiste identifitseerimise ja registreerimise süsteemi loomise, veiseliha ja veiselihatoodete kohta (EÜT L 204, 11.8.2000 lk 1). Artiklid 4 ja 7</p> <p>KM 8 Nõukogu 17. detsembril 2003. a. määrus (EÜ) nr 21/2004, millega kehtestatakse lammaste ja kitsede identifitseerimise ja registreerimise süsteem (ELT L 5, 9.1.2004, lk 8). Artiklid 3, 4 ja 5</p>	<p>NÕUE 3: Lammas ja kits peavad olema identifitseeritavad nõuetele vastavalt ja märgistatakse kuue kuu jooksul alates looma sündimise päevast või enne nimetatud tähtaja möödumist looma ühest karjast teise või tapamajja viimise korral.</p>	<p>Nõue 3: Põllumajandusministri määrus nr 128 § 3 lg2, § 4, § 7 lg1, § 9</p> <p>Kontroll: VTA kohapealne kontroll</p>
	<p>NÕUE 4: Siga peab olema märgistatud nõuetele vastavalt, kui on liikunud välja loomakasvatushoonest või -rajatisest või loomade pidamiseks piiritletud alalt, kus siga sündis.</p>	<p>Nõue 4: Põllumajandusministri määrus nr 128 § 3 lg 3, § 5, § 9</p> <p>Kontroll: VTA kohapealne kontroll</p>
	<p>NÕUE 5: Veise, lamba, kitse, sea kõrvamärgi kadumise või loetamatuks muutumise korral peab loomapidaja täitma nõutud vormi ja esitada selle PRIA-le kahe päeva jooksul arvates kõrvamärgi kadumisest või loetamatuks muutumisest ja kinnitama põllumajandusloomale uue kõrvamärgi seitsme päeva jooksul arvates selle Jõudluskontrolli Keskusest väljastamisest</p>	<p>Nõue 5: Põllumajandusministri määrus nr 128 § 10 lg2, 4</p> <p>Kontroll: VTA kohapealne kontroll, PRIA administratiivne kontroll.</p>
	<p>NÕUE 6: Loomapidaja omab karjas oleval veisel täidetud veisepassi, selle kadumise, loetamatuks muutumise või selles vigade avastamise korral esitab loomapidaja taotluse uue veisepassi saamiseks PRIA-le seitsme päeva jooksul asjakohase sündmuse toimumisest arvates.</p>	<p>Nõue 6: Põllumajandusministri määrus nr 128 § 7 lg3,5</p> <p>Kontroll: VTA kohapealne kontroll</p>
	<p>NÕUE 7: Loomapidaja peab nõuetekohast arvestus tema poolt peetavate veiste, lammaste, kitsede ja sigade üle ning säilitab arvestusdokumendid kolme aasta jooksul alates põllumajanduslooma karjast väljaliikumise, hukkamise, kadumise ja tapmise päevast.</p>	<p>Nõue 7: Põllumajandusministri määrus nr 128 § 12</p> <p>Kontroll: VTA kohapealne kontroll</p>
	<p>NÕUE 8: Loomapidaja edastab PRIA-le nõutud vormis andmed oma veiste, lammaste ja kitsede märgistamise, liikumise, hukkamise, kadumise, tapmise (oma tarbeks lihaks, lihaks tapamajas, hädatapp, kontrolltapmine), Eestist väljaviimise või Eestisse sissetoomise kohta EL liikmesriigist või ühendusevälisest riigist 7 päeva jooksul alates eelpool loetletud sündmuse toimumisest.</p>	<p>Nõue 8: Põllumajandusministri määrus nr 128 § 7lg1, Vabariigi Valitsuse määrus nr 184 § 14 lg1</p> <p>Kontroll: PRIA administratiivne kontroll.</p>

	KM 9 – 12: RAHVA-, LOOMA- JA TAIMETERVIS, alates 2011	
Nõukogu 15. juuli 1991. aasta direktiiv 91/414/EMÜ taimekaitsevahendite turuleviimise kohta (EÜT L 230, 19.8.1991, lk 1). Artikkel 3.	KM 9: TAIMEKAITSEVAHENDITE KASUTAMINE	
	NÕUE 1: Kasutada tohib ainult Eestis turule lubatud taimekaitsevahendeid	Nõue 1: Taimekaitseadus § 62 lg 2
	NÕUE 2: Taimekaitsevahendit tohib kasutada ainult märgistusel nimetatud tingimustel, otstarbel, viisil ja kulunormide piires	Nõue 2: Taimekaitseadus § 78 lg 1 KM 9 kontroll: Põllumajandusamet (PMA)
Nõukogu 29. aprilli 1996. aasta direktiiv 96/22/EÜ, mis käsitleb teatavate hormonaalse või türeostaatilise toimega ainete ja beetagonistide kasutamise keelamist loomakasvatuses (EÜT L 125, 23.5.1996, lk 3). Artikli 3 punktid a, b, d ja e ning artiklid 4, 5 ja 7.	KM 10: HORMOONIDE KASUTAMINE LOOMAKASVATUSES	
	NÕUE 1: Turustada ei tohi inimtoiduks loomi ja neilt pärit loomseid saadusi, kellele on manustatud keelatud aineid ning ravimeid või kui loomaarsti poolt määratud ravimi keeluaeg ei ole möödas.	Nõue 1: Põllumajandusministri määrus (12.01.2009) nr 5 § 1; Toiduseadus § 22 lg 4 KM 10 – 15 kontroll: Veterinaar- ja Toiduamet (VTA)
Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 28. jaanuari 2002. a määrus (EÜ) nr 178/2002, millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused (EÜT L 31, 1.2.2002, lk 1) artiklid 14 ja 15, artikli 17 lõige 1 (1), artiklid 18, 19 ja 20. (1) Mida on täpsemalt rakendatud järgmiste õigusaktidega: — Määrus (EÜ) nr 852/2004: artikli 4 lõige 1 ning I lisa A osa (II jaotise punkti 4 alapunktid g, h ja j, punkti 5 alapunktid f ja h, punkt 6; III jaotise punkti 8 alapunktid a, b, d ja e, punkti 9 alapunktid a ja c).	KM 11: TOIDU- JA SÖÖDAOHUTUS	
	NÕUE 1: Turuleviidav toit peab olema ohutu inimese tervisele ning vastama õigusaktides sätestatud nõuetele.	Nõue 1: EPN määrus (EÜ) nr 178/2002 art 14; Toiduseadus § 12 lg 1
	NÕUE 2: Sööt peab olema ohutu inimese ja looma tervisele.	Nõue 2: EPN määrus (EÜ) nr 178/2002 art 15; Söödaseadus § 4 lg 2
	NÕUE 3: Esmatoodete tootmisega tegelevad toidukäitlejad peavad tagama suurimas võimalikus ulatuses esmatoodete kaitse saastumise eest, võttes arvesse esmatoodete mis tahes järgnevat töötlemist.	Nõue 3: EPN määrus (EÜ) nr 852/2004 art 4 lg 1 ning lisa I A osa (II jaotise punkti 4 alapunktid g, h ja j, punkti 5 alapunktid f ja H, punkt 6
NÕUE 4: Esmatoodete tootmisega tegelevad toidukäitlejad peavad pidama arvestust ja säilitama andmeid asjakohasel viisil ja asjakohase aja jooksul ohtude ohjamiseks võetud meetmete kohta.	Nõue 4: EPN määrus (EÜ) nr 852/2004: III jaotise punkti 8 alapunktid a, b, d ja e, punkti 9 alapunktid a ja c	

<p>— Määrus (EÜ) nr 853/2004: artikli 3 lõige 1 ja III lisa IX jao 1. peatükk (I jaotise punkti 1 alapunkti b, c, d ja e, I jaotise punkti 2 alapunkti a alajaotused i, ii ja iii, alapunkti b alajaotused i ja ii ning alapunkt c, I jaotise punktid 3, 4 ja 5, II jaotise A osa punktid 1, 2, 3 ja 4, II jaotise B osa punkti 1 alapunktid a ja d, punkt 2 ja punkti 4 alapunktid a ja b), III lisa X jao 1. peatüki punkt 1.</p> <p>— Määrus (EÜ) nr 183/2005: artikli 5 lõige 1 ja I lisa A osa (I jaotise punkti 4 alapunktid e ja g, II jaotise punkti 2 alapunktid a, b ja e), artikli 5 lõige 5 ja III lisa punktid 1 ja 2 ning artikli 5 lõige 6.</p> <p>— Määrus (EÜ) nr 396/2005: artikkel 18.</p>	NÕUE 5: Toorpiim peab olema nõuetekohane ja pärinema kliiniliselt tervetelt loomadelt. Lüpsiseadmed ja ruumid, kus piima hoitakse, käsitsetakse või jahutatakse on paigaldatud ja ehitatud piima saastumisohtu maksimaalselt piiravalt. Lüpsimine sooritatakse hügieeniliselt. Vahetult pärast lüpsi tuleb piim hoida puhtas kohas, mis on projekteeritud ja varustatud saastamist vältivalt.	Nõue 5: Toiduseadus § 12 lg 1 ja § 21 lg 1; Põllumajandusministri (15.06.2006) määrus nr 72 § 4; Põllumajandusministri (15.06.2006) määrus nr 71 § 2 lg 3, 4 ja § 5 lg 3
	NÕUE 6: Kuni tarbijale müügini tuleb mune hoida puhtalt, kuivalt, lõhnavabalt, löökide eest efektiivselt kaitstult ja otsese päikese eest varjus.	Nõue 6: EPN määrus (EÜ) nr 853/2004 III lisa X jao I peatüki punkt 1
	NÕUE 7: Sööta tuleb käidelda ohutult, puhastel pindadel ja puhaste seadmetega ning hoida eraldi ohtlikest ainetest, et vältida sööda saastumist. Tuleb tagada sööda õige jaotamine.	Nõue 7: EPN määrus (EÜ) nr 183/2005 I lisa A osa I peatüki punkt 4 e ja III lisa punkt 1 ja 2
	NÕUE 8: Söödakäitlejad peavad arvet eelkõige järgmise üle: a) taimekaitsevahendite ja biotsiidide kasutamine; b) geneetiliselt muundatud seemnete kasutamine; c) iga sissetulnud sööda allikas ja kogus ning iga väljaläinud sööda sihtkoht ja kogus.	Nõue 8: EPN määrus (EÜ) nr 183/2005 I lisa A osa II peatüki punkt 2; EPN määrus (EÜ) nr 178/2002 art 18 lg 2 ja 3
	NÕUE 9: Hankida ja kasutada tohib üksnes sööta, mis pärineb Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EÜ) nr 183/2005 alusel registreeritud ja/või tunnustatud söödakäitlejatelt.	Nõue 9: EPN määrus (EÜ) nr 183/2005 art 5 lg 6
	NÕUE 10: Käitleja peab tagama turuleviidava või loomadele söödetava toidu ja sööda vastavuse pestitsiidide jääkide piirnormidele Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EÜ) nr 396/2005 artikli 18 kohaselt.	Nõue 10: EPN määrus (EÜ) nr 396/2005 art 18
	NÕUE 11: Käitleja peab tagama toidu jälgitavuse Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EÜ) nr 178/2002 artikli 18 kohaselt.	Nõue 11: EPN määrus (EÜ) nr 178/2002 art 18; Toiduseadus § 23
	NÕUE 12: Toidukäitleja vastutab käideldava toidu ning käitlemise nõuetekohasuse eest ja on kohustatud kasutama kõiki võimalusi selle tagamiseks. Isik on kohustatud abistama järelvalveametnikku käesoleva seadusega ja teiste õigusaktidega ettenähtud ülesannete täitmisel.	Nõue 12: EPN määrus (EÜ) nr 178/2002 art 19; Toiduseadus § 22 lg 1 ja § 48 lg 4
	NÕUE 13: Söödakäitleja põhjendatud kahtluse korral, et sööt ei vasta söödaohutusnõuetele ja võib olla ohtlik inimese või looma tervisele, algatab ta koheselt sööda käitlemisest eemaldamise, teavitab sellest viivitamata Veterinaar- ja Toiduametit (VTA) ning teeb VTAga koostööd.	Nõue 13: EPN määrus (EÜ) nr 178/2002 art 20; Söödaseadus § 4 lg 7
	Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 22. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 999/2001, millega sätestatakse teatavate transmissiivsete spongiosete entsefalopaatiate vältimise, kontrolli ja likvideerimise eeskirjad (EÜT L 147, 31.5.2001, lk 1) artiklid 7, 11, 12, 13 ja 15	KM 12: TSE
NÕUE 1: Põllumajandusloomadele ei tohi sööta neile keelatud loomset proteiini.		Nõue 1: EPN määrus (EÜ) nr 999/2001 art 7
	NÕUE 2: TSE esinemise kahtluse või diagnoosimise korral tuleb koheselt teavitada Veterinaar- ja Toiduametit ning järgida TSE tõrje tegevusjuhendit.	Nõue 2: EPN määrus (EÜ) nr 999/2001 art 11, 12, 13 ja 15

	KM 13 – 15: LOOMAHAIGUSTEST TEATAMINE, alates 2011	
<p>KM 13: Nõukogu 18. novembri 1985. aasta direktiiv 85/511/EMÜ, millega kehtestatakse ühenduse meetmed suu- ja sõrataudi tõrjeks (EÜT L 315, 26.11.1985, lk 11) artikkel 3.</p>	<p>NÕUE 1: lisa I nimetatud loomataudi kahtluse korral tuleb viivitamatult teavitada piirkonda teenindavat volitatud veterinaararsti või järelvalveametnikku.</p>	<p><i>Nõue 1: EN direktiiv (EMÜ) nr 511/1985 art 3; EN direktiiv (EMÜ) nr 119/1992 art 3; EN direktiiv (EMÜ) nr 75/2000 art 3</i></p>
<p>KM 14: Nõukogu 17. detsembri 1992. aasta direktiiv 92/119/EMÜ, millega kehtestatakse üldised ühenduse meetmed teatavate loomahaiguste tõrjeks ja konkreetsed meetmed seoses sigade vesikulaarhaigusega (EÜT L 62, 15.3.1993, lk 69) artikkel 3. KM 15: Nõukogu 20. novembri 2000. aasta direktiiv 2000/75/EÜ, millega kehtestatakse erisätted lammaste katarraalse palaviku tõrjeks ja likvideerimiseks (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 74) artikkel 3.</p>	<p>Lisa I Suu- ja sõrataud Veiste katk Väikemäletsejaliste katk Sigade vesikulaarhaigus Lammaste katarraalne palavik Hirvede episootiline hemorraagia Lammaste ja kitsede rõuged Vesikulaarne stomatiit Sigade aafrika katk Nodulaarne dermatiit Rifti oru palavik</p>	

LISA 2. Eesti taimekaitsevahendite registrist 2007.–2010. a kustutatud taimekaitsevahendid (seisuga mai 2011)

Eesti taimekaitsevahendite registrist 2007, 2008, 2009 ja 2010 a kustutatud taimekaitsevahendid turule lubamise tähtaja lõppemise või firma taotluse alusel

Bariton FS	1.02.2010
Betanal Progress AM	28.02.2009
Bion 50 WG	22.04.2008
Bravo 500 SC	1.03.2010
Chinook FS 200	31.12.2008
Compass	1.09.2009
DiPel SC	27.02.2007
Ei umbrohtudele murus	1.12.2010
Euparen M WG 50	31.12.2008
Feroflor YT	22.04.2008
Harmony Extra	1.03.2010
Kolloidväävel	17.01.2008
Kontakttwin	28.02.2009
Monceren FS 250	31.12.2008
MSS CIPC 50 M	7.05.2009
Neko Kevadpirts	1.01.2010
Pestoxin	1.01.2010
Phobi Grains	1.01.2010
Phostek	1.01.2010
Raid House & Garden	2.03.2007
Raxil 060 FS	1.01.2010
Ridomil Gold MZ 68 WP	14.02.2007
Rombus 250 EC	12.06.2008
Rovral 255 FLO	24.04.2009
Rovral 50 WP	24.04.2009
Schultz Instant Insect spray	1.01.2010
Sekator 19 WG	31.12.2008
Sereno	1.07.2010
Sphere 267,5 EC	31.12.2008
Vaskoksiidkloriid	17.01.2008
Vaskvitriol	17.01.2008
Väävel	17.01.2008

LISA 3. Nimekiri toimeainetest, mis on kustutatud direktiivi 91/414 lisast I (seisuga mai 2011)

Nimekiri toimeainetest, mis on kustutatud dir 91/414 lisast I

Toimeaine	Toimeainet sisaldanud preparaadi nimi	Eesti tkv registrist eemaldamise kuupäev
benomüül	Fundazol 50 WP	30.06.2003
desmetriin	Semeron 25 WP	1.08.2003
diafentiuroon	Pegasus 250 SC	1.08.2003
dikloroprop	Danamix	1.08.2003
ethirimol	Ferrax	1.08.2003
fenpikloniil	Beret 050 FS	1.08.2003
flamprop-M-isopropüül	Suffix BW	8.09.2003
formotioon	Anthio 25 EC	1.08.2003
furatiokarb	Rapcol TZ 46 WS	1.08.2003
haloksüfop-R metüülester	Zellek Super	19.12.2007. Turustamine lubatud kuni 19. juunini 2008 ja kasutamine lubatud kuni 19.12.2008
imasapüür	Arsenal 250	saime ajutise kasutamise loa kuni 31.12.2007
malatioon	Malasiin	06.12.2007. Turustamine lubatud kuni 6. juunini 2008 ja kasutamine lubatud kuni 06.12.2008
metalaksüül	Rapcol TZ 46 WS	1.08.2003
metüülbromiid	Mebrom 100	18.03.2009. Turustamiseks ja kasutamiseks pikendamist ei ole
oksadiksüül	Oksihom, Sandofan 25 WP, Sandofan M8	1.08.2003
prometriin	Gesagard 500 FW	saime ajutise kasutamise loa kuni 31.12.2007
simasiin	Simuran	1.06.2004
terbutriin	Topogard 50 WP	1.08.2003
terbutriin	Logran Extra 62 WG	1.08.2003
tetrametriin	Schultz Bug Spray Whitefly-Mealibug	1.08.2003
triasimaat	Aztec	31.12.2005
tridemorf	Tango	1.05.2004
trifluraliin	Treflan Super, Triflurex 24 EC, Triflurex 48 EC	20.03.2008. Turustamine lubatud kuni 20. septembrini 2008, kasutamine kuni 20. märtsini 2009
tsüanasiin	Bullet, Bladex 500 SC	Bladex 500 SC (saime ajutise kasutamise loa kuni 31.12.2007)

Sama nimekiri preparaaside järgi

Toimeainet sisaldanud preparaadi nimi	Toimeaine	Eesti tkv registrist eemaldamise kuupäev
Anthio 25 EC	formotioon	1.08.2003
Arsenal 250	imasapüür	saime ajutise kasutamise loa kuni 31.12.2007
Aztec	triasimaat	31.12.2005
Beret 050 FS	fenpikloniil	1.08.2003
Bullet, Bladex 500 SC	tsüanasiin	Bladex 500 SC (saime ajutise kasutamise loa kuni 31.12.2007)
Danamix	dikloroprop	1.08.2003
Ferrax	ethirimol	1.08.2003
Fundazol 50 WP	benomüül	30.06.2003
Gesagard 500 FW	prometriin	saime ajutise kasutamise loa kuni 31.12.2007
Logran Extra 62 WG	terbutriin	1.08.2003
Malasiin	malatioon	06.12.2007. Turustamine lubatud kuni 6. juunini 2008 ja kasutamine lubatud kuni 06.12.2008
Mebrom 100	metüülbromiid	18.03.2009. Turustamiseks ja kasutamiseks pikendamist ei ole
Oksihom, Sandofan 25 WP, Sandofan M8	oksadiksüül	1.08.2003
Pegasus 250 SC	diafentiuroon	1.08.2003
Rapcol TZ 46 WS	furatiokarb	1.08.2003
Rapcol TZ 46 WS	metalaksüül	1.08.2003
Schultz Bug Spray Whitefly-Mealibug	tetrametriin	1.08.2003
Semeron 25 WP	desmetriin	1.08.2003
Simuran	simasiin	1.06.2004
Suffix BW	flamprop-M-isopropüül	8.09.2003
Zellek Super	haloksüfop-R metüülester	19.12.2007. Turustamine lubatud kuni 19. juunini 2008 ja kasutamine lubatud kuni 19.12.2008
Tango	tridemorf	1.05.2004
Topogard 50 WP	terbutriin	1.08.2003
Treflan Super, Triflurex 24 EC, Triflurex 48 EC	trifluraliin	20.03.2008. Turustamine lubatud kuni 20.septembrini 2008, kasutamine kuni 20. märtsini 2009

LISA 4. Põllukultuuride sugukondadesse kuulumise nimekiri

Põllukultuuride sugukondadesse kuulumise nimekiri

Sugukond	Kultuurtaim
Kõrrelised	Nisu, rukis, oder, kaer, tritikale, mais
Liblikõielised	Ristik, lutsern, mesikas, lupiin, ida-kitsehernes, hernes, uba, vikk
Maavitsalised	Kartul, tomat, tubakas, paprika
Kõrvitsalised	Kurk, kõrvits, melon, arbuus
Sõstralised	Sõstar
Maltsalised	Peet
Roosõielised	Maasikas, murakas, õunapuu, pirnipuu, ploomipuu, vaarikas, kirss, kreek, aroonia, ebaküdoonia, karusmari
Tatralised	Tatar
Sarikalised	Porgand, till, köömen, põldsinep, petersell, koriander, pastinaak
Ristõielised	Kapsas, brokoli, kaalikas, naeris, raps, rüps, rõigas, redis
Linalised	Lina
Laugulised	Sibul, küüslauk, porru
Korvõielised	Kummel, päevalill, salat,
Kanarbikulised	Kultuurmustikas, -jõhvikas
Kanepilised	Humal
Viinapuulised	Viinapuu
Hõbepuulised	Astelpaju

LISA 5. Väljavõte Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 29. aprilli 2004. a määrusest (EÜ) nr 853/2004, millega sätestatakse nõuded toorpiima tootmisele

III LISA

IX JAGU: TOORPIIM JA PIIMATOOTED

I PEATÜKK: TOORPIIM — ESMATOOTMINE

Toorpiima tootvad või vajaduse korral koguvad toidukäitlejad peavad tagama vastavuse järgmistele käesolevas peatükis sätestatud nõuetele.

I. SANITAARNÕUDED TOORPIIMA TOOTMISELE

1. Toorpiim peab olema pärit loomadelt:

- a) kes ei ilmuta inimestele piima kaudu kanduda võivate nakkushaiguste sümptomeid;
- b) kelle üldine tervislik seisukord on hea, kes ei ilmuta piima saastata võiva taudi sümptomeid ja eelkõige ei põe mistahes suguelundite eritistega nakkust, enteriiti koos kõhulahtisuse ja palavikuga või äratuntavat udarapõletikku;
- c) kellel pole piima kahjustada võivaid udarahaavu;
- d) kellele pole manustatud keelatud aineid ega tooteid ning kes pole saanud keelatud ravi direktiivi 96/23/EÜ tähenduses
ja
- e) kelle suhtes, kui neile on manustatud lubatud tooteid või aineid, on järgitud nende toodete või ainete puhul ettenähtud keeluaegu.

2. a) Eelkõige brutselloosi arvestades peab toorpiim olema pärit:

- i) lehmadel või pühvlitelt, kes kuuluvad karja, mis direktiivi 64/432/EMÜ [2] tähenduses on brutselloosivaba või ametlikult brutselloosivaba;
- ii) lammastelt või kitsedelt, kes kuuluvad majandile, mis direktiivi 91/68/EMÜ [3] tähenduses on ametlikult brutselloosivaba või brutselloosivaba

või

iii) emasloomad või teised liigid, kes brutselloosile vastuvõtlike liikide puhul kuuluvad karjadesse, mida regulaarselt selle taudi suhtes kontrollitakse pädeva asutuse heakskiidetud kontrollkava alusel.

b) Tuberkuloosi arvestades peab toorpiim olema pärit:

- i) lehmadel või pühvlitelt, kes kuuluvad karja, mis direktiivi 64/432/EMÜ tähenduses on ametlikult tuberkuloosivaba
või

ii) emasloomad või teised liigid, kes tuberkuloosile vastuvõtlike liikide puhul kuuluvad karjadesse, mida regulaarselt selle taudi suhtes kontrollitakse pädeva asutuse heakskiidetud kontrollkava alusel.

c) Kui kitsi peetakse lehmadega koos, tuleb selliseid kitsi kontrollida ja testida tuberkuloosi suhtes.

3. Toorpiima, mis on pärit punktide 2 mittevastavalt loomadelt, võib siiski kasutada pädeva asutuse loal:

a) lehmade või pühvlite puhul, mis ei näita positiivset reaktsiooni tuberkuloosi- või brutselloositestidele ega selliste taudide sümptomeid, pärast kuumtöötlemist, et näidata negatiivset reaktsiooni fosfataastestile;

b) lammaste või kitsede puhul, mis ei näita positiivset reaktsiooni brutselloositestidele või mida on brutselloosi vastu vaksineeritud tunnustatud tõrjeprogrammi raames ja mis ei ilmuta selle taudi sümptomeid, kas:

- i) vähemalt kahekuuse laagerdamisperioodiga juustu valmistamiseks
või

ii) pärast kuumtöötlemist, et näidata negatiivset reaktsiooni fosfataastestile;
ja

a) emasloomade või teiste liikide puhul, mis ei näita positiivset reaktsiooni tuberkuloosi- või brutselloositestidele, ega selliste taudide sümptomeid, kuid kuuluvad karjadesse, kus on tuvastatud brutselloosi või tuberkuloosi pärast punkti 2 alapunkti a alapunktis iii või punkti 2 alapunkti b alapunktis ii osutatud kontrollimisi, kui seda töödeldakse ohutust tagavalt.

4. Toorpiima mis tahes loomalt, mis ei vasta punktide 1–3 nõuetele, eelkõige mis tahes loom, kes

individuaalselt näitab positiivset reaktsiooni profülaktilistele tuberkuloosi- või brutselloositestidele, nagu on sätestatud direktiivis 64/432/EMÜ ja direktiivis 91/68/EMÜ, ei tohi kasutada inimtoiduks.

5. Punktis 1 või 2 osutatud mis tahes tõvega nakatunud või nakatumiskahtlusega loomad tuleb tõhusalt isoleerida, et vältida mis tahes kahjulikku mõju teiste loomade piimale.

II. HÜGIEEN PIIMATOOTMISMAJANDITELE

A. NÕUDED RUUMIDELE JA SEADMETELE

1. Lüpsiseadmed ja ruumid, kus piima hoitakse, käsitletakse või jahutatakse, peavad olema paigutatud ja ehitatud piima saastamisohtu maksimaalselt piiravalt.
2. Piima hoidmise ruumid peavad olema kaitstud kahjurite eest, olema piisavalt eraldatud ruumidest, kus hoitakse loomi, ja kui see on vajalik B osas sätestatud nõuete täitmiseks, omama sobilikke külmutusseadmeid.
3. Piimaga ettenähtud korras kokkupuutuvate seadmete pinnad (lüpsmiseks, kogumiseks või transpordiks ettenähtud seadmed, mahutid jne) peavad olema kergesti puhastatavad ja vajaduse korral desinfitseeritavad ning neid tuleb hoida heas korras. See eeldab siledate, pestavate ja mittetoksiliste materjalide kasutamist.
4. Sellised pinnad tuleb pärast kasutamist puhastada ja vajaduse korral desinfitseerida; Pärast iga teekonda või pärast iga teekondade seeriat, kui ajavahemik mahalaadimise ja järgmise laadimise vahel on väga lühike, kuid igal juhul vähemalt kord päevas tuleb toorpiima transpordiks kasutatavaid mahuteid enne uuestikasutamist nõuetekohaselt puhastada ja desinfitseerida.

B. HÜGIEEN LÜPSI, KOGUMISE JA TRANSPORDI AJAL

1. Lüpsmine tuleb sooritada hügieeniliselt, eelkõige tagades järgmist:
 - a) et enne lüpsi alustamist on nidad, udar ja külgnevad osad puhtad;
 - b) et lüpsja või samu tulemusi saavutava meetodi abil kontrollitakse iga looma piima organoleptiliste või füüsilis-keemiliste anomaaliate suhtes ning piima, milles sellised anomaaliad esinevad, ei kasutata inimtoiduks;
 - c) et nende loomade piima, kellel on udarapõletiku kliinilisi ilminguid, ei kasutata inimtoiduks muul viisil kui vastavalt veterinaararsti juhistele;
 - d) loomad, kellele rakendatakse raviprotseduure, mille kaudu piimasse võivad kanduda jääkained, on eraldusmargistatud ja sellistelt loomadelt saadud piima ei kasutata inimtoiduks enne ettenähtud keeluaja lõppu;
ja
 - e) et nisatilkku või spreisid kasutatakse üksnes siis, kui pädev asutus on need heaks kiitnud, ning viisil, mis ei jäta piimasse vastuvõetamatus koguses jääkaineid.
2. Vahetult pärast lüpsi tuleb piima hoida puhtas kohas, mis on projekteeritud ja varustatud saastamist vältivalt. Piim tuleb viivitamata jahutada temperatuurini 8 °C igapäevase kogumise puhul või temperatuurini mitte üle 6 °C, kui kogumine ei toimu iga päev.
3. Transpordi ajal tuleb külmaahel säilitada ja sihtkoha ettevõttesse saabumisel ei tohi piima temperatuur olla kõrgem kui 10 °C.
4. Toidukäitlejad ei pea järgima punktides 2 ja 3 sätestatud temperatuurinõudeid, kui piim vastab III osas sätestatud kriteeriumitele ja:
 - a) piim töödeldakse kahe tunni jooksul alates lüpsmisest või
 - b) kõrgem temperatuur on vajalik teatavate piimatoodete valmistamisega seotud tehnoloogilistel põhjustel ja pädev asutus lubab seda.

C. TÖÖTAJATE HÜGIEEN

1. Lüpsi teostavad ja/või toorpiima käsitsejad peavad kandma sobivaid puhtad rõivaid.
2. Lüpsi sooritavad isikud peavad hoidma kõrget personaalset puhtustaset. Lüpsikoha lähedal peavad olema sobivad rajatised, et lüpsjad ja toorpiima käsitsejad saaksid pesta käsi ja käsivarsi.

III. TOORPIIMA KRITERIUMID

1. Toorpiimale kohaldatakse järgmisi kriteeriume kuni standardite kehtestamiseni piima ja piimatoodete kvaliteeti käsitlevate spetsiifilisemate õigusaktide kontekstis.
2. Esinduslikul arvul juhuvaliku alusel võetud piimatootmismajanditest kogutud toorpiimaproove tuleb kontrollida punktidele 3 ja 4 vastavuse suhtes.
Kontrollide teostaja või tellija võib olla:

- a) toidukäitleja, kes piima toodab;
 - b) toidukäitleja, kes piima kogub või töötleb;
 - c) rühm toidukäitlejaid
 - või
 - d) siseriikliku või piirkondliku kontrollitava kontekstis.
3. a) Toidukäitlejad peavad algatama toiminguid veendumaks, et toorpiim vastab järgmistele kriteeriumitele:
- i) toor-lehmapiima puhul:
Bakterite arv temperatuuril 30 °C (ml kohta) | 100000 |
Somaatiliste rakkude arv (ml kohta) | 400000 |
 - ii) teiste liikide toorpiima puhul:
Bakterite arv temperatuuril 30 °C (ml kohta) | 1500000 |
- b) Kui toorpiim muudelt liikidelt, välja arvatud lehmad, on ettenähtud toorpiima abil valmistatavate toodete valmistamiseks protsessi abil, mis ei hõlma kuumtöötlust, peavad toidukäitlejad võtma meetmeid tagamaks, et toorpiim vastab järgmisele kriteeriumile:
Bakterite arv temperatuuril 30 °C (ml kohta) | 500000 |
4. Ilma et see piiraks direktiivi 96/23/EÜ, peavad toidukäitlejad algatama toiminguid tagamaks, et toorpiima ei viida turule, kui:
- a) see sisaldab antibiootilisi jääkaineid koguses, mis määruse (EMÜ) nr 2377/90 [8] I ja III lisades osutatud mis tahes aine suhtes ületab nimetatud määrusega lubatud tasemeid;
 - või
 - b) antibiootiliste ainete jääkide kombineeritud summa ületab mis tahes lubatud maksimumväärtuse.
5. Kui toorpiim ei vasta punktidele 3 või 4, peab toidukäitleja teavitama pädevat asutust ja rakendama asjakohaseid meetmeid olukorra parandamiseks.

II PEATÜKK: NÕUDED PIIMATOODETELE

I. TEMPERATUURINÕUDED

1. Toidukäitlejad peavad tagama, et töötlemisettevõttesse vastuvõtmisel piim jahutatakse kiiresti mitte kõrgema temperatuurini kui 6 °C ja piima hoitakse sel temperatuuril kuni töötlemiseni.
2. Toidukäitlejad võivad siiski hoida piima kõrgemal temperatuuril, kui:
 - a) töötlemine algab vahetult pärast lüpsmist või nelja tunni jooksul pärast töötlemisettevõttesse vastuvõtmist
 - või
 - b) pädev asutus lubab kõrgemat temperatuuri teatavate piimatoodete valmistamisega seotud tehnoloogilistel põhjustel.

II. NÕUDED KUUMTÖÖTLUSELE

1. Kui toorpiima või piimatoodeteid kuumtöödeldakse, peavad toidukäitlejad tagama, et see vastab määruse (EÜ) nr 852/2004 II lisa XI peatüki nõuetele.
2. Kaaludes, kas kohaldada toorpiimale kuumtöötlust, peavad toidukäitlejad:
 - a) võtma arvesse kooskõlas HACCP põhimõtetega vastavalt määrusele (EÜ) nr 854/2004 väljatöötatud protseduure
 - ja
 - b) järgima mis tahes nõudeid, mida pädev asutus võib selles suhtes kehtestada ettevõtteid tunnustades või sooritades kontrollimisi kooskõlas määrusega (EÜ) nr 854/2004.

III. TOOR-LEHMAPIIMA KRITERIUMID

1. Piimatoodeteid tootvad toidukäitlejad peavad algatama toiminguid tagamaks, et vahetult enne töötlemist:
 - a) piimatoodete valmistamiseks kasutatava toor-lehmapiima bakterite arv temperatuuril 30 °C on väiksem kui 300000 ml kohta
 - ja
 - a) piimatoodete valmistamiseks kasutatava töödeldud lehmapiima bakterite arv temperatuuril 30 °C on väiksem kui 100000 ml kohta.
2. Kui piim ei vasta punktis 1 sätestatud kriteeriumitele, peab toidukäitleja teavitama pädevat asutust ja rakendama meetmeid olukorra parandamiseks.

LISA 6. Lubatud loomseid proteiine sisaldava sööda tootmise ja söötmise loa taotluse vorm

TAOTLEJA ANDMED		
Taotleja nimi:		
Registri- või isikukood:		
Maakond:		
Vald/linn:		
Tänav ja maja:		
Postiindeks:		
Telefon:		
Faks:		
e-post:		
TAOTLEJA ESINDAJA ANDMED (olemasolu korral)		
Eesnimi:		
Perekonnanimi:		
Telefon:		
e-post:		
ETTEVÖTTE ASUKOHA ADDRESS		
Maakond:		
Vald/linn:		
Küla/alev/alevik:		
Tänav ja maja:		
ANDMED ETTEVÖTTE TEGEVUSE KOHTA		
	JAH	EI
Ettevõttes peetakse mäletsejalisi ja mittemäletsejalisi loomi		
Ettevõttes soovitakse hakata tootma lubatud loomseid proteiine sisaldavat sööta		
Ettevõttes soovitakse hakata tootma kalajahu sisaldavat piimaasendajat		
Ettevõttes soovitakse hakata söötma lubatud loomseid proteiine sisaldavat sööta		
Ettevõttes soovitakse hakata söötma kalajahu sisaldavat piimaasendajat		
Ettevõttes kavandatakse ladustada lubatud loomseid proteiine sisaldavat ja mittesisaldavat sööta erinevates ruumides		
Ettevõttes kavandatakse veovahendit kasutada pakendamata lubatud loomseid proteiine sisaldava ja pakendatud või pakendamata lubatud loomseid proteiine mittesisaldava sööda veoks		

Taotleja nimi
Allkiri

Kuupäev

LISA 7. Väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise miinimumnõuded (VTK nõuded) 2011

Väetiste ja taimekaitsevahendite miinimumnõuded (VTK) on oma olemuselt täiendavad nõuetele vastavuse (NV) nõuded, mida peavad Nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 artikli 51 kohaselt kogu majandusüksuses 2009. aastast täitma kõik põllumajandusliku keskkonnatoetuse (PKT) taotlejad. Seega kohaldatakse nõudeid:

- keskkonnasõbraliku majandamise
- mahepõllumajandusliku tootmise
- poolloodusliku koosluse hooldamise
- kohalikku sorti taimede kasvatamise
- ohustatud tõugu looma pidamise toetuse puhul.

VÄETISTE KASUTAMISE MIINIMUMNÕUDED 2011	Vastav Eesti seadus / märkused
NÕUE 1: Orgaanilisi ja mineraalväetisi ei tohi laotada 1. detsembrist kuni 31. märtsini ja muul ajal, kui maapind on kaetud lumega, külmunud või perioodiliselt üleujutatud, või veega küllastunud maale	Veeseadus § 26 ¹ lg 4 ²
NÕUE 2: Väetise laotamine pinnale on keelatud haritava maal, mille maapinna kalle on üle 10%. Kui maapinna kalle on 5–10%, on pinnale väetise laotamine keelatud 1. novembrist kuni 15. aprillini.	Veeseadus § 26 ¹ lg 4 ¹
NÕUE 3: Allikate ja karstilehtrite ümbruses on 10 m ulatuses veepiirist või karstilehtrite servast keelatud väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamine ning vee kvaliteeti ohustav muu tegevus	Veeseadus § 26 ¹ lg 5
NÕUE 4: Põllumajandusloomade pidamisel peab sõnnikuhoidla või sõnniku- ja virtsahoidla mahutama vähemalt nende 8 kuu sõnniku ja virtsa. Kui sügavallapanuga laut ei mahuta kaheksa kuu sõnnikukogust, peab laudal olema ülejääva koguse mahutav sõnnikuhoidla. Sõnnikuga kokkupuutuvad konstruktsioonid peavad vastama sõnnikuhoidlatele esitatavatele nõuetele. Kui loomapidaja suunab sõnniku hoidmisele või töötlemisele oma ettevõtte teise hoidlasse või töötlemiskohta või lepingu alusel teise isiku hoidlasse või töötlemiskohta, peab loomakasvatushoone kasutamisel olema tagatud lekketundlik hoidla olemasolu, mis mahutab vähemalt ühe kuu sõnnikukoguse.	Veeseadus § 26 ² lg 2, 3 ja 5
NÕUE 5: Põllumajandustootja peab hoidma loomapidamishoonetes tekkivat sõnnikut sõnnikuhoidlates ja/või aunades, sõnnikuaun paikneb veeobjektide suhtes nõutud kaugusel ning aunades hoidmise tingimustest peetakse kinni.	Veeseadus § 26 ² lg 5, § 26 ³ lg 6; § 29 lg 1-4; Vabariigi Valitsuse (VV) määrus nr 17 § 6 lg 1-2 ja VV määrus 288 § 6 lg 1-3 + Lisa 2: "nõutud kaugused" kehtivates seadusaktides
NÕUE 6: Sõnnikuga on lubatud anda haritava maa ühe hektari kohta keskmiselt kuni 170 kg lämmastikku ja 25 kg fosforit aastas, kaasa arvatud karjatamisel loomade poolt maale jäetavas sõnnikus sisalduv lämmastik ja fosfor. Mineraalväetistega on lubatud aastas anda haritava maa ühe hektari kohta selline kogus lämmastikku ja fosforit, mis on põllumajanduskultuuride kasvuks vajalik. Mineraallämmastiku kogused, mis on suuremad kui 100 kilogrammi hektari kohta aastas, tuleb anda jaotatult.	Veeseadus § 26 ¹ lg 4; Mineraalväetistega aastas haritava maa ha kohta lubatud lämmastiku kogused sõltuvalt kasvatatavast kultuurist ja planeeritavast saagist on sätestatud VV määruse nr 288 lisas.
NÕUE 7: Mineraalväetise hoidla peab olema ehitatud nii, et väetis ei satuks keskkonda.	Veeseadus § 26, VV määrus nr 288 § 2 ja 3

<p>NÕUE 8: Veekaitsevööndis on keelatud väetise, keemilise taimekaitsevahendi kasutamine ning sõnnikuhoidla või -auna paigaldamine. Lubatud on taimekaitsevahendi kasutamine taimehaiguste korral ja kahjurite puhanguliste kollete likvideerimisel Keskkonnaameti igakordsel loal.</p> <p>Veekaitsevööndi ulatus tavalisest veepiirist on:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Läänemeresel, Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järvel ning Võrtsjärvel – 20 m; • teistel järvedel, veehoidlatel, jõgedel, ojadel, allikatel, peakraavidel ja kanalitel ning maaparandussüsteemide eesvooludel – 10 m; • maaparandussüsteemide eesvooludel valgalaga alla 10 km² – 1 m. 	<p>Veeseadus § 29 lg 2 ja lg 4 p 4</p> <p>Väetiste kasutamise min nõudeid kontrollib Keskkonna-inspeksioon</p>
<p>TAIMEKAITSEVAHENDITE KASUTAMISE MIINIMUMNÕUDED 2011</p>	<p>Vastav Eesti seadus / märkused</p>
<p>NÕUE 1: Taimekaitsevahendi turule lubamise otsuses ettenähtud juhul peab taimekaitsevahendi kasutaja olema läbinud taimekaitsekoolituse ja tal peab olema taimekaitsetunnistus.</p>	<p>Taimekaitseadus § 79 lg 1</p>
<p>NÕUE 2: Kasutuses olev taimekaitsevahendi, välja arvatud käsi- ja selgprits ning seade, mida kasutatakse teadustöös või näidisena, peab läbima korralise tehnilise kontrolli iga kolme aasta järel.</p>	<p>Taimekaitseadus § 87 lg 1</p>
<p>NÕUE 3: Taotleja peab järgima taimekaitsevahendi ohutu hoidmise nõudeid:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) taimekaitsevahendi kasutaja peab taimekaitsevahendit säilitama loetava märgistusega originaalpakendis hoiutingimustes, mis tagavad taimekaitsevahendi säilimise kasutuskõlblikuna; 2) taimekaitsevahendit võib säilitada selleks sobivas ruumis, taimekaitsevahendi väikese koguse puhul ka selleks ettenähtud konteineris või kapis, mis on lukustatud ja millel on mürgise aine puhul kasutatav hoiatusmärk; 3) taimekaitsevahendi hoiuruum peab vastama järgmistele nõuetele: <ul style="list-style-type: none"> • olema vajaliku suurusega; • olema hästi ventileeritav ja valgustatav; • põrand peab olema vedelikku mitteläbilaskvast, keemilise aine toimele vastupidavast ja libisemisest materjalist ning kõrge künnisega; • siseseinad peavad olema siledad ja kergesti puhastatavad 4) taimekaitsevahendi hoidmiseks ettenähtud kapp peab asuma hoones, mis ei ole elamu ega loomakasvatushoone; 5) taimekaitsevahendi suur pakend asetatakse põrandal hoidmise korral puitlusele; 6) taimekaitsevahendi hoiuruumis peab olema vedelikku imavat materjali nagu liiva, saepuru või turvast ning hari, kühvel ja veekindel anum pakendist välja valgunud taimekaitsevahendi kogumiseks. Hoiuruumis peavad olema nähtaval kohal esmaabi- ja tulekustutusvahendid ning häirekeskuse hädaabinumber 112; 7) taimekaitsevahendi tühja pakendit hoitakse taimekaitsevahendite hoiuruumis või selleks ettenähtud konteineris või kapis kuni pakendi üleandmiseni ohtlike jäätmete käitlejale. 	<p>Taimekaitseadus § 78 lg 5; PM (20.04.2006) määrus nr 50 § 2</p> <p>Taimekaitsevahendite kasutamise min nõudeid kontrollib Põllumajandusamet</p>

LISA 8. Orienteeruvad tekkiva sõnniku kogused aastas ja sõnniku toitainete sisaldus sõnniku liikide kaupa

Looma- rühm	Tahesõnnik ²				Virts				Vedel- ja poolvedel sõnnik			
	Kogus t/a	N üld kg/t	P kg/t	K kg/t	Kogus t/a	N üld kg/t	P kg/t	K kg/t	Kogus t/a	N üld kg/t	P kg/t	K kg/t
Lüpsilehm	12,0	4,6	1,06	2,25	3,0	2,6	0,50	3,10	21,0	3,3	0,50	4,00
Lihaveis, noorveis üle 24 k	9,0	4,5	1,04	3,33	2,2	2,6	0,50	3,10	15,0	3,2	0,50	4,00
Noorveis (12–24 k)	4,8	4,5	1,30	3,90	1,2	2,6	0,50	3,10	7,5	3,2	0,50	4,00
Noorveis (0–12 k)	2,0	4,5	0,84	3,40	0,5	2,6	0,50	3,10	3,6	3,2	0,50	4,00
Emis koos imetatavate põrsastega, kult	4,0	7,6	1,64	3,10	1,0	3,1	0,30	3,00	5,7	3,1	1,51	0,91
Nuumik (10–120 kg) ¹	0,7	7,2	1,58	3,25	0,2	3,1	0,30	3,00	1,6	3,1	1,14	0,55
Hobune	9,0	6,0	1,10	6,10	-							
Kits, kits koos talledega	1,5	9,3	1,00	6,00	-							
Lammas, utt koos talledega	1,5	9,3	1,00	6,00	-							
Munakana	0,05	15,6	3,90	6,00	-							
Broiler (kuni 2 kg) ¹	0,015	15,0	3,9	6,00	-							

¹ Loomakoha kohta aastas

² Kui loomi peetakse sügavallapanul, tuleb tahesõnniku kogusele liita juurde ka tekkiva virtsa kogus

Allikas: Keskkonda säästev sõnniku hoidmine ja käitlemine. 2004. Keskkonnaministeerium, Põllumajandusministeerium, AS Maves

Kontaktid:

Põllumajandusministeerium

Lai tn 39 // Lai tn 41, 15056 Tallinn. Tel 625 6101
pm@agri.ee
<http://www.agri.ee/nouetele-vastavus>

Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (PRIA)

Narva mnt 3, 51009 Tartu. Tel 737 1200
pria@pria.ee
http://www.pria.ee/riiklikud_toetused/nouetele_vastavus

Keskkonnainspeksioon

Kopli 76, 10416 Tallinn. Tel 696 2236
valve@kki.ee
<http://www.kki.ee>

Veterinaar- ja Toiduamet

Väike-Paala 3, 11415 Tallinn. Tel 605 1710
vet@vet.agri.ee
<http://www.vet.agri.ee>

Põllumajandusamet

Teaduse 2, 75501 Saku, Harjumaa. Tel 671 2602
pma@pma.agri.ee
<http://www.pma.agri.ee>

Keskkonnaamet

peakontor Narva mnt 7a, 15172 Tallinn. Tel 627 2193
info@keskkonnaamet.ee
<http://www.keskkonnaamet.ee>

Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus

Tuglase 1-6, 51014 Tartu
argopeepson@gmail.com

Nõuetele vastavuse veebileht

<http://www.pikk.ee/nouetelevastavus>